

Kungl Utrikesdepartementet

Avd: 5

Grupp: 2

Mål: Eu^I

Efterforskning av

Raoul Wallenberg

1965, febr. - sept.

45.

42-68

2482

IJUBLJANKA - LEFORTOVSKAJA - VLADIMIR

Vad vi vet och inte vet om Raoul Wallenberg,
redovisat av Hans Villius.

V

Prod.nr. 4303/64

Sänt den 2/2-65

Repris den 10/2-65

Hans Villius:

Disig decembermorgon. Donaus vatten flyter stilla mellan st. dshalvorna Buda och Pest. Inte mycket utom märken efter kulhål i murar och husväggar erinrar om de bittra striderna för nu 20 år sedan mellan de tyska ockupationsstyrkorna i staden och röda armén. En gata, Raoul Wallenberg utca, är det enda synliga minnet av den man, som då under några hektiska månader av nazistisk terror verkade här och försökte rädda förföljda judar från en säker död. Det är heller inte så många som längre vet vem han egentligen var. Monumentet, som skulle ha stått här i St. Istvan-parken och erinrat om hans verk står anonymt och utan inskription på annat håll. Det var så många, många i Budapest, som dödades eller försvann spårlöst under striderna, det vittnar alla minnesmärken om där vänner och anhöriga ännu i dag lägger ner kransar och friska blommor.

Budapest vid tiden för den ryska erövringen i januari-februari 1945, ett inferno av rök, eld och död som journalbilderna ännu kan ge en föreställning om.

Elisabeth-bron över Donau sprängd av tyskarna. Ryska stridsvagnar, som rullar fram nedanför Gellert-berget i Buda. Uttattade tyska soldater i långa kolonner på väg till fångenskapen. Men förstörelsens och mörkrets tid för Budapest började nära ett år före den ryska erövringen då tyskarna genom en blixtkupp besatte Ungern. Med ockupationsstyrkorna kom Adolf Eichmann och ett specialkommando ur henliga tyska polisen med uppgift att likvidera judarna i Ungern. Under sken av att föras till arbetstjänst deporterades under våren och försommaren 1944 nära en halv miljon ungerska judar, lastades i godsvagnar och fraktades till gaskamrar i koncentrationslägret Auschwitz, som byggts ut för de ungerska deportationernas skull. När deportationerna började vände man sig från amerikanskt-judiskt håll till Sverige med begäran om att vidta åtgärder i Ungern.

En ungersk affärsman i Stockholm Koloman Lauer, som fortfarande har sitt kontor kvar här kontaktades en dag av en amerikansk representant för krigsflyktingkommittén.

Koloman Lauer:

Det var en gång i början av april 1944 att den amerikanen frågade mig om jag var Mr. Lauer. Jag jakade. Han visade mig en hel del rapporter över de ungerska judarnas öde. Han frågade mig sedan: "Kan Ni rekommendera en man, vilken man kunde placera genom UD:s hjälp som humanitärattaché i Budapest?" Jag svarade honom spontant, jo det kan jag och det är min medarbetare Raoul Wallenberg. Vi åt middag tillsammans. Det var kanske åtta timmar då vi diskuterade hela problemet. Mr. Olsson berättade allting för honom om Ungern, om informationerna han fick från Ungern hur läget blev sämre för judarna där ligen och han frågade Raoul Wallenberg rent ut: "Vill Mr. Wallenberg överta en så ansvarsfull mission?" Raoul svarade utan vidare: "Det gör jag mycket gärna om jag kan hjälpa folk som är i nödläge."

Hans Villius:

Raoul Wallenberg, som vid den tiden var i militärtjänst som värnpliktig sergent anhöll om tillstånd att vistas på utrikes ort med motiveringen att det var fråga om en ytterst behjärtansvärd sak, vilken som han skrev, "i ordets verkliga mening rör liv och död". Efter amerikansk hänvändelse till svenska UD försågs affärsmannen Raoul Wallenberg med diplomatpass och sändes som legationssekreterare till svenska legationen i Budapest som förfogade över en byggnad vid Gyópargatan i Buda och som med sin fåtaliga personal, här samlad vid en idyllisk födelsedagsfest, påbörjat en begränsad hjälpverksamhet redan före Wallenbergs ankomst till Budapest i juli 1944.

Docent och fru Lars Ernster, som nu bor i Solna och varit bosatta i Sverige ett 15-tal år befann sig vid den tiden i Budapest.

Lars Ernster:

Vi kom i kontakt med den svenska humanitära aktionen på ett relativt tidigt stadium, faktiskt redan innan Wallenberg kom till Budapest. I början av juni erhöll min maka och jag svenska provisoriska pass, som vi har här. De är utfärdade den 10 juni 1944. Wallenberg kom till Budapest, om jag minns

rätt, i slutet av juli och det var då som den svenska humanitära aktionen kom igång i större skala.

Hans Villius:

Av regeringen i Ungern lyckades Wallenberg utverka erkännande av de s.k. skyddspassen, identitetspapper, som ställde innehavaren under svenska legationens skydd. Hjälpaktionen skötes genom en särskild avdelning vid legationen, C-avdelningen. Inom en annan avdelning vid legationen arbetade kanslisten Göte Karlsson, numera möbelfabrikant i Smålands Rydaholm.

Göte Karlsson:

Det hela började ju på det sättet att människor i Ungern, som hade släktingar i Sverige fick provisoriska pass. Så småningom så fick de som över huvud taget kunde uppge någon adress i Sverige, och det kunde de göra genom att titta i en svensk telefonkatalog, fick pass. Verksamheten utvecklades sedan ganska snabbt och naturligtvis under ett hårt tryck. Det gällde ju att rädda tiotusentals människor från en absolut säker död.

Hans Villius:

En metod, som Wallenberg i början använde sig av för att inför myndigheterna i Budapest motivera utfärdandet av skyddspass åt judiska medborgare var att visa att de hade släktingar i Sverige. Det var i förväg överenskommet med Koloman Lauer i Stockholm att han skulle leverera bevisen.

Koloman Lauer:

Jag fick telegrammen från honom att jag skulle bekräfta personer, vilka jag inte kände till att de är i släktskapsförhållande med oss.

Det här telegrammet nummer 1:

"bestätigetgenaue Verwandtschaft mit Mauritz Finkelstein."

Alla de här personerna har jag aldrig hört talas om tidigare och det har jag förstås bekräftat med det samma.

Hans Villius:

Wallenberg, här med några av sina närmaste medarbetare, byggde på relativt kort tid upp en omfattande organisation för hjälpverksamheten och ingrep personligen för att försöka

förhindra att med skyddspass försedda judar togs ut till arbetstjänst. På Jósephvaros bangård i Budapest argumenterar Wallenberg med ryggen i förgrunden. Bilderna är tagna med kameran dold bakom en scarf och objektivet inskjutet i ett hål, som skurits i scarfen. "Att öppet fotografera här", skrev fotografen, "hade varit detsamma som självmord." Familjen Ernster kom att ingå i Wallenbergs organisation.

Edith Ernster:

Jag minns honom komma med sin rygsäck och komma med mat och konserver. Han hade nästan alltid rygsäck på sig här han gick omkring. Jag tror att han själv tänkte på också att det är lika bra att vara förberedd på att någonting kan hända, att han kan försvinna att han måste ha någonting, något förråd, men han kom även och hjälpte oss och hade konserver och mat till oss.

Göte Karlsson:

Wallenberg använde alla tänkbara medel för att nå sitt mål. Jag är övertygad om att han hotade, han lovade, han spelade ut människor mot varandra. Han arbetade på allt sätt för att hålla judarna vid liv och få en någorlunda respekt för dessa skyddspass fram till erövringen av staden.

Hans Villius:

De ungerska nazisterna, pilkorsarna, övertog med tysk hjälp makten i Budapest i mitten av oktober 1944. Det var sedan den ungerske riksföreståndaren Horthyavlägsnats genom en kupp efter att ha begärt vapenstillestånd med Sovjet. Till regeringschef utnämndes nu pilkorsledaren Ferenc Sálasz. På slotet i Budapest avlade Sálasz eden framför den berömda Stefanskronan från 1000-talet.

"Jag Ferenc Sálasz nationens ledare svär inför den levande Guden att vara Ungern trogen, att följa och efterleva landets lagar och gamla traditioner. Nationens territorium och självständighet ämnar jag försvara och kämpa för landets bästa och för dess välgång så sant mig Gud hjälpe."

Med Sálaszis maktillträde förvärrades i ett slag läget katastrofalt i Budapest. Makten kom i händerna på huvudstadens pöbel, som utrustades med vapen och försågs med armbind-

lar med det nazistiska pilkorset. Pilkorsarna utsatte framför allt den judiska delen av befolkningen för sannskyldig terror. Judarna var fritt byte, misshandlades och sköts ner på öppen gata av pilkorsbanditerna. En präst med pistol och pilkorsarmbindel var en av den som organiserade skräckväldet i Budapest.

En bild av den anarki och det pöbelvälde, som nu rådde i den ungerska huvudstaden får man av brev från Wallenberg till Koloman Lauer.

Koloman Lauer:

Det kanske mest dramatiska från hela vår korrespondens är hans skrivelse från 8 december 1944. Han skriver så:

"Ich nehme an, dass ich keine ^{weitere} Gelegenheit haben werde Dir zu schreiben."

Och sedan fortsätter han:

"Die Lage in der Stadt ist äusserst ^{abends} abenteuerlich Banditen lungern in den Strassen herum verprügeln, erschliessen und foltern die Leute. Unter dem Personal habe ich selbst vierzig Fälle von Abführungen und Misshandlungen gehabt. In grossen Ganzen sind wir bei guter Laune und freuen uns des Kampfes."

Hans Villius:

Befälhavaren för de ryska styrkorna, marskalk Malinowski och hans närmaste män planerade nu anfallet mot Budapest. Allt närmare den ungerska huvudstaden ryckte motoriserade ryska förband medan Stalinorglarna med snabb elågivning spred skräck och förödelse bland de retirerande tyska trupperna. Wallenberg, uppmanad att vända tillbaka till Sverige, arbetade vidare. Han inviterade till och med Eichmann på middag och sökte påverka honom.

Göte Karlsson:

Det var hårda diskussioner den kvällen mellan speciellt Wallenberg och Eichmann och jag minns mycket väl hur Wallenberg och för övrigt vi allesammans gick fram till ett fönster, som vatte mot öster. Där drog vi bort gardinerna och blickade rakt ut mot öster och där var himmelen och horisonten alldeles röd av ryssarnas lynningseld. Fronten

låg då bara ett par mil utanför Budapest. Där i mörkret och med hänvisning till ryssarnas närhet så argumenterade Wallenberg gent emot Eichmann för att Eichmannskulle sluta upp med det meningslösa i deporteringarna.

Hans Villius:

Vilken inställning Eichmann hade till Wallenberg är inte svårt att förstå. Av ett bevarat dokument framgår att man syftade till som det står: "att skjuta judehunden Wallenberg." Mordförsök gjordes också, men misslyckades.

Ryska flygplan började nu bomba Budapest. Vid jultid 1944 omringades staden och ryska styrkor trängde från förorterna in i Pest, den östra stadshalvan och tog sig fram under hårda strider från kvarter till kvarter, från hus till hus. Det var nu förenat med uppenbar livsfara att alls vistas utomhus i Budapest. Civilbefolkningen sökte skydd så mycket som möjligt under jord.

Lars Ernster:

De sista veckorna under Budapests belägring bodde vi i ett bankvalv och där bodde även Wallenberg. Min sista minnesbild av Wallenberg är från någon gång i mitten av januari då han sitter i bankvalvet vid sitt skrivbord och dikterar ett brev på tyska till tyske kommandanten. Jag hör nästan hans röst när han säger: "Die königliche schwedische Gesandtschaft", men sedan kommer jag inte ihåg vad det var mer. I det brevet. Detta är min sista minnesbild av Wallenberg.

Hans Villius:

När Pest föll i rysk hand i mitten av januari 1945 begav sig Wallenberg till det ryska högkvarteret enligt uppgift för att sammanträffa med marskalk Malinowski. Den sista dag han var synlig i Budapest var han i sällskap med tre ryska militärer. "Jag vet inte om jag är gäst eller fånge." Iår han ha sagt. Enligt en officiell rysk uppgift var han inte fånge. Den 16 januari 1945 fick svenska ambassaden i Moskva besked att sovjetryska myndigheter vidtagit anstalter för att skydda Wallenberg.

Sedan dess är han försvunnen. Försvinnandet gav näring åt en legendbildning kring hans person, som börjat redan under

tiden för hjälpaktionen för judarna i Budapest och som hade sin grogrund i den beundran de han sökte rädda kom att känna för honom. Man tillägnade honom till och med en särskild marsch med texten: "Leve han, som oss befriat. Wallenberg är människovännens namn. Med hans hjälp marscherar vi förnyat liv till mötes. Allt vårt tack vi honom ger."

Wallenbergs skyddslingar tillverkade också en julgåva åt honom, ett slags skyddspassens konsthistoria med en rad akvareller som illustration. Ibland med kända motiv där ett skyddspass av ett eller annat slag infogats. Motivet till den första akvarellen är den berömda bisonoxen från grottmålningen i Altamira. Figuren bredvid håller i handen en stentavla, som skall föreställa ett skyddspass. En annan akvarell är ett bysantinskt mosaikgolv är av särskilt intresse. I glorian kring mittpersonen står Wallenbergus sanctus - den helige Wallenberg, ett påtagligt exempel på den måttlösa beundran de han hjälpte kände för honom. Det är typiskt att också mycket i litteraturen om Wallenberg understryker hjältebilden med ord som, "Den sagolike hjälten från Norden, som med ett vitt papper besegrat den till tänderna beväpnade pilkorsdjävulen". Inskriptionen på det ursprungliga monumetet över Wallenberg säger: "Han blev vår legendariske hjälte". Legendbildningen kring Wallenberg har gjort det svårt att få fram en objektiv bild av vad som skett sedan han försvann. Det finns ett virrvarr av olika uppgifter, en del tillförlitliga, andra osäkra eller osanna. I början av 1950-talet uppgav den ur rysk fångenskap frigivne italienaren Okaudio de Mohr att han haft kontakt med Wallenberg i ett Moskva-fängelse. Så småningom klarnade bilden genom berättelser från andra krigsfångar som blivit fria. Under de första åren efter sitt försvinnande hade Wallenberg vistats först i Ljubljanka senare och betydligt längre tid i Lefortovskaja-fängelset i Moskva. Detta trots att ryssarna efter att först ha sagt att han stod under ryskt skydd i augusti 1947 framhållit att noggranna efterforskningar inte lett till att man kunnat finna honom i Sovjet.

I Frankfurt am Main bor en av de frigivna tyska krigsfångarna, Ernst Ludvig Wallenstein, numera affärsman och bosatt i

centrum av staden. I slutet av andra världskriget hade han varit anställd vid tyska legationen i Bukarest i Rumänien och tagits till fånga av ryssarna.

Ernst Ludvig Wallenstein:

Am 7. September 1944 sind wir in dieses Gefängnis eingeliefert worden. Wir sind ausgestiegen und sind in die Räume des Gefängnis - sind eingeleitet worden - u.z. in diese Aufnahmen-Zellen. Hier befinden sich.....vier Zellen, fünf Zellen. In einer dieser fünf Zellen bin ich eingeliefert worden und dort waren wir bis Anfang des Jahres und am Anfang des Jahres ist diese Zelle aufgeteilt worden und ich bin dann hier in die Zelle 150 eingeliefert worden, wo ich mit dem Sekretär des wissenschaftlichen Instituts in Bukarest sass und wir haben dann schnell Klopfverbindungen hergestellt, denn es hat überall geklopft wir sind also aufmerksam geworden, haben dann bald herausbekommen wie diese Klopfweise vorgegangen ist und es war im Grunde ganz einfach. A war einmal, B war zweimal C war dreimal, viermal D u.s.w. So haben wir also sehr schnell eine grosse Handfertigkeit bekommen und wir haben uns sehr gut verständigen können. So haben wir dann auch nachden des Klopfens uns etwas geläufiger wurde, versucht mit der oberen Etage Verbindung zu bekommen und wir haben auch Verbindung bekommen mit Herrn Gesandtschaftsrat Rödel. Wir haben das gehört, dass die Zellentür daoben sich bewegt hat und haben sofort gefragt, was ist los? Und dann hat uns Rödel durchgesagt - schwedischer Diplomat Wallenberg. Ich habe es meinem Kollegen mit dem ich da in der Zelle zusammensass nun erklärt, dass ich ihn kannte und habe sofort heraufgeklopft.....und dass wir uns in Arrat auf dem Flugplatz getroffen haben. Wallenberg hat es bestätigt und ich war sehr froh, weil ich mich gedacht habe mein Gott ein schwedischer Diplomat, der kommt bestimmt sehr schnell nach Hause und also meine Familie will sehr schnell erfahren, wo ich bin. Von 1945 haben ich also von diesen beiden Zellen 150 und 151 ständig Verbindung mit Wallenberg gehabt. Nun nach oftmaligen Hin- und Herklopfen erinnere ich mich sehr genau, dass Wallenberg uns gefragt hat, was wir denn wohl davon hielten wenn er sich direkt an Stalin wenden würde. Dann haben wir gesagt, dass wir fanden es sehr vernünftig. Darauf kam die Frage an uns, was wir meinten wie er Stalin anreden würde und dann

haben wir ihn durchgeklopft in französisch, dass er monsieur le President schreiben sollte, dann hat er gefragt wie er den Brief unterschreiben sollte und wir haben gesagt er sollte unterschreiben - agréez monsieur le president l'expression de ma très haute consideration. Dieser Brief ist von Wallenberg geschrieben worden, dass weiss ich definitiv, denn er hat uns durchgesagt, dass er diesen Brief geschrieben hat und auch diesen Brief zur Beförderung weitergegeben hat. Dass er darauf eine Antwort bekommen hat, haben wir nie gehört.

Hans Villius:

I Rom lever en annan av de tyskar, som i krigets slutskede arbetade på tyska Bukarest-legationen och togs till fånga av ryssarna. Hans namn är Bernhard Rensinghoff nu föredragande i ekonomiska frågor vid Tyska Förbundsrepublikens Ambassad vid Via Po i Rom. Också han stod i knackningskontakt med Wallenberg.

Bernhard Rensinghoff.

Herr Wallenberg wurde uns vorgestellt von ihm selbst als Mitglied der schwedischen Botschaft in Budapest, wo er mit verschiedenen Aufgaben dort betraut war und bei Ende des Krieges, des dortigen Fältzuges von den russischen Behörden verhaftet wurde und nach Moskau gebracht wurde. Proteste nutzten nichts er wurde in das Gefängnis eingeliefert und sass nun mit uns zusammen.....und bekann auch wie wir keine Möglichkeiten mit unseren Interessenvertretungen uns in Verbindung zu setzen. Er versuchtewiederholt direkt über die Gefängnispolizei an seine Botschaft heranzukommen oder mit dem Roten Kreuz Verbindung aufzunehmen. Er bat in Verbindung gebracht zu werden, dass wurde ihm abgelehnt mit dem Hinweis - in Schweden kümmert sich kein Mensch um Sie - keine sind daran interessiert von Ihnen zu hören. Nach einiger Zeit wurden wir erneut angeklopft und man teilteuns mit, ich bin zum Kommissar gerufen worden und ich bin gespannt was jetzt daraus wird. Nach etwa einer Viertelstunde kam er zurück und hatte nur noch die Möglichkeit kurz durchzuklopfen. Wir werden verlegt und dass vereinbarte Zeichen zweimal mit der Faust an die Wand geschlagen bedeute, dass er nicht mehr die Möglichkeit habe näher mit uns zu klopfen, da russische Soldaten in der Zelle waren. Damit waren wir unterrichtet, dass die Zelle nunmehr leer sein würde und so war es

auch, nach einer Stunde haben wir erneut geklopft und es meldete sich niemand. Von dem Tage an habe ich mit Wallenberg keine Beziehungen gehabt.

Hans Villius:

När statsminister Erlander och dåvarande inrikesminister Hedlund reste till Moskva i slutet av mars 1956 hade de i bagaget med sig Wallensteins, Rensinghoffs och andra frivilliga fångars berättelser. Berättelser, som otvetydigt klargjorde att Wallenberg suttit i fängelse i Moskva vid en tidpunkt då ryssarna efter noggranna efterforskningar sade sig inte ha kunnat finna honom. På officiellt svenskt håll bör man vid det här laget ha haft anledning att ångra den undfallande, trohjärtade attityd i Wallenberg-ärendet man till en början intagit. Den attityden får man belyst i en så gott som okänd telegramväxling förvarad i Washington. Amerikanske utrikesministern Stettinius instruerade i april 1945 USA-ambassaden i Moskva att ge allt tänkbart stöd åt svenska ambassaden för att få fram upplysningar om Wallenberg. I ett senare telegram meddelade amerikanska Moskva-ambassaden att svenskarna hade känslan av att sovjetmyndigheterna gjorde vad de kunde för att finna Wallenberg. I telegrammet meddelades också, och det är det mest intressanta, att man på svensk sida inte ansåg att en amerikansk hänvändelse till sovjetiska UD i denna sak var önskvärd.

På sovjetisk sida lovade man vid det svenska besöket 1956 att granska det material, som samlats på svenskt håll och framhöll att Wallenberg givetvis skulle få komma hem om han fanns i Sovjet.

Efter ett par svenska påstötningar och sedan nästan ett år gått kom det ryska svaret. Vice utrikesminister Gromyko, här på besök i USA, överlämnade den 6 februari 1957 ett memorandum till ambassadör Sohlman. Efter en noggrann undersökning sade sig ryssarna ha påträffat en handskriven rapport från chefen för sjukvårdstjänsten i Ljubljanka, Smoltsov, till ministern för statssäkerheten, Abakumov. Texten lyder: "Jag rapporterar att den för Eder bekante fången Wallenberg i natt plötsligt avled i cellen, förmodligen till följd av

en uppkommen myocardinfarkt. I anslutning till av Eder givna instruktioner att personligen ha tillsyn över Wallenberg utber jag mig anvisning om vem som skall få i uppdrag att verkställa obduktion i syfte att fastställa dödsorsaken." 17/7 1947 Chef för fängelsets sanitetsavdelning, överste i medicinska tjänsten Smoltsov."

På dokumentet fanns vidare en anteckning av Smoltsovs hand: "Har personligen underrättat ministern. Order har givits om likets kremering utan obduktion." 17.7 Smoltsov".

Enligt vad som uppgavs i det ryska svaret borde man av dokumentet dra slutsatsen att Wallenberg avled i juli 1947. Inga andra dokument hade påträffats, som kunde ge upplysningar om Wallenberg. Efter Stalins död hade Abakumov, en anhängare till den fruktade Beria, avrättats för brott mot Sovjetunionens lagar och också Smoltsov var död. I det ryska svaret framhölls att det kunde anses otvivelaktigt att det var Abakumovs brottsliga verksamhet, som alltså hade förekommit under Stalin-regimen, som lett till att Wallenberg hållits kvar i ryskt fängelse och att ledare för det sovjetiska säkerhetsorganen lämnat felaktiga uppgifter om Wallenberg under en följd av år.

Det här var alltså första gången som man på sovjetisk sida medgav att Wallenberg hade suttit fängslad. Först hade man givit upplysningen att han hade tagits under ryskt skydd, senare att han inte befann sig i Sovjet och nu alltså att han varit fängslad, men var död. Men med all sannolikhet så är det här dokumentet antingen förfalskat eller så avser det inte Raoul Wallenberg. Det finns nämligen en rad uppgifter som ger vid handen att Wallenberg var i livet långt senare än 1947. En schweizare, Emil Brugger, numera död återkom 1958 efter en tioårig vistelse i ryskt fängelse. En tid av fångenskapen hade han vistats i fängelset Vladimir 20 mil öster om Moskva. En avdelning inom Vladimir tjänade som sjukhus- och isoleringsfängelse. I juli 1954 drabbades Brugger av en ögonsjukdom och fördes till sjukavdelningen.

Bruggerberättar:

"En kväll uppfattade jag knackningar i väggen. Fast det var förbundet med stor fara och straffades hårt arbetade tydligen fortfarande fängelsetelegrafen i Sovjetunionen. När jag nu uppfattade knackningarna var jag naturligtvis nyfiken fastän jag visste att det alltid fanns provokatörer. På

tyska knackade jag i väggen: 'Ven är det?' Misstroget kom svaret: 'Ven är Ni?' Svar: 'Schweizare', 'Svensk.' kom det tillbaka: Det var allt som hände denna kväll den 3 eller 4 augusti 1954. Min samtalspartner gav mig nästa dag sitt namn, Wallenberg, förste sekreterare vid svenska legationen i Budapest, bortförd 1945. Mitt svar: 'Brugger, Schweizare', bortförd 1948, Wien.' Av försiktighetsskäl avbröt vi kontakten där, men 24 timmar senare uppfattade jag på nytt knackningarna och dechiffrerade: 'Uppdrag. När Ni blir fri anmäl till svenskt konsulat eller legation. Jag har icke tillåtelse att skriva och får heller inga brev.'"

Det finns också andra, som berättat att Wallenberg befunnit sig i Vladimir och hållits fången där. Berättelserna innehåller likartade uppgifter utan att vara beroende av varandra och det är mycket svårt att tänka sig att samtliga dessa berättelser, en av dem avgiven under ed, skulle vara falska. De innehåller visserligen inte sådana detaljer att man måste förutsätta att det varit Raoul Wallenberg de haft kontakt med, men möjligheten är mycket liten att någon annan skulle ha utgett sig för att vara han.

Trots att ryssarna på svensk förfrågan förklarat att informationerna om att Wallenberg skulle ha befunnit sig i Vladimir inte har bekräftats så tycks det alltså vara så att han i mitten av 1950-talet har befunnit sig där isolerad. Det innebär sannolikt att Wallenberg blivit dömd. Vladimir är ett annat slags fängelse än Ljubljanka och Lefortovskaja. Rensinghoff i Rom har förstahandskännedom både om Lefortovskaja och Vladimir.

Bernhard Rensinghoff:

Leute, die nun einmal in der Lefortovskaja verurteilt worden sind, wurden nach Abschluss der Untersuchung sofort in Strafgefängnisse verlegt - ich wurde mit einem Kameraden nach Vladimir verlegt. Vladimir ist ein Strafgefängnis und Untersuchungen in dem Sinne werden dort nicht vorgenommen.

Hans Villius

Vad anklagades då Wallenberg för och om han dömdes vad dömdes han för? Ernst Ludwig Wallenstein och Rensinghoff fick båda underrättelser genom fängelsetelegrafen..

Ernst Ludwig Wallenstein:

So sie hätten ganz konkrete Beweise, dass er für die Deutschen spioniert hätte und auf seine Bitte hin, dass er mit der schwedischen Gesandtschaft in Verbindung kommen wollte, hat man ihm gesagt - da brauchte er sich gar nicht bemühen, die hatten es abgelehnt mit ihm Verbindung aufzunehmen - .

Bernhard Rensinghoff:

Er erzählte uns u.a., dass bei einer Vernehmung ihm gesagt wurde - er sei ja Agent der deutschen Abwehr gewesen, oder Spion für die Nationalsozialisten tätig gewesen. Wallenberg hatte darauf geantwortet. - Wenn Sie glauben, dass ein Wallenberg sich für solche Dinge hergibt, dann sind Sie falsch unterrichtet. Sie könnten sich sehr schnell über die Unmöglichkeit diese Annahme informieren, wenn Sie bei der schwedischen Gesandtschaft anfragen.

Hans Villius:

Men varför har då Wallenberg blivit kvarhållen i Sovjet? Vi vet inte vilken grund ryssarna har haft för sin anklagelse för spioneri mot Wallenberg, men vad vi ganska säkert vet är att även om Wallenberg skulle ha varit spion så kan det inte ha varit skälet till hans kvarhållande. Andra personer, som har anklagats och dömts för spioneri har frigivits. SS-män, gestapofolk, massmördare har också blivit fria. Förklaringen till Wallenbergs kvarhållande måste vara en annan. Är förklaringen den att ryssarna genom att ha gett olika besked har låst sig i en svår position? Är det för att Wallenberg efter en lång följd av år i fängelse är svårt nedtagen eller är förklaringen till Eventyrs den att ryssarna själva inte vet var han finns? På en del fångar bytte man namn eller gav den helt enkelt ett nummer.

Bernhard Rensinghoff:

Man gab sich die grösste Mühe, dass niemand sterben sollte oder durfte, weil nach russischer Auffassung, im Gefängnis, jeder seine Strafe unbedingt abzusitzen hat. Ich glaube, damit das sagen zu können, dass in Vladimir, das als reine Strafgefängnis anzusehen ist, auch noch vielleicht hinzufügen zu müssen, dass es dort einige Geheimzellen gab. In diesen Geheimzellen wurden Leute untergebracht, denen man den Namen aberkannt hatte und die nur unter einer Nummer geführt wurden. Sie durften auf gar keinen Fall mit niemandem überhaupt in Berüh-

rung kommen.

Hans Villius.

Utrikesdepartementet fick i slutet av 1960 genom ambassadör Sohlman i Moskva besked om att Wallenberg enligt uppgifter från hemligt ryskt håll befann sig i Sovjet. Uppgifter, som om de är riktiga talar mot att Wallenberg skulle vara försvunnen också för ryssarna. Uppgifterna var så hemliga att utom Sohlman bara Erlander och ett fåtal personer inom UD, kabinettssekreterare Leif Belfrage, envoyén Arne Lundberg och utrikesrådet Sverker Åström fick del av det. Hur pass tillförlitliga de är det kan man inte avgöra. Den enda slutsats man kan dra är att den person, som står bakom uppgifterna är så känd eller har en sådan ställning att hans namn bara kunnat lämnas ut till ett fåtal personer. Hur som helst så skrev Erlander med stöd av de här uppgifterna till Chrustjev i början på 1961 och begärde Raoul Wallenbergs hemsändande.

Något skriftligt svar på Erlanders brev kom aldrig, men när utrikesminister Torsten Nilsson i maj 1963 var i Moskva och tog upp Wallenbergärendet med Chrustjev och redogjorde för de nya upplysningar som inkommit hade Chrustjev svarat att det bara var rykten, som utsprits av elaka människor. Vid Chrustjevs Sverige-besök i somras gav han bara upplysningen att Wallenberg inte fanns i Sovjet, hur nu det uttalandet skall tolkas.

Men på officiellt svenskt håll anser man inte frågan utagerad. I ett TV-franträdande förklarade statsministern:

Tage Erlander:

Vi har tagit upp fallet Wallenberg. Jag har gjort klart vilken betydelse som vi här i Sverige fäster i hela denna fråga. Man har från sovjetisk sida sagt att man har gjort förnyade undersökningar på grund av de upprepade framställningar vi har gjort, men att man vidhåller sitt besked om att Raoul Wallenberg icke finns i Sovjetunionen. Jag behöver inte säga att vi har mottagit det beskedet med djup besvikelse. Trots de många framställningar som regeringen har gjort sedan det sista beskedet från Sovjetunionens sida lämnades 1957 och trots att de har blivit fruktlösa så kommer vi inte att

ge upp våra strävanden i denna sak.

Hans Villius:

Den engelske spionen Greville Wynne, här under rättegången i Moskva, senare har han utväxlats, har gett den så vitt bekant senaste uppgiften som skulle kunnat avse Raoul Wallenberg. Så sent som i höstas uppgav han att han i ett ryskt fängelse hört någon tala engelska med skandinavisk brytning. Wallenberg talade god engelska och uppgiften är så pass obestämmd att man knappast har rätt att dra några slutsatser av den.

Det material som finns tillgängligt tillåter faktiskt inget bestämt svar på kärnfrågan: "Lever Raoul Wallenberg ännu 20 år efter det att sovjetryska myndigheter vidtagit anstalter för att skydda honom?" Men det skulle inte förvåna om man efter det senaste maktskiftet i Kreml förbereder en ny not till Moskva, vilken det nu är i ordningen i Wallenberg-ärendet. Så fortsätter försöken att utreda vad som hänt den man, vars öde rönt större intresse också från officiellt håll än någon annan försvunnen svensk.

Avsändningsort Stockholm	Datum 3.2.65	Dnr
Ärende tidn.kommentarer rörande Wallenberg	Avd. P	Grupp 2
		Mål Eu I

Adress

Svensk/M o s k v a nr 45 ✓
 Svensk/W a s h i n g t o n nr 78 ✓
 Swedeleg/N e w Y o r k nr 122 ✓

Text

För information från pressbyrån.

Expressen, ledare, cit:

Wallenberg

TV:s program i går om Raoul Wallenberg gav en ny påminnelse om den härva av osanningar som Sovjetmyndigheterna presterat i hans fall. Det besked som Nikita Chrusjtjev gav vid sitt Sverigebesök att Wallenberg inte finns i Sovjet är en uppenbar lögn.

Det står klart att den svenska regeringen sitter inne med material som visar att Wallenberg fortfarande finns i ryskt fängelse. Det är nu verkligt angeläget att maktskiftet i Kreml utnyttjas för en ny svensk framstöt i syfte att få Wallenberg hemsänd.

Orsaken till de upprepade sovjetiska lögnerna i Wallenbergfallet ligger av allt att döma i någon eller några högt uppsatta tjänstemäns prestigekänslor inför de övergrepp som begåtts mot Wallenberg. Maktskiftet kan ha inneburit att deras position förändrats. Under alla förhållanden är inställningen till Wallenbergfallet en provosten på den sovjetiska regeringens vilja att erhålla goodwill i Sverige. Nya lögnerna kommer att mottas med den avsky de är värda.

Expressen, insida, cit: Av Eric Sjöquist.

I TV-programmet i går kväll om Raoul Wallenberg redovisade docent Hans Villius en märklig uppgift. I klartext innebar den att de svenska myndigheterna i april 1945 stoppade officiella amerikanska ansträngningar att hjälpa svenskarna att finna den av ryssarna fängslade svenska diplomaten! Uppgiften bekräftar den i olika kretsar utbredda uppfattningen att svenska regeringen intog en kraftlös och alltför försiktig attityd i fallet Raoul Wallenberg.

Den svenska regeringen framställde vid denna tidpunkt - bara cirka tre månader efter det ryssarna arresterat Wallenberg - inga som helst direkta krav på svenskens hemsändande. Man gjorde endast förfrågningar rörande Wallenberg.

V.g.v.

Ifylles av telegramexpeditören		
Avsändaren 3/2	Klockan 1415	Sign. [Signature]

I TV-programmet kunde docent Villius med dokument visa vilken inställning de svenska myndigheterna intog.

Det ena dokumentet var en instruktion från dåvarande amerikanske utrikesministern Edward Stettinius till den amerikanska ambassaden i Moskva i april 1945. Utrikesministern instruerade då ambassaden att lämna den svenska ambassaden i Moskva allt tänkbart stöd för att söka få vetskap om Wallenbergs öde.

Det andra dokumentet var den amerikanse Moskvaambassadören Averell Harrimans svar till utrikesminister Stettinius. Harriman svarade nämligen att man på svensk sida hade det intrycket att ryssarna gjorde vad de kunde för att finna Wallenberg.

Harriman tillade att Sverige ansåg att en amerikansk hänvändelse till det sovjetiska utrikesdepartementet inte skulle betecknas som önskvärd.

Vid denna tidpunkt hade svenska UD uppgifter från ryska UD om att Wallenberg fanns i Sovjet - ja, man hade till och med fått besked om detta i en skrivelse som var daterad dagen före (!) Wallenbergs arrestering i Budapest den 17 januari 1945. Vidare hade madame Kollontay till Wallenbergs mor lämnat "lugnande besked" om att sonen Raoul var utom fara i Sovjet.

Den kraftlösa svenska attityden intogs länge - men trots detta är dossiern i fallet Wallenberg den största som svenska UD har.

Enligt vad Expressen erfarit kommer statsminister Tage Erlander - som själv lett utredningen i Wallenbergärendet - att besöka Moskva någon gång i sommar på rysk inbjudan. Det anses sannolikt att statsministern då, ännu en gång, kommer att ta upp frågan Raoul Wallenberg.

Den här gången har han nya ryska ledare att framföra frågor och krav till.

Så sent som under Chrusjtjavs besök i Sverige (i somras) begärde svenska regeringen besked i Wallenbergaffären, men fick då det snopna svaret av Chrusjtjev att "Wallenberg finns inte i Sovjet".

Anledningen till den till Chrusjtjev gjorda hänvändelsen var bland annat denna:

I slutet av 1960 hade dåvarande ambassadören i Moskva, Rolf Sohlman, från rysk källa fått veta att Raoul Wallenberg överförs från fängsligt förvar till ett sjukhus.

Namnet på den person som lämnat uppgiften hemlighölls och har sedan dess hemlighållits.

Vem var den hemlige ryssen?

Det anses troligt att namnet även för framtiden kommer att vara hemligstämplat, men den ryske sagesmannen antas vara en i Sovjet mycket känd person.

(forts)

EN CLAIR-TELEGRAM

Avsändningsort	Datum		Dnr
Ärende	Avd.	Grupp	Mål

Adress

Text

- 3 -

Förutom ambassadör Sohlman fick följande personer veta namnet på denna ryske uppgiftslämnare: statsminister Tage Erlander, kabinetssekreterare Leif Belfrage, envoyén Arne Lundberg och nuvarande FN-ambassadören Sverker Åström.

Uppgifterna var av sådan art - och uppgiftslämnaren torde ha varit i en sådan speciell ställning - att man på svensk sida satte tilltro till dem. Detta ledde också till att den svenska regeringen i början av 1961 i en hänvändelse till Chrustjev krävde Wallenbergs hemsändande.

Enligt andra uppgifter - också från icke-officiell rysk källa - vilka tidigare publicerats i Expressen i samband med en artikelserie om Raoul Wallenberg - fanns den svenske diplomaten i livet så sent som förra året (1964), omhändertagen på ett mentalsjukhus.

Det har från olika håll understrukits att de svenska ansträngningarna inte gäller en enskild privatperson, utan det gäller en svensk diplomat, alltså en officiell svensk representant, som ryssarna gömt och vilken man av hittills okänd anledning inte velat lämna ut. Trots att man - som docent Villius anmärkte i sitt TV-program - för länge sedan frigivit både SS-män, Gestapomän och tyska massmördare.

Fallet Wallenberg anses ingalunda vara utagerat - varken från allmänna opinionens eller regeringens sida. Kravet måste därför ännu vara:

SÄND HEM RAOUL WALLENBERG!

Ulf Nilson, Expressen; cit:

Torsten Nilsson till Expressen:

"Fallet Wallenberg är alltid aktuellt".

Den svenska regeringen betraktar inte fallet Wallenberg som avslutat, framhåller utrikesminister Torsten Nilsson i ett samtal med Expressen.

v.g.v.

Ifylles av telegramexpeditören		
Avsänd den	Klockan	Sign.
3/2	17:15	[Signature]

En fråga om huruvida regeringen planerar någon ny framstöt i Wallenbergfrågan till Kremls nya ledare ville dock hr Nilsson inte kommentera. Fråga: -Har UD på något sammanträde tagit upp det nya läge som uppkommit sedan Chrustjev störtades. Man kan ju tänka sig att de nya ledarna kan vara mera medgörliga?

Utrikesministern: -Jag gör inga kommentarer. Men fallet Wallenberg är alltid aktuellt. Vi betraktar det inte som avslutat - som statsministern ju också sagt.

Utrikesministern vill inte heller kommentera en fråga om regeringen eller UD gett TV:s reporter anledning att tro att en ny framstöt planeras.

Dagens Nyheter, insida, cit: U.B.

Svenska regeringen avböjde USA-aktion för Wallenberg.

Önskar svenska regeringen att man från amerikansk sida gör en framställning i Moskva till förmån för Raoul Wallenberg? Frågan ställdes 1945. Svaret blev - nekande. Den svenska regeringen ansåg inte att en amerikansk hänvändelse om Wallenberg till Sovjet var önskvärd; detta framgår av ett aktstycke ur den dåvarande amerikanske utrikesministern Stettinius' arkiv.

Svenska UD hade erbjudits medverka i programmet men avböjt. Någon officiell kommentar gavs sålunda inte till meddelandet om det amerikanska ambudet och dess mottagande på svensk sida. Man kan utgå från att något slags kommentar nu kommer att visa sig nödvändig. De rysk-amerikanska förbindelserna var 1945 ännu så hyggliga att en amerikansk framstöt i Moskva väl kunde tänkas ha lett till resultat.

Det finns flera andra, av varandra oberoende vittnesmål om kontakter med Wallenberg efter 1947. Speciellt omnämndes ett säkert vittnesmål från en person vars identitet är känd endast för ett fåtal invigda; det är här fråga om kontakt med Wallenberg så sent som 1960.

Cabinet

Frågor angående Wallenberg-ärendet den 3.2-65

DN frågar: Har UD några kommentarer till uppgiften i gårdagens TV-program att ett amerikanskt ingripande 1945 inte ansågs nödvändigt.

TT frågar: Tisdagens TV-program om Wallenberg kommer naturligtvis att aktualisera ärendet igen. Det enda nya - såvitt vi kunde bedöma det på TT - var en antydning om att man inom UD för närvarande arbetar på en ny framstöt hos de nya herrarna i Sovjet.

Frågas: Äger detta sin riktighet och vad kan i så fall redan nu avslöjas om det nya utspelet?

Obs. Det har sedan visat sig att uppgiften om ett svenskt avböjande på amerikanske utrikesministerns erbjudande om stöd i Wallenberg-efterforskningarna chockat många och i nuvarande läge överskratt ännu fler. Skulle det inte här för UD:s vidkommande vara lämpligt med ett uttalande (via TT) kring denna fas i Wallenberg-skeendet? DN skriver t. ex. i dag:

"UD avböjde medverkan i TV-programmet, men "någon slags kommunique kommer att visa sig nödvändig".

Detta är nog just nu en utbredd uppfattning inom svenska presskretsar.

ang. Raoul Wallenberg

Pr.

STOCKHOLM den 3.2 1965

N:o

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

P

2

Eu 1Bifogade pressmeddelande har expedierats till:

203 T.T. (3 ex)

204 P.T.

Associated Press
 United Press International
 Agence France Presse
 Reuters Ltd
 TASS
 Dr Wiebel, DPA
 Herr Juan Carlos Munoz
 Norsk Telegrambyrå
 Pressens Reportagebyrå
 Högerpressens Nyhetsbyrå
 Folkpartiets Presstjänst
 Centerpartiets Riksorganisation
 Red. H. Christensson, Sv. Radio (3 ex)
 Red. S. Coulson, Sv. Radio
 Statens Upplyningsbyrå
 Utrikespolitiska Institutet

Svensk Handelstidning Justitia
 Svensk-Amerikanska Nyhetsbyrån
 Svensk-Internationella Pressbyrån
 FN:s Informationskontor, Köpenhamn
 Svenska FN-förbundet
 Nordisk Tidsk.f. Intern. Ret
 Prof. E. Bellquist, USA
 Prinsessan Massalsky (3 ex)
 Red. M. Salzer
 Dr Max Mehlem
 Red. Kurt Neuman
 The Scan. Times, Köpenhamn
 - " - Stockholm
 Mr. W. Wiskari, N.Y.T.
 Red. Martin Grill
 Herr Eric Dancy
 Herr Philip A. Thompson
 Red. Viktor Knivald
 Mr. Alan Simon, Sv. Radio
 Herrn Alfred Zänker
 Docent Petrén
 Riksdagsbiblioteket
 Kapten C.M. Hedenstierna

Svensk Journalfilm
 Red. av SR-Nytt
 Dr Bengt Paul
 Dr Bauer-Heyd, Köpenhamn
 Nordisk Journ. Kursus
 Herrn A.H. Brunnthaler
 Red. P. Jack Petersen
 Dr. Erwin Märki
 Fru Marion Laurell
 Mr. W. Fleisher
 Red. Svend Wilquin
 Red. J. Goloschubov
 Mr. Anatol Antonov
 Red. Sven Svensson
 Mr. Alan Moray Williams
 Dr Thomas Harris
 Första Kammarens Klubbrum (5 ex)
 Andra Kammarens Klubbrum (5 ex)
 Riksdagens Upplysningstjänst
 Swedish Chambre of Commerce, London
 Red. A.H. Pers
 Sekr. E. Beckius
 Red. C.O. Bolang

Handelsatt. Hourmouzidiadis
 Pressatt. L. Moe
 Pressatt. Guillet de Monthoux
 Pressatt. Huldén
 Pressatt. Per Gulowsen
 Pressatt. E. Rymko
 Pressatt. E. Blytgren-Petersen
 Pressatt. R.T. Eland
 Sekr. Karl Rowold
 Sekr. Vladimir Koudelka
 Pressatt. S. Ranusdirdjo
 Pressatt. D. Deva

EXP. 4
2

Ifylles av postexpeditionen

EXPEDIERAT	
med	den
sv. kurir	
ull. kurir	
luftpost	
vanlig post	sign.

Sveriges Redareförening, Gtb C
Sv. Radio, Utlandsavdelningen
Bch. Ternström, Upplysningsberedningen

Samtl. utl. besk:ar i Sthlm.

Samtl. sv. besk:ar, lön. gen. kons.
o. kons. m. fl. enl. bif. lista

Utländspressen enl. pressrummet

Pressbyråns samtl. tjänstemän
Pressrummet (i kuvert)
Pressekr. Berquist, Statsrådsbered. (i kuvert)
Klipparkivet
Excellensens sekr. (2ex)
Kabinettssekr.
Bitr. Kabinettssekr.
Chefen för Arkivet
Chefen för Pol. avd.
Chefen för Personalavd.
Chefen för Protokollet
Chefen för Rättsavd.
Bitr. Chefen för Rättsavd.
Chefen för Handelsavd.
Bitr. Chefen för Handelsavd.
Chefen för I byrån, Pol. avd.
Chefen för II byrån, Pol. avd.
Chefen för FN-byrån, Pol. avd.
Skr. Hamilton
Skr. Hjärne
Skr. Wahlquist
Skr. Ramel
Skr. Örn
Skr. Eckerberg
Skr. Heyman
Skr. Pousette
Skr. Melin
Ambassadör Bergensträhle
Minister Virgin
Herr Gullberg
Konsulära byrån (3ex)

Meddelanden på engelska till
Facts on File Inc.

Meddelanden rörande utnämningar inom
utrikesförvaltningen till
Fru Westman
Industriförbundet
Artillerigat. 34
Stockholm Ö

KUNGL UTRIKES
DEPARTEMENTET
Pressbyrån

Pressmeddelande onsdagen den 3 februari 1965

Regeringen har upprepade gånger, senast i samband med Chrusjtjovs besök understrukt att man icke har för avsikt att upphöra med strävandena i fallet Raoul Wallenberg. För dagen kan någon ytterligare kommentar icke lämnas.

Beskickningar:

Abidjan	*Montevideo
Addis Abeba	Moskva <i>2 ex</i>
Alger	New Delhi
Ankara	Oslo 2 ex
Athen	Ottawa
*Bagdad	Paris
*Bangkok	Peking
Beirut	*Prag (3 ex.eng.o.fr.)
Belgrad	Pretoria
Bern	Rabat
Bogotá	Reykjavik
Bombay	*Rio de Janeiro
Bonn 5 ex	*Rom
Pressrådet Lidén	Santiago de Chile
Bryssel	Teheran
Budapest	*Tel Aviv
*Buenos Aires	Tokio
*Bukarest	Tunis
Canberra	Warszawa
Sydney-kansliet	*Washington 5 ex
*Caracas	*Wellington
Dar es Salaam	Wien
Djakarta	*Quito
Dublin	<u>Delegationer:</u>
<i>Guatemala</i>	FN-representationen
Haag	OECD-delegationen
Helsingfors 3 ex	CEE-delegationen i Bryssel
*Kairo	Delegationen i Genève 5 ex
*Karachi	Nedrustningsdelegationen
Köpenhamn	<u>Lönade Generalkonsulat:</u>
Lagos	Antwerpen
*Léopoldville	Berlin
*Lima	Chicago
Lissabon	Genua
London 5 ex	Hamburg 3 ex
Madrid	Houston
Manila	Istanbul
*Mexico	London
Monrovia	

*Milano

Minneapolis

Montreal

*Nairobi
ivo bolling % Nairobi

New York 2 ex

San Francisco

Lönade konsulat:

Gdansk

*Hongkong

Mariehamn

Olönade konsulat med
lönad tjänsteman:

Amsterdam

Barcelona

Bremen

Dakar

Damaskus

Frankfurt a.M.

*Havana

Johannesburg

Liverpool

Los Angeles

Marseille

Melbourne

Narvik

Palma

Rotterdam

Rouen

Salisbury

São Paulo

Zürich

December 1964

Kopia till:

P. H. Pers
Bergstromkommer tas upp
Wallenberg

SVENSK WASHINGTON

153

3.2.65

INK. UTRIKES DEP.		
D: No 67-A 83		
4 FEB 1965		
SV.	GR.	MÅL
P.	2	Ex I

CABINET STOCKHOLM

83 EDERT 78. B R A A D S K A N D E
FOER BERGSTROEM OCH SUNDFELDT.DAGENS TELEFONSAMTAL BERGSTROEM-DE BESCHE-DARDEL
AABEROPAS.PAA BEGAERAN AV DOCENT VILLIUS TILL AMERIKANSKA
STOCKHOLMSAMBASSADEN 14 JANUARI OEVERLAEMNADES SEDERMERA
TILL DENNE NEDANSTAAENDE TRE TELEGRAM SAMT BREV UR STATE
DEPARTEMENTS ARKIV, SEDAN DE ANSETTS KUNNA GOERAS
"UNCLASSIFIED".PRIMO. TELEGRAM FRAAN JOHNSON TILL SECRETARY OF STATE
DAGTECKNAT STOCKHOLM 4 APRIL 1945.

CIT. 1251, APRIL 4, 5 P.M.

GREAT CONCERN IS FELT BY SWEDISH FOREIGN OFFICE
OVER DISAPPEARANCE OF ITS ATTACHE TO BUDAPEST LEGATION,
ROAUL WALLENBERG. UNCONFIRMED RADIO REPORTS STATE THAT
HE HAS BEEN MURDERED. SWEDISH LEGATION IN MOSCOW HAS
BEEN INSTRUCTED TO REQUEST THE ASSISTANCE OF THE RUSSIAN
GOVERNMENT IN DETERMINING WALLENBERG'S FATE.

MY 14, APRIL 4, 5 P.M. 4303-5' 508' 59 .9':92.

WE HAD A SPECIAL INTEREST IN WALLENBERG-S MISSION
TO HUNGARY AND WOULD GREATLY APPRECIATE ANY SUPPORT
OUR EMBASSY AT MOSCOW CAN GIVE THE SWEDISH LEGATION IN
MOSCOW WITH RESPECT TO THIS MATTER. '75:85.SECUNDO. TELEGRAM FRAAN STATE DEPTMENT TILL AMERIKANSKA
AMBASSADEN MOSKVA DAGTECKNAT 9 APRIL 1945CIT. THE FOLLOWING TO HARRIMAN FROM DEPARTMENT
AND WAR REFUGEE BOARD.

REFERENCE IS MADE TO STOCKHOLM'S NO. 14 OF APRIL 4.

DEPARTMENT AND BOARD WOULD APPRECIATE YOUR GIVING ALL
POSSIBLE SUPPORT TO THE SWEDISH LEGATION IN MOSCOW IN ITS
REQUEST TO THE RUSSIAN GOVERNMENT FOR ASSISTANCE IN
DETERMINING THE FATE OF ROAUL WALLENBERG, ATTACHE TO THE
SWEDISH LEGATION IN BUDAPEST.THE WAR REFUGEE BOARD HAD SPECIAL INTEREST IN WALLEN-
BERG'S MISSION TO HUNGARY BECAUSE OF HIS OUTSTANDING
WORK IN PROTECTING JEWS AND OTHER VICTIMS OF ENEMY OPPRESSION
DURING THE ENEMY OCCUPATION OF HUNGARY. SLUTCIT.
UNDERTECKNAT STETTINIUS.

TERTIO. (53)3Ä4-. Å4-- , -.348-- , '(- -.?-''-#3, .9'(- 58))
STATE DEPARTMENT DAGTECKNAT 12 APRIL 1945.

CIT. 1137 APRIL 12.10 A.M. SWEDISH LEGATION IN
MOSCOW WAS INFORMED IN LATE DECEMBER BY THE SOVIET FOREIGN
OFFICE THAT WALLENBRG (REDEPTS 824, APRIL 9, 7 P.M.)
WAS SAFE IN BUDAPEST. LEGATION LATER RECEIVED A REPORT FROM THE
SWEDISH MISSION IN BUCHAREST THAT WALLENBERG HAD LEFT
BUDAPEST ALONE BY AUTOMOBILE FOR AN UNKNOWN DESTINATION
AND HAD DISAPPEARED. MOSCOW LEGATION THEREUPON AKSED SOVIET
AUTHORITES TO ENDEAVOR TO TRACE HIM, WHICH THEY PROMISED TODO.
THE SWEDES SAY THEY HAVE NO REASON TO THINK THE RUSSIANS ARE
NOT DOING WHAT THEY CAN AND THEY DO NOT FEEL THAT AN
APPROACH TO THE SOVIET FOREIGN OFFICE ON OUR PART WOULD
BE DESIRABLE. (SENT TO DEPARTMENT AS 1137: REPEATED
TO STOCKHOLM AS 16)

1 | Gen
Z

THE MEMBERS OF THE SWEDISH MISSION IN BUDAPEST ARE
EXPECTED TO ARRIVE IN MOSCOW WITHIN A FEW DAYS EN
ROUTE TO STOCKHOLM AND MAY HAVE ADDITIONAL INFORMATION
CONCERNING WALLENBERG. SLUTCIT. UNDERTECKNAT HARRIMAN.
QUARTO. BREV FRAAN GEORGE L WARREN, ADVISER ON
REFUGEES AND DISPLACED PERSONS TILL BRIGADIER GENERAL
WILLIAM O'DWYER, WAR REFUGEE BOARD, TREASURY DEPARTMENT,
WASHINGTON , # :.

CIT. I HAVE RECEIVED YOUR LETTER OF APRIL 12, 1945
ADDRESSED TO THE SECRETARY OF STATE WITH RESPECT TO THE CONCERN
OF THE WAR REFUGEE BOARD IN THE FATE OF RAOUL WALLENBERG,
SPECIAL ATTACHE TO THE SWEDISH LEGATION IN BUDAPEST
AND ADVISING OF SECRETARY MORGENTHAU'S
PERSONAL INTEREST IN MR WALLENBERG'S WELFARE.

THE WAR REFUGEE BOARD HAS RECEIVED PARAPHRASES OF ALL THE
CABLES TO AND FROM STOCKHOLM AND MOSCOW WHICH
UNFORTUNATELY HAVE FAILED TO PRODUCE ANY NEWS OF MR
WALLENBERG'S WHEREABOUTS. AS YOU MAY HAVE ALREADY NOTED,
A CABLE WAS DISPATCHED ON APRIL 30. 1945 TO OUR
REPRESENTATIVE IN HUNGAR REQUESTING GENERAL KEY TO
ASK THE SOVIET MILITARY AUTHORITIES FOR INFORMATION CON-
CERNING MR WALLENBERG'S WHEREABOUTS AND EXPRESSING THE
CONCERN OF THIS GOVERNMENT IN HIS WELFARE BECAUSE OF
MERITERIOUS ACTIVITIES IN PROTECTING JEWS FROM
PERSECUTION BY THE GERMAN AND HUNGARIAN NAZIS. I SHALL
ADVISE YOU IMMEDIAELY OF THE CONTENTS OF THE REPLY TO
THIS FURTHER INQUIRY AS SOON AS IT HAS BEEN RECEIVED.

PLEASE ASSURV SECRETARY MORGENTHAU THAT THE
DEPARTMENT WILL PURSUETHE INQUIRY CONCERNING MR WALLENBERG AS
LONG AS NY OSSILITIES O INFORMATION REMIAN TO BE
EXPLORED. SLUTCIT.

DE DEQUE

RAETTELSER:

NITTONDE RVDEN SKALL VARA

MY QRN APRL 4, 5 P. M., REPEATS THIS TO MOSCOW.

FJAERDE STYCKET FRAAN SLUTET SKALL SLUTA
WASHINGTON, D.C.

~~~~~NNNNN

ZCZCNNNSW

Bergström/mk

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffer-
Telegram

Ang. TV-programmet om
Raoul Wallenberg

STOCKHOLM 4 februari 19 65		
N:o 18 ✓	CHIFFER	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MA. T Lm

Svensk

Washington

För de Besche's information. ~~Följande telegram har~~
~~tillställtts BellRage New York från polshofen anslutning telefon~~
Sedan det som Du vet framkommit att Vilius för sitt
Wallenberg-program i TV från amerikanska beskickningen ^{har}
21 januari erhållit fotokopior vissa telegram avseende
efterforskningarna april 1945, varom ambassaden icke i
någon form varskott UD, har jag i dag i samråd med Palme
vid sällskapligt sammanträffande med Parsons sagt att det
ju kunnat vara bra för departementet att ha fått reda på
berörda dokumente existens innan de visades i TV. Parsons
reagerade nästan bestört och svarade att han var otillräck-
ligt informerad om vad som förekommit men att självfallet
ingen amerikansk avsikt att "embarrass" oss. Han skulle
undersöka bakgrunden inklusive om speciell diskussion hade
utlovats Vilius. ●

Cabinet

Sep. d. 4.2.65 kl. 20.35 af.

Ka

Bergström/mk

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffer-
Telegram

STOCKHOLM 4 februari 1965		
N:o 39 ✓	CHIFFER	BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL 2 I

Ang. TV-programmet
om Raoul Wallenberg

(Pd)

us

Swedeleg
New York

För Belfrage från polchefen anslutning telefonsamtal.
Primo. Sedan det som Du vet framkommit att Vilius för sitt Wallenberg-program i TV från amerikanska beskickningen *här* 21 januari erhållit fotokopior vissa telegram avseende efterforskningarna april 1945, varom ambassaden icke i någon form varskott UD, har jag i dag i samråd med Palme vid sällskapligt sammanträffande med Parsons sagt att det ju kunnat vara bra för departementet att ha fått reda på berörda dokumenta existens innan de visades i TV. Parsons reagerade nästan bestört och svarade att han var otillräckligt informerad om vad som förekommit men att självfallet ingen amerikansk avsikt att "embarrass" oss. Han skulle undersöka bakgrunden inklusive om speciell diskussion hade utlovats Vilius.

Secundo. Min personliga tanke är att då vi nu på detta slumpartade sätt erfarit om amerikanska dokument rörande Wallenbergs försvinnande det kanske funnes skäl överväga instruera ambassaden Washington efterhöra om till äventyrs ytterligare material finnes i arkiven. Även om det inte påverkar dagsläget Wallenberg-saken kan eventuellt sådant material ju vara av historiskt dokumentariskt intresse. Vi kan väl för övrigt nu när som helst bli tillfrågade på den punkten. Tacksam erfara Excellensens och Din uppfattning.

Cabinet

Sep. d. 4.2.65 kl. 19.55 af.

Ala

Böberantz/AB

EN CLAIR-TELEGRAM

Avsändningsort Stockholm	Datum 4.2.65	Dnr 128, 80
Ärende Raoul Wallenberg. <i>R</i>	Avd. P	Grupp 2
		Mål Eu <i>I</i>

Adress

Swedeleg 128 ✓ *a*
New York

Svensk 80 ✓ *a*
Washington

Text

Svenska Dagbladets pressklipp i dag.

cit: Medan vår regering gör sig redo till en come-back med nya fakta i Moskva, skulle många svenskar med av TV-programmet förnyad iver, vilja ställa en del frågor till vår egen regering konstaterar Vestmanlands läns tidning och ställer själv två frågor.

1. Hade Raoul Wallenberg spionuppdrag av den svenska regeringen när han sommaren 1944 sändes till Budapest för tjänstgöring på svenska ambassaden? Det skulle ju i och för sig inte ha varit onaturligt om hans instruktioner omfattat vad en krigförande makt skulle rubricera som spioneri, framhålls det.

2. Varför dröjde det så länge innan den svenska regeringen lade någon kraft i försöken att ta reda på och rädda sin landsman? VLT påpekar att det är bevisat att Wallenberg av sina ryska förhørsledare upprepade gånger upplysts om att svenskarna inte intresserade sig för honom.

Det kan finnas naturliga och för den svenska regeringen friande förklaringar till detta, menar VLT, som vill ha fram dem med det snaraste.

Cabinet

Ifylles av telegraphexpeditionen

Avsändaren <i>4/2</i>	Klockan <i>12.30</i>	Sjön <i>26</i>

EN CLAIR-TELEGRAM

Avsändningsort Stockholm	Datum 4.2.65	Dnr
Ärende Raoul Wallenberg	Avd. P	Grupp 2
		Mål Eu I

Adress
 Swedeleg/New York nr 129 254 ✓ a
 Svensk/Washington nr 81 292 ✓ a
 Svensk/Moskva nr 46 ✓ a

Text

Från pressbyrån.

UD:s pressmeddelande i Wallenbergsaffären föranleder inga kommentarer på ledarplats i Stockholms tre morgontidningar. SvD refererar radions program "Journalen", där det påpekas att regeringen varken velat eller kunnat påverka TV-programmets tillkomst eller utformning.

Cit:

Om regeringen hade låtit någon av sina representanter medverka i TV-programmet om Raoul Wallenberg, hade det förelegat risk att allmänheten kunnat få intrycket att man på det sättet velat påverka programmet. Slutcit.

ST har samma version i sin nyhetsartikel, som delvis är ett referat av TV-programmet.

DN konstaterar att statsminister Erlander kommer att ta upp fallet Wallenberg, när han i sommar besöker de nya ryska ledarna. Detta kan man, menar tidningen, betrakta som absolut säkert.

Cit:

Det hör till de normala arbetsmetoderna att kontakter tas i förväg om de politiska ämnen, som regeringschefer önskar diskutera. Man kan räkna med att statsminister Erlanders besök i Sovjet även kommer att föregås av sådana sonderingar i fallet Wallenberg. De amerikanska dokument, som förevisades i TV på tisdagskvällen och enligt vilka de svenska myndigheterna skulle ha avböjt amerikansk hjälp i efterforskningarna av Wallenberg, tog UD del av på torsdagen. Efter kontakter med de amerikanska myndigheterna kan man räkna med att UD så småningom kommer med en kommentar. Av allt att döma härrör dokumenten från april 1945, då samlingsregeringen ännu satt vid makten. Slutcit.

Cabinet

Ifylles av telegramexpeditören

Avsänd den 4/2	Klockan 12.30	Sign. Lail

Bärjesson/ACW

ang. Raoul Wallenberg

STOCKHOLM		19
Stockholm den 4 februari 1965.		
N:o 1003		4 bil. BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MAL. E I

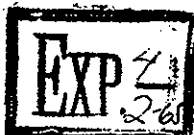
Broder,

Jag återställer härmed de fyra kopiorna samtidigt som jag upprepar mitt tack för Din vänlighet att inte bara ställa dem till vårt förfogande utan därtill med kort varsel resa in med dem till oss.

Av expeditionen föranledda kostnader för taxi etc. hoppas jag Du låter pressbyrån ta hand om.

Sten Sundfeldt

Docent Hans Villius,
Danderyd.

Ifylles av postexpeditionen

EXPEDIERAT	
med	den
sv. kurir	/ 19
utl. kurir	
luftpost	
vänlig post	sign.

DEPARTMENT
OF
STATE

INCOMING
TELEGRAM

ad. any. tel. 4/2 65
DIVISION OF
CENTRAL SERVICES
TELEGRAPH SECTION

VLP-123

This telegram must be
closely paraphrased be-
fore being communicated
to anyone. (SECRET)

Stockholm

Dated April 4, 1945

Rec'd 5:42 p.m.

UNCLASSIFIED

Secretary of State

Washington

1251, April 4, 5 p.m.

Great concern is felt by Swedish Foreign Office
over disappearance of its attache to Budapest Legation,
Roaul Wallenberg. Unconfirmed radio reports state that
he has been murdered. Swedish Legation in Moscow has
been instructed to request the assistance of the Russian
Government in determining Wallenberg's fate.

My 14, April 4, 5 p.m., reports this to Moscow.

We had a special interest in Wallenberg's mission
to Hungary and would greatly appreciate any support our
Embassy at Moscow can give the Swedish Legation in
Moscow with respect to this matter.

JOHNSON

JT

PER	Per. Unit
Cal.	.....
Dist.	.....

UNCLASSIFIED
CONFIDENTIAL FILE

Dec. 1940
per John OS-507 A. J. Jagger

UNCLASSIFIED
TELEGRAM SENT

PREPARING OFFICE
WILL INDICATE WHETHER

PREPARING OFFICE WILL
TYPE HERE CLEARLY THE
CLASSIFICATION OF THE
MESSAGE:

Department of State

SECRET

APR - 9 1945

7p

Collect:

Charge Department:

Charge to:

War Refugee Board

Washington

AMEMBASSY

MOSCOW

824

The following to Harriman from Department and
War Refugee Board.

Reference is made to Stockholm's no. 14 of April 4
to you, repeated to the Department as no. 1251 of April 4.

Department and Board would appreciate your giving all
possible support to the Swedish Legation in Moscow in its
request to the Russian Government for assistance in deter-
mining the fate of Raoul Wallenberg, Attache to the ~~Swedish~~
Legation in Budapest.

The War Refugee Board had special interest in Wallen-
berg's mission to Hungary because of his outstanding work
in protecting Jews and other victims of enemy oppression
during the enemy occupation of Hungary.

701,5864/4-445

UNCLASSIFIED

CS/MAJ

701,5864/4-445

APR 9 1945 PM

WRB:MMV:KG
4/9/45

DCR Per. Unit

STETTINIUS

EE

NCE

SE

Declawful
per form DS-507 P. Jeger
4/21/65 L.S.

DEPARTMENT
OF
STATE

INCOMING
TELEGRAM

DIVISION OF
CENTRAL SERVICES
TELEGRAPH SECTION

MFD-773

This telegram must be
closely paraphrased be-
fore being communicated
to anyone. (SECRET)

Moscow via War

Dated April 12, 1945

Rec'd 9:04 a.m.

UNCLASSIFIED

Secretary of State,

Washington.

1137, April 12, 10 a.m.

Swedish Legation in Moscow was informed in late
December by the Soviet Foreign Office that Wallenberg
(REDEPTS 824, ^{701-5804/4-45} April 9, 7 p.m.) was safe in Budapest.
Legation later received a report from the Swedish
Mission in Bucharest that Wallenberg had left Budapest
alone by automobile for an unknown destination and
had disappeared. Moscow Legation thereupon asked
Soviet authorities to endeavor to trace him, which
they promised to do. The Swedes say they have no
reason to think the Russians are not doing what they
can and they do not feel that an approach to the
Soviet Foreign Office on our part would be desirable.
(Sent to Department as 1137; repeated to Stockholm
as 16)

The members of the Swedish Mission in Budapest are
expected to arrive in Moscow within a few days en route
to Stockholm and may have additional information
concerning Wallenberg.

HARRIMAN

REP

701-5804/4-12-45

UNCLASSIFIED

Declassified
per form

DS 507

A. L.

11/1/45

UNCLASSIFIED

May 8, 1945

In reply refer to
WRB 701.5864/4-1246

My dear General O'Dwyer:

I have received your letter of April 12, 1945 addressed to the Secretary of State with respect to the concern of the War Refugee Board in the fate of Raoul Wallenberg, Special Attache to the Swedish Legation in Budapest and advising of Secretary Morgenthau's personal interest in Mr. Wallenberg's welfare.

The War Refugee Board has received paraphrases of all the cables to and from Stockholm and Moscow which unfortunately have failed to produce any news of Mr. Wallenberg's whereabouts. As you may have already noted, a cable was dispatched on April 30, 1945 to our representative in Hungary requesting General Roy to ask the Soviet military authorities for information concerning Mr. Wallenberg's whereabouts and expressing the concern of this Government in his welfare because of meritorious activities in protecting Jews from persecution by the German and Hungarian Nazis. I shall advise you immediately of the contents of the reply to this further inquiry as soon as it has been received.

Please assure Secretary Morgenthau that the Department will pursue the inquiry concerning Mr. Wallenberg as long as any possibilities of information remain to be explored.

Sincerely yours,

George L. Warren
Adviser on Refugees and
Displaced Persons

Brigadier General William O'Dwyer
Executive Director,
War Refugee Board,
Treasury Department,
Washington, D.C.

GLW
WRB:GLW:haj
5/8/45

Declassified per form DS 502 B. J. J. J. J.
0.9 1/2/15

UNCLASSIFIED
701.5864/4-1246
C/LE 701.5864/4-1246
Industrial File

P 2 En I ad sig. tel 4/2-65
(8 maj 1945.)

Brigadgeneralen William O'Dwyer,
Verkställande Direktör för Krigsflyktingstyrelsen,
Finansdepartementet,
Washington, D.C.

Bäste General O'Dwyer,

Jag har mottagit Edert brev av den 12 april 1945 adresserat till Secretary of State angående krigsflyktingstyrelsens bekymmer över specialattachéns vid svenska legationen i Budapest, Raoul Wallenbergs, öde och vari meddelas Secretary Morgenthau personliga intresse för herr Wallenbergs välfärd.

Krigsflyktingstyrelsen har erhållit parafraser av alla de telegram till och från Stockholm och Moskva, vilka tyvärr icke kunnat lämna några nyheter om Wallenbergs uppehållsort. Som Ni redan torde känna till, sändes ett telegram den 30 april 1945 till vårt ombud i Ungern, i vilket general Roy instruerades tillfråga sovjetiska militärmyndigheterna om upplysningar rörande Wallenbergs uppehållsort och uttrycka regeringens bekymmer över hans välfärd med anledning av hans förtjänstfulla verksamhet för att skydda judar från förföljelse av de tyska och ungerska nazisterna. Jag skall omedelbart underrätta Eder om inne-

hållet i svaret på denna ytterligare förfrågan så snart detta mottagits.

Benäget försäkra Secretary Morgenthau att departementet kommer att fullfölja sin undersökning om Wallenberg så länge som några ytterligare möjligheter att erhålla upplysningar står att finna.

George L. Warren

Rådgivare för flyktingar och "displaced persons"

EN CLAIR-TELEGRAM

Avsändningsort Stockholm	Datum 4.2.65	Dnr
Ärende Raoul Wallenberg	Avd. P	Grupp 2
		Mål Eu I

Adress

Swedeleg/New York nr 130 ✓²⁵³_aSvensk/Washington nr 82 ✓²⁴¹_aSvensk/Moskva nr 47 ✓_a

Text

Från pressbyrån.

Pressmeddelande från UD onsdagen den 3 februari 1965.

Regeringen har upprepade gånger, senast i samband med Chrusjtjovs besök understrukt att man icke har för avsikt att upphöra med strävandena i fallet Raoul Wallenberg. För dagen kan någon ytterligare kommentar icke lämnas.

Cabinet

Ifylles av telegramexpeditören

Avsändt den 4/2	Klockan 12 30	Sign Jarl

KUNGL. UTRIKESDEPARTEMENTET

CHIFFERTELEGRAM

Ärende Wallenberg-affären	Datum 5.2.65		Dnr 42 ✓
	Avd. P	Grupp 2	Mål Em I

Adress

Swedeleg NEW YORK

Text

Washington Chiffer

(Primo till de Besche) för information anslutning vårt chiffer 18)

För Belfrage från polchefen anslutning chiffertelegram
39.

Primo Parsons återkom fredag med följande besked TV-programmet. Han sade att förfrågningsen framställdts på sådant sätt att det framgick att Villius redan hade kännedom dokumentens existens. Efter bemyndigande från Washington hade Villius erhållit dokumenten 28 januari. Parsons uppgav man utgick från att korrespondensen känd för UD efter det tankeutbyte som 1945 förekom i Moskva mellan de amerikanska och svenska beskickningarna där. Då man utgick från detta hade man sett på saken som "a fairly unimportant matter and that it was natural to help Villius". Inga särskilda villkor eller förbehåll hade förekommit vid kontakten med Villius utom att denne icke borde ange amerikanska ambassaden Stockholm som sin kanal.

Secundo Vi förbereder en pressrelease med texterna aktuella telegrammen * som jag förutsätter Du erhållit från Washington. Releasen skulle utmynna i följande kommenterande parti: "Telegrammen avspeglar kontakter som under krigets slutskede förekom mellan utrikesdepartementet och amerikanska ambassaden i Stockholm samt mellan de svenska och amerikanska beskickningarna i Moskva angående de pågående efterforskningarna av Wallenberg. Svenska legationen rapporterade i efterhand till utrikesdepartementet om dessa kontakter. Legationen framhöll i sin rapport att den amerikanska ambassaden i Moskva torde ha svarat Herschel Johnson cit att den utgår ifrån att man genom State Department vänt sig till Amerikas representation i Ungern. Ambassaden torde i övrigt svåriligen anse något vara att göra från amerikansk sida slutcit."

Såsom framgår av utrikesdepartementets vitbok om

Ifylles av telegramexpeditören		
Avsänd den 5/2 65	Klockan 1925	Sign. Mā

Mā

Raoul Wallenberg, gjordes den 25 april 1945 en svensk démarche hos de sovjetiska myndigheterna i ärendet".

Därest inga invändningar skulle releasen släppas lördag kväll.

Tertio Vi är själva ingalunda nöjda med texten secundo som bygger på enda rapporten från Söderblom vid aktuella tillfället. Någon annan utväg än ett direkt citat har vi dock icke kunnat finna. Såvitt vi kan fastställa inhämtade Söderblom inga instruktioner från utrikesdepartementet angående eventuell amerikansk démarche.

Cabinet

5.2.65

Wallenberg-affären

m. 19

J. Washington

Chiffer

bep 5/2 M. 19.4

Swedeleg NEW YORK (Primo till de Besche för information anslutning vårt chiffer 18)

För Belfrage från polcheffen anslutning chiffertelegram 39.

Primo Parsons återkom fredag med följande besked TV-programmet. Man sade att förfrågningen framställdes på sådant sätt att det framgick att Villius redan hade kännedom dokumentens existens. Efter bemyndigande från Washington hade Villius erhållit dokumenten 28 januari. Parsons uppgav man utgick från att korrespondensen känd för UD efter det tankeutbyte som 1945 förekom i Moskva mellan de amerikanska och svenska beskickningarna där. Då man utgick från detta hade man sett på saken som "a fairly unimportant matter and that it was natural to help Villius". Inga särskilda villkor eller förbehåll hade förekommit vid kontakten med Villius utom att denne icke borde ange amerikanska ambassaden Stockholm som sin kanal.

Secundo Vi förbereder en pressrelease med texterna aktuella telegrammen * som jag förutsätter Du erhållit från Washington. Releasen skulle utnytna i följande kommenterande parti: "Telegrammen avspeglar kontakter som under krigets slutskede förekom mellan utrikesdepartementet och amerikanska ambassaden i Stockholm samt mellan de svenska och amerikanska beskickningarna i Moskva angående de pågående efterforskningarna av Wallenberg. Svenska legationen rapporterade i efterhand till utrikesdepartementet om dessa kontakter. Legationen framhöll i sin rapport att den amerikanska ambassaden i Moskva torde ha svarat Herschel Johnson cit att den utgår ifrån att man genom State Department vänt sig till Amerikas representation i Ungern. Ambassaden torde i övrigt svårligen anse något vara att göra från amerikansk sida slutcit."

Såsom framgår av utrikesdepartementets vitbok om

Raoul Wallenberg, gjordes den 25 april 1945 en svensk démarche hos de sovjetiska myndigheterna i ärendet".

Därefter inga invändningar skulle releasen släppas lördag kväll.

Tertio Vi är själva ingalunda nöjda med texten secundo som bygger på enda rapporten från Söderblom vid aktuella tillfället. Någon annan utväg än ett direkt citat har vi dock icke kunnat finna. Såvitt vi kan fastställa inhämtade Söderblom inga instruktioner från utrikesdepartementet angående eventuell amerikansk démarche.

Cabinet

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Bergström/SF

Chiffer-
Telegram

Ang. Wallenberg-affären

Pol

STOCKHOLM 5.2.65		19
N:o 19 ✓	BIL.	
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MAX 1

W Svensk Washington,

För information anslutning vårt chiffer 18.

Parsons återkom fredag med följande besked TV-programmet. Han sade att förfrågningen framställdes på sådant sätt att det framgick att Villius redan hade kännedom dokumentens existens. Efter bemyndigande från Washington hade Villius erhållit dokumenten 28 januari. Parsons uppgav man utgick från att korrespondensen känd för UD efter det tankeutbyte som 1945 förekom i Moskva mellan de amerikanska och svenska beskickningarna där. Då man utgick från detta hade man sett på saken som "a fairly unimportant matter and that it was natural to help Villius". Inga särskilda villkor eller förbehåll hade förekommit vid kontakten med Villius utom att denne icke borde ange amerikanska ambassaden Stockholm som sin kanal.

Cabinet

Rep. d. 5.2.65 kl. 19.40 af

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till *guldskiffer*
» 3 »
» 4 » *Wash.*

6.2.65
Ch. Wash.

CHIFFERTELEGRAM

Från FN. New York

Avsänt den tele~~x~~ 19 kl.

Inkom den 6 / 2 19 65 kl. 02.15

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr 75:B		14
Avd. P	Gr. 2	Mål. En ^I

St. Braxner Rube inform (Pol.)

14. Wash. 3.

Edert chiffer 39. Bergström från Belfrage.

Utrikesministern och jag delar Din uppfattning önskvärt genom ambassaden Washington efterhöra om ytterligare material Wallenbergs försvinnande finns i amerikanska arkiven. Har sagt Hubert att instruktion härom kan förväntas.

Åström

Coll.: *[Signature]*
Dep U 325 A

Virgin/IH

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffer-
Telegram

Ang. Wallenberg

STOCKHOLM 6 februari 1965		
N:o 44 ✓	BIL.	
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu ^I

Svensk
Moskva

Där

En genomgång av beskickningens hemsända dossierer för 1945 tyder på att handlingar i Wallenberg-ärendet har utplockats och behållits på beskickningen. I samband med utredning angående amerikanska dokumenten angeläget veta huruvida i Edra dossierer finnes andra rapporter till UD angående kontakter med amerikanska ambassaden i Moskva än här påträffat handbrev Söderblom-Fallenius 19 april 1945 samt - i något senare sammanhang - handbrev Söderblom-von Post 25 september 1945 ävensom huruvida Edra arkivko-

Exp. 6/2-65 dnr Pl. 14.10

pior av nyssnämnda två handbrev försetts med anteckningar eller underbyggts av interna promemrior. Det må anmärkas att vi här ej kan finna något spår av att Söderblom skulle underställt UD frågan om en eventuell separat amerikansk démarche i Moskva.

Cabinet

Virgin/n
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffer-
Telegram

Ang. Wallenberg

STOCKHOLM 6 februari 19 65		
N:o 45 ✓	BIL.	
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MAJ I Lun

WV

Pol

Svensk Moskva

För Jarring från Bergström. Vi avser utsända presskommuniké
söndag kväll om de av Villius åberopade telegrammen samt därvid
kortfattat citera ur Söderbloms två handbrev. Det vore därför
angeläget att redan under söndagen få svar på vårt chiffer 44.

Cabinet

8 k.p. 6/2 - 65 chif. kl. 19.00

Virgin/IH
KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffer-
Telegram

Ang. Wallenberg

STOCKHOLM 6 februari 1965		
N:o 21 ✓	BIL.	
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MÅL _{Eu} ^I

h
Svensk
Washington

Wm (Pd)
Dnr 21 . Vårt chtel 19 återopas ävensom samtal de Besche-
Belfrage.

Ni torde hos State Department efterhöra huruvida eventuellt
ytterligare material rörande Raoul Wallenbergs försvinnande fin-
nes i de amerikanska arkiven och kan ställas till vårt förfogande.

Cabinet

Exp. 6. 2. 65 kl. 1255 Ma

EN CLAIR-TELEGRAM

Avsändningsort Stockholm	Datum 6.2.65	Dnr 142 ✓
Ärende skriftväxling ang. Wallenberg	Avd. P	Grupp 2
		Mål Eu ^I

Adress
Swedeleg
New York

Text

142. För Belfrage från Bergström i anslutning telefonsamtal.

Handbrev Söderblom-Fallenius 19 april 1945:

"Ett av de bekymmer, som mest tynger på sinnet, är helt naturligt Wallenbergs tragiska försvinnande. Jag har telegrafiskt föreslagit, att Dodde Wallenberg skriver ett personligt brev till fru Kollontay om saken. Jag vet nämligen, att fru Kollontay sätter mycket stort pris på Dodde, och jag tror, att hon på hans begäran skulle göra sitt bästa för att få saken utredd. För min del har jag i min vidlyftiga korrespondens med utrikeskommissariatet rörande Budapest-svenskarna som senaste åtgärd understrukit, att alla upplysningar saknas om Wallenberg. Jag har emellertid ej ansett lämpligt att återkomma till saken i avvaktan på att Ni i Stockholm hinna samla och begrunda alla de upplysningar, som de hemvändande Budapest-svenskarna sitta inne med.

Härvarande amerikanska ambassad har fått ett långt telegram om saken från Herschel Johnson, vilken väl vidtalats av Dodde eller någon annan av familjemedlemmarna. Vid det här laget torde ambassaden ha svarat, att den utgår ifrån att man genom State Department vänt sig till Amerikas representation i Ungern. Ambassaden torde i övrigt svårligen anse något vara att göra från amerikansk sida.

Vad jag fruktar är, att ryssarna med bästa vilja i världen icke kunna skapa klarhet om vad som inträffat. För det första råder efter allt att döma stor oreda i Ungern. För det andra hava de truppförband, som stodo i Budapest i januari, nu säkerligen flyttat fram sina staber och kvarter till Wien. Vidare måste man tyvärr tänka sig möjligheten av att marskalk Tolbuchins högkvarter och underlydande staber i nuvarande stund svårligen kunna förmås ägna större uppmärksamhet åt ett ärende av detta slag. Slutligen är det också tänkbart, att för den händelse Wallenberg råkat ut för en dödlig automobilolycka eller mördats under färden från Budapest österut, hans för-

Ifylles av telegramexpeditören

Avsändt den 6/2	Klockan 10.45	Sig. [Signature]

svinnande i den rådande oredan, i den väldiga Budapest-drabbningens närmaste etappområde, faktiskt skett spårlöst."

Handbrev Söderblom-von Post 25 september 1945:

"Åberopande Ditt handbrev den 4 innevarande september angående Wallenberg ber jag endast att få bekräfta, att amerikanska ambassaden nyligen emottagit ett telegram från Washington, som föranletts av de informationer Ni lämnat amerikanska beskickningen i Stockholm och som rätt återger vad som omtalas i Ditt nyssnämnda handbrev. Amerikanska ambassaden här har icke heller tidigare gjort någon hänvändelse till ryssarna angående Wallenberg. De ha i april i år i anledning av en då mottagen förfrågan från Washington tillrätt State Department att instruera den amerikanske representanten i Budapest att söka efterforska vederbörande. Även denna gång har amerikanska ambassaden svarat Washington, att det synes dem lönlöst att här göra någon démarche, och de ha nu i stället föreslagit, att State Department instruerar Förenta Staternas "political representative" i Budapest, Mr. Erhardt, att på platsen söka inhämta alla upplysningar, som står att vinna angående vad som exakt hänt Wallenberg samt härom inrapportera till Washington. På så sätt skulle åtminstone det kunna vinnas, att man fick såpass säkra underrättelser, att de kunde delgivas familjen."

Cabinet

Virgin underrättad / N
CHIFFERTELEGRAM

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

" 5 "

Virgin brunt
branta

Från Svensk Moskva

Avsändt den telex 19 kl.

Inkom den 7 / 2 19 65 kl. 1055

Utskrivet i 5. ex. Detta är originalet.

Dnr <i>48:B</i>		<i>49</i>
Avd. <i>P</i>	Gr. <i>2</i>	Mål. <i>Eu</i>

Palmé inakt
W
49

Edert chiffer 44. I våra dossierer här finns inget material angående kontakter med amerikansk ambassad än citerade handbrev 19 april och 25 sept 1945. Arkivkopiorna har inga anteckningar annat än att Söderblom anges som författare första brevet och Hägglöf som författare det andra. Några interna pm föreligger icke. Enda möjligheten synes mig vara, att något material skulle kunna föreligga på någon HP- eller R-dossier Eq, men dessa redan hemsända till Stockholm.

Jarring

Pr.

ang. Raoul Wallenberg

STOCKHOLM 8.2.65 19		
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2 F,	MÅL. 16 u

Bifogade pressmeddelanden har expedierats till:

2
 a 218 T.T. (3 ex.)
 219 P.T.
 Associated Press
 United Press
 Agence France Presse
 Red. de Bouczan, Comtel Reuters
 Reuters Ltd.
 TASS
 Herrn A.H. Brunthaler
 Dr. Wiebel, DPA
 Red. Schön, ADN
 Pressens Reportagebyrå
 Högerpressens Nyhetsbyrå
 Folkpartiets Presstjänst
 Centerpartiets Riksorganisation
 Red. L. Hansson, Sveriges Radio
 Red. H. Christensson -"- (3 ex.)
 Red. S. Coulson -"-
 Statens Upplysningsbyrå
 Utrikespolitiska Institutet
 Sv. Handelstidning Justitia
 Svensk-Amerikanska Nyhetsbyrån
 Svensk-Internationella Pressbyrån
 Svenska FN-förbundet
 Prof. Eric Bellquist, USA
 Prinsessan Massalsky (3 ex.)
 Red. M. Salzer
 Dr. Bengt Paul
 Fru Marion Laurell
 Dr. Erwin Märki
 Red. Kurt Neumann
 The Scandinavian Times, Sthlm
 The Scandinavian Times, K-hamn
 Mr. Werner Wiskari
 Herr Eric Dancy
 Red. Martin Grill
 Westerlunds Förlags AB
 Svensk Journalfilm
 Herr Juan Carlos Munoz
 Red. Viktor Knivald
 Dr. Walter Bauer-Heyd, K-hamn
 Norsk Telegrambyrå
 Sveriges Radio, Utlandsavdeln.

Madame H.R. Ureel, Gent
 Kungl. Kommerskollegium, Utr.byv.
 Red. Åke Lantz, Sv.Utrikes-
 handel.
 Dir. Nordensson, Exp.fören.
 Manufakturisternas Tidskrift
 Finanstidningen
 Stockholms Handelskammare
 Textilgrossisternas Riksförbund.
 Kommerserrådet C-E. von Oelreich
 Fallenius & Lefflers AB, GtB.
 Nordisk Journalistkursus
 Docent G. Petrén
 Herrn Alfred Zänker
 Red. H. Petersen, Uppsala
 Red. Sven Svensson
 Mr. W. Fleisher
 Red. Jurij Goloschubow
 Jornal do Comercio, Lissabon
 Mr. Anatol Antonov, Helsingfors
 Red. Preben Jack Peterson
 Mr. Alan Moray Williams
 Mr. Alan M. Simon
 Dr. Thomas Harris
 Första Kammarens Klubbrum
 Andra Kammarens Klubbrum
 Riksdagens Upplysningstjänst
 Pressattaché Moe, USA
 " Huldén, Finland
 " de Monthoux, Frank-
 rike.
 " Rymko, Sovjetun.
 " Gulowsen, Norge
 " Blytgen-Petersen,
 Danmark
 " Boutsicas, Grekland
 " Eland, England
 " Rowold, Tyskland
 1 sekr. Koudelka, Tjeckosl.
 Pressattaché Deva, Indien

EXP. 2

EXPEDIERAT	
med	den
sv. kurir	
utl. kurir	
luftpost	
vanl. post	

Samtl. utl. besk:ar i Sthlm m. resp. handelsavd.
Samtl. sv. besk:ar, lön.gen.kons.
o. kons. m. fl. enl. bif. lista
Utlandspressen enl. pressrummet

Pressbyråns samtl. tjänstemän

Pressrummet (i kuvert)

Klipparkivet

Excellensens sekr. (2 ex)

Kabinettssekr.

Bitr. Kabinettssekr.

Chefen för Arkivet

Chefen för Pol.Avd.

Bitr. Chefen för Pol.Avd.

Chefen för Personalavd.

Chefen för Protokollet

Chefen för Rättsavdel.

Bitr. Chefen för Rättsavd.

Chefen för Handelsavd.

Bitr. Chefen för Handelsavd.

Handels.I, II, III (3 ex)

Chefen för I byrån, Pol.avd.

Chefen för II byrån, Pol.avd.

Chefen för FN-byrån, Pol.avd.

Minister Virgin

Sekr. Hamilton

Sekr. Pousette

Sekr. Wahlquist

Sekr. Örn

Sekr. Eckerberg

Sekr. Ewerlöf

Sekr. Ramel

Konsulära byrån (3 ex.)

Herr Gullberg

Pressekreterare Bergquist, Statsrådsberedningen (i kuvert)

Sekr. Melin

KUNGL UTRIKES
DEPARTEMENTET

Pressbyrån

Pressmeddelande måndagen den 8 februari 1965

Under TV-programmet den 2 februari 1965 om Raoul Wallenberg visades och återgavs innehållet av en telegramväxling i april 1945 mellan State Department i Washington och de amerikanska ambassaderna i Stockholm och Moskva angående möjligheten av amerikanskt diplomatiskt stöd vid efterforskningarna av Wallenberg. Texterna till tre meddelanden, som ingick i telegramväxlingen och vilka numera ställts till det svenska utrikesdepartementets förfogande, bifogas i översättning.

I ett telegram av den 4 april 1945 till State Department hemställde den dåvarande amerikanske ambassadören i Stockholm, Herschel Johnson, att amerikanska ambassaden i Moskva måtte stödja den svenska legationen i Moskva i dess strävanden att genom de sovjetiska myndigheterna fastställa Wallenbergs öde. I ett telegram av den 9 april 1945 instruerade State Department sin ambassad i Moskva att ge allt erforderligt stöd åt den svenska legationen. Den dåvarande amerikanske ambassadören i Moskva, Averell Harriman, rapporterade i ett telegram av den 12 april 1945, att svenska legationen förklarat sig ej ha anledning att tro, att sovjetiska vederbörande icke gjorde vad de kunde i fråga om dessa efterforskningar, och att legationen icke ansåg att en amerikansk framställning till sovjetiska utrikesministeriet skulle vara önskvärd.

Telegrammen avspeglar kontakter som under krigets slutskede förekom mellan utrikesdepartementet och amerikanska ambassaden i Stockholm samt mellan de svenska och amerikanska beskickningarna i Moskva angående de pågående efterforskningarna av Wallenberg. Svenska legationen rapporterade i

efterhand till utrikesdepartementet om kontakterna i Moskva. Legationen framhöll i sin rapport att den amerikanska ambassaden i Moskva torde ha svarat Herschel Johnson, "att den utgår ifrån att man genom State Department vänt sig till Amerikas representation i Ungern. Ambassaden torde i övrigt svårligen anse något vara att göra från amerikansk sida".

Såsom framgår av utrikesdepartementets vitbok om Raoul Wallenberg, gjordes den 25 april 1945 en svensk démarche hos de sovjetiska myndigheterna i ärendet.

Secretary of State, Washington

Stockholm den 4 april 1945.

1251, 4 april kl. 5 e.m.

Svenska utrikesdepartementet är mycket bekymrat över att attachén vid legationen i Budapest, Raoul Wallenberg, försvunnit. Enligt obekräftade radiomeddelanden har han mördats. Svenska legationen i Moskva har instruerats att begära ryska regeringens bistånd att fastställa Wallenbergs öde.

I mitt 14 den 4 april kl. 5 e.m. sändes detta till Moskva.

Vi hade särskilt intresse av Wallenbergs verksamhet i Ungern och skulle mycket uppskatta varje stöd som vår ambassad i Moskva kan lämna den svenska legationen i Moskva i denna sak.

Johnson

Embassy, Moskva

Washington den 9 april 1945.

Följande till Harriman från departementet och krigsflyktingstyrelsen (War Refugee Board).

Vi hänvisar till Stockholms nr 14 den 4 april till Er, sänt till departementet som nr 1251 den 4 april.

Departementet och styrelsen skulle uppskatta om Ni gäve allt möjligt stöd åt svenska legationen i Moskva vid dess hemställan till ryska regeringen om bistånd att fastställa attachéns vid svenska legationen i Budapest, Raoul Wallenbergs, öde.

Krigsflyktingstyrelsen hade särskilt intresse av Wallenbergs verksamhet i Ungern på grund av hans utomordentliga arbete för att skydda judar och andra offer för fiendens förtryck under fiendens ockupation av Ungern.

Stettinius

Secretary of State, Washington

Moskva den 12 april 1945.

1137, 12 april kl. 10.

Svenska legationen i Moskva informerades sent i december av sovjetiska utrikesministeriet att Wallenberg (Edert 824 9 april kl. 7 e.m.) vore i säkerhet i Budapest. Legationen mottog senare en rapport från den svenska representationen i Bukarest att Wallenberg hade lämnat Budapest ensam med bil med okänt färdmål och att han försvunnit. Legationen i Moskva ombad därpå sovjetiska myndigheterna att söka spåra honom, vilket de lovade att göra. Svenskarna säger, att de icke ha någon anledning tro att ryssarna inte gör vad de kan, och att de inte anse att en framställning till sovjetiska utrikesministeriet från vår sida skulle vara önskvärd. (Sänt till departementet som nr 1137; sänt till Stockholm som nr 16).

Medlemmarna av den svenska representationen i Budapest förväntas anlända till Moskva inom några få dagar på väg till Stockholm och de kan möjligen ha ytterligare upplysningar om Wallenberg.

Harriman

Beskickningar:

Abidijan	*Montevideo
Addis Abeba	Moskva
Alger	New Delhi
Ankara	Oslo 2 ex
Athen	Ottawa
*Bagdad	Paris
*Bangkok	Peking
Beirut	*Prag (3 ex.eng.o.fr.)
Belgrad	Pretoria
Bern	Rabat
Bogotá	Reykjavik
Bombay	*Rio de Janeiro
Bonn 5 ex	*Rom
Pressrådet Lidén	Santiago de Chile
Bryssel	Teheran
Budapest	*Tel Aviv
*Buenos Aires	Tokio
*Bukarest	Tunis
Canberra	Warszawa
Sydney-kansliet	Washington 5 ex
*Caracas	*Wellington
Dar es Salaam	Wien
Djakarta	*Quito
Dublin	<u>Delegationer:</u>
Haag	FN-representationen
Helsingfors 3 ex	OECD-delegationen
*Kairo	CEE-delegationen i Bryssel
*Karachi	Delegationen i Genève 5 ex
Köpenhamn	Nedrustningsdelegationen
Lagos	<u>Lönade Generalkonsulat:</u>
*Léopoldville	Antwerpen
*Lima	Berlin
Lissabon	Chicago
London 5 ex	Genua
Madrid	Hamburg 3 ex
Manila	Houston
*Mexico	Istanbul
Monrovia	London

*Milano
Minneapolis
Montreal
*Nairobi
New York 2 ex
San Francisco

Lönade konsulat:

Gdansk
*Hongkong
Mariehamn

Olönade konsulat med
lönad tjänsteman:

Amsterdam
Barcelona
Bremen
Dakar
Damaskus
Frankfurt a.M.
*Havana
Johannesburg
Liverpool
Los Angeles
Marseille
Melbourne
Narvik
Palma
Rotterdam
Rouen
Salisbury
São Paulo
Zürich

December 1964

Avsändningsort Stockholm	Datum 9.2.65	Dnr 54 ✓
Ärende Raoul Wallenberg	Avd. P	Grupp 2 Mål Em I

Adress

Svensk
M o s k v a

Text

54 I pressmeddelande på måndagen sägs med anledning av TV-programmet om Wallenberg och uppgifterna att amerikansk medverkan skulle ha avböjts bl.a. följande sedan den amerikanska telegramväxlingen refererats:

Telegrammen avspeglar kontakter som under krigets slutskede förekom mellan utrikesdepartementet och amerikanska ambassaden i Stockholm samt mellan de svenska och amerikanska beskickningarna i Moskva angående de pågående efterforskningarna av Wallenberg. Svenska legationen rapporterade i efterhand till utrikesdepartementet om kontakterna i Moskva. Legationen framhöll i sin rapport att den amerikanska ambassaden i Moskva torde ha svarat Herschel Johnson " att den utgår ifrån att man genom State Department vänt sig till Amerikas representation i Ungern. Ambassaden torde i övrigt svårligen anse något vara att göra från amerikansk sida".

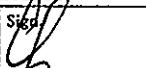
Såsom framgår av utrikesdepartementets vitbok om Raoul Wallenberg, gjordes den 25 april 1945 en svensk démarch hos de sovjetiska myndigheterna i ärendet.

Fullständig text, kommuniké och telegramöversättningar har postats. Ovanstående kommenteras i dagens morgentidningar sålunda.

SvD:

.....Det amerikanska material i ärendet som genom svenska UD:s försorg nu offentliggjorts bekräftar till fullo det stora och positiva intresse Washington visade för att få klarhet om den svenske diplomatens försvinnande.....

Det är ötttblott alltför välbekant och tragiskt faktum att den svenska optimismen och tilltron till ryssarnas avsikter inte hade någon grund. Det är inte heller förvånande att man på flera håll kritiserat den svenska regeringen för dess avvisande hållning till det amerikanska erbjudandet. Här lovade den ledande västmakten att ställa sin tyngd och auktoritet bakom en förfrågan, men denna möjlighet, så resonerar kritikerna, togs inte till vara. Saken har emellertid även en annan

Ifylles av telegramexpeditören		
Avsändt den 9/2	Klockan 19.10	Sign

sida. Vid den tidpunkt det gäller var det kalla krig som skulle följa på det andra världskriget redan under full utveckling. Ryssarnas nästan sjukliga misstänksamhet mot allt västerländskt kom till uttryck snart sagt över hela det område där deras trupper dragit in och allt gjordes för att utplåna spåren av västmakternas verksamhet och inflytande. Är det inte under sådana omständigheter sannolikt att ett öppet amerikanskt engagemang för en svensk diplomat skulle ha ökat misstänksamheten mot denne och ytterligare försvårat hans belägenhet inför brottsligt skrupelfria utfrågare?

DN:

USA:s minister i Stockholm under andra världskriget, Herschel Johnson, framstår alltmer som endrivande kraft bakom ansträngningarna att få klarhet om Raoul Wallenbergs öde, d.v.s. få honom befriad ur rysk fångenskap. I en kommuniké från UD citerades också ett telegram från svenska legationen i Moskva; man frågar sig varför inte detta telegram återgavs mera utförligt. Det vanliga hemlighetsmakeriet? Som materialet nu föreligger är det delvis motstridigt. I telegrammet från Harriman till Washington heter det att man på svensk sida inte anser att en amerikansk framställning till förmån för Wallenberg är önskvärd därför att ryssarna säkert ändå "gör vad de kan". I telegrammet från svenska legationen till UD sägs det att amerikanska ambassaden i Moskva "svårligen torde anse något vara att göra från amerikansk sida" beträffande Raoul Wallenberg. Men kan det inte här vara frågan om orsak och verkan? Den negativa svenska inställningen kom det amerikanska intresset för Wallenberg att minska.

Faktum är att en svensk démarch kort senare gjordes i Moskva angående Raoul Wallenberg. Men hur mycket större tyngd skulle inte vid denna tidpunkt en energisk framstöt ha haft! Med något intresse från svensk sida hade den utan tvivel kommit till stånd. Det är svårt att inte bli upprörd över den svenska passiviteten - då.

Cabinet

Avsändningsort Stockholm	Datum 9.2.65		Dnr
Ärende Raoul Wallenberg	Avd. P	Grupp 2	Mål Eu I

Adress

Svensk/W a s h i n g t o n nr 102 ✓

Swedeleg/ N e w Y o r k nr 151 ✓

Text

För information från pressbyrån.

Morgontidningarnas kommentarer till UD:s senaste kommuniké i Wallenberg-affären.

SvD:

.....Det amerikanska material i ärendet som genom svenska UD:s försorg nu offentliggjorts bekräftar till fullo det stora och positiva intresse Washington visade för att få klarhet om den svenske diplomatens försvinnande.....

Det är ett blott alltför välbekant och tragiskt faktum att den svenska optimismen och tilltron till ryssarnas avsikter inte hade någon grund. Det är inte heller förvånande att man på flera håll kritiserat den svenska regeringen för dess avvisande hållning till det amerikanska erbjudandet. Här lovade den ledande västmakten att ställa sin tyngd och auktoritet bakom en förfrågan, men denna möjlighet, så resonerar kritikerna, togs inte till vara. Saken har emellertid även en annan sida. Vid den tidpunkt det gäller var det kalla krig som skulle följa på det andra världskriget redan under full utveckling. Ryssarnas nästan sjukliga misstänksamhet mot allt västerländskt kom till uttryck snart sagt över hela det område där deras trupper dragit in och allt gjordes för att utplåna spåren av västmakternas verksamhet och inflytande. Är det inte under sådana omständigheter sannolikt att ett öppet amerikanskt engagemang för en svensk diplomat skulle ha ökat misstänksamheten mot denne och ytterligare försvårat hans belägenhet inför brottsligt skrupelfria utfrågare?

DN:

USA:s minister i Stockholm under andra världskriget, Herschel Johnson, framstår alltmer som en drivande kraft bakom ansträngningarna att få klarhet om Raoul Wallenbergs öde, d.v.s. få honom befriad ur rysk fångenskap. I en kommuniké från UD citerades också ett telegram från svenska legationen i Moskva; man frågar sig varför inte detta telegram återgavs mera utförligt. Det vanliga hemlighetsmakeriet?

So ifyller av telegramexpeditören		
Avsänd den 9/2	Klockan 1425	Sign. [Signature]

Som materialet nu föreligger är det delvis motstridigt. I telegrammet från Harriman till Washington heter det att man på svensk sida inte anser att en amerikansk framställning till förmån för Wallenberg är önskvärd därför att ryssarna säkert ändå "gör vad de kan". I telegrammet från svenska legationen till UD sägs det att amerikanska ambassaden i Moskva "svårligen torde anse något vara att göra från amerikansk sida" beträffande Raoul Wallenberg. Men kan det inte här vara frågan om orsak och verkan? Den negativa svenska inställningen kom det amerikanska intresset för Wallenberg att minska.

Faktum är att en svensk démarche kort senare gjordes i Moskva angående Raoul Wallenberg. Men hur mycket större tyngd skulle inte vid denna tidpunkt en energisk framstöt ha haft! Med något intresse från svensk sida hade den utan tvivel kommit till stånd. Det är svårt att inte bli upprörd över den svenska passiviteten - då.

Cabinet.

Stockholm den 11 februari 1965.

STOCKHOLM

1 bil.

N:o

99

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

P

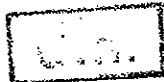
GR.

2

MÅL.

Eu I

angV-program om Wallenberg

Broder,

./.

För Din kännedom ber jag härmed få översända synopsis till TV-programmet den 2 innevarande månad med titeln "Ljubljanka-Lefortovskaja-Vladimir. Vad vi vet och inte vet om Raoul Wallenberg".

Eric Virgin

Likalydande brev till:

Ambassadören Sohlman, Köpenhamn. 29

Ambassadören Åström, FN-representationen, New York. 36

Ambassadören H. de Besche,
Washington.

Hylles av postexpeditionen

EXPEDIERAT	
mod	den
sv. kurir	19
utl. kurir	
luftpost	
vanlig post	sign.

Haag den 10 februari 1965.

1 bil. ✓

Halm fr.b.

Prespekt:
[Signature]

ca
[Signature]

54

Ink.	12/2	1965
Avd.	Gr.	Mål
P	2	Eu ^I

Käre Sten,

En romersk-katolsk tidning, Nieuwsblad v.d. Zuiden, som utkommer i Tilburg i södra Holland med den för en landsortstidning här ganska ansevärda upplagan om 63.000, har nyligen publicerat närslutna artikel till minnet av Raoul Wallenbergs försvinnande.

Jag skickar den bara som ett bevis på det intresse som Wallenberg-affären tydligen väcker även här. Wallenberg kallas i artikeln för en modern Pimpernel och man skildrar målande hans verksamhet i Ungern. Det meddelas kortfattat, att svenska regeringen efter hans försvinnande riktat ett tiotal diplomatiska noter till Moskva på vilka den bara fått undvikande eller intetsägande svar.

*Många hälsningar
till alla på byråen
Din tillgång
Berit*

Berit Stiernstedt

Byråchefen Sten Sundfeldt,
Stockholm.

10 JAAR GELEDEN VERDWEEN: MODERNE PIMPERNEL

OP WOENSDAG 17 JANUARI 1945 nam Raoul Wallenberg, legatie-secretaris van de ambassade te Boedapest van het neutrale Zweden, afscheid van enkele vrienden en collega's om een bezoek te gaan brengen aan het hoofdkwartier van maarschalk Malinowski, die enige dagen daarvoor de Hongaarse hoofdstad op de Duitse troepen had veroverd.

Na de bezetting van de stad door de Russen ontving de diplomaat een dringende uitnodiging, het hoofdkwartier van de maarschalk te bezoeken. Deze invitatie was zo vaag gesteld, dat Wallenberg bij het afscheid opmerkte zelf niet te weten of hij als „gast“ dan wel als „gevangene“ van de maarschalk kwam.

Hij ging en..... kwam nooit meer terug! Doch de Zweedse regering ontving op haar tientallen diplomatieke nota's eenvoudig geen, of een nietszeggend ontwijkend antwoord. Tot zelfs voor kort is dit onderwerp weer door de Zweedse regering aangesneden en wederom is zij niets wijzer geworden. Waar is Wallenberg? En waarom verdween hij?

de commanderende Duitse officier. Toen hij deze gevonden had, ging hij te keer als een razende en brulde hem toe, dat hij ver buiten zijn boekje ging en dat er onder de arrestanten vele Zweedse onderdanen waren.

Internationaal ghetto

OGENBLIKKELIJK maakte hij van de onthutsheid van de Duitser gebruik om te commanderen dat alle bezitters van Zweedse papieren uit de veewagen moesten stappen. Toen slechts enkele schoorvoetend aan zijn verzoek voldeden riep hij in het Hongaars: „Kom, vooruit, ik bedoel iedereen. De meesten hebben toch voorlopige Zweedse legitimatiepapieren in de Hongaarse taal!“

Op dat moment speculeerde Wallenberg er op, dat de officier geen Hongaars zou kunnen lezen en hij had geluk. De slachtoffers begrepen de bedoeling, stapten uit en overhandigden hem allebei papieren, vrachtbrieven, pokkenbriefjes en andere stukken die er nogal officieel uitzagen.

En terwijl de Duitsers de rare gang van zaken nog even moesten verwerken, bracht hij met veel tam-tam de geredden in veiligheid. Zijn gebouwen raakten op die manier propvol, maar de Joden prefereerden dit boven het transport!

Natuurlijk bleven zijn activiteiten niet onopgemerkt voor de Gestapo en dag en nacht joegen de agenten achter hem aan, om maar een klein houvast te kunnen krijgen, waardoor zij hem konden arresteren. Zolang dit niet het geval was, genoot hij als Zweedse diplomaat onschendbaarheid konden de Duitsers niets tegen hem ondernemen. Maar zij vonden niets, want daarvoor was Wallenberg een veel te gladder vogel. Welke vallen zij hem ook zetten, steeds bleef hij de uitgekookte Gestapo-agenten te handig af.

GEHOLPEN door Zwitsers en de pauselijke nuntius wist hij het zelfs zover te brengen, dat er een internationaal ghetto werd ingericht. Zijn moed, vindingrijkheid en... geluk grensden aan het ongelooflijke. Keer op keer en op verschillende manieren redde hij duizenden van de dood en wist hen in veiligheid te brengen. Hij ontwikkelde een uitstekend spionagesysteem en organiseerde een ondergrondse, die zich door overvallen voorzag van wapens, munten, Duitse en Hongaarse uniformen. Voorzien van prima vervalste papieren reddden deze groepen onder zijn leiding mensen uit treintransporten en gevangnissen.

In januari 1945 werd de toestand even zeer gevaarlijk. De Russen lagen voor Boedapest en de Duitse commandant gaf bevel om de vluchtelingen

genkwartieren van Wallenberg op te blazen, trachtende hem zodoende van de overwinning af te houden. Maar Raoul Wallenberg greep in. Hij ging persoonlijk naar de generaal en vertelde hem, dat wanneer hij dit bevel zou laten uitvoeren, hij, Wallenberg, er voor zou zorgen, dat de generaal zonder vorm van proces door de Russen zou worden opgehangen als oorlogsmisdadiger. Waar won Wallenberg. De generaal besloot van zijn plan af te zien.

De Russen kwamen en bezetten de stad en dat betekende voor Raoul Wallenberg het einde van zijn prachtig werk, maar toevols het einde van zijn vrijheid. De Russen vonden hem te gevaarlijk en zo verdween één van de grootste helden van de 20e wereldoorlog, de moderne Pimpernel.

Raoul Wallenberg redde 130.000 mensen uit klauwen der nazi's

Duitsers door bluf overrompeld

INGEWIJDEN behoeven niet lang te raden naar de reden van het verdwijnen van Raoul Wallenberg. Deze moderne Pimpernel, die zich in de periode dat de Duitsers haas waren in Hongarije, ontpopt had als een waarlijk fantastisch vorzetsman, ondergrondse strijder en zeer groot organisator met ongelooflijk veel, zeer belangrijke internationale relaties, was geen communist, dus... voor Stalin een potentiële vijand, die gezien zijn geweldige kwaliteiten zo snel mogelijk moest worden geëlimineerd. Toen Boedapest werd bezet, was het in handen krijgen van Wallenberg een van de eerste en belangrijkste punten die op de Russische marsorder stonden.

Toen in maart 1944 de Hongaarse nationaal-socialisten zich met Duitse hulp van de macht meester maakten en daardoor de band tussen Hongarije en Duitsland nauwer maakten, was het met de rust in het land gedaan. Drie maanden later waren er van de 800.000 Hongaarse Joden reeds 500.000 op transport gesteld, heigegen: concentratiekamp en gaskamer betekende.

De rapporten uit Hongarije maakten de geallieerden ernstig ongerust en zij besloten alles in het werk te stellen om te redden wat er te redden viel.

De Amerikaanse gezant in Zweden nam contact op met belangrijke personen en hierdoor kwam hij in contact met Raoul Wallenberg, een jonge Zweed, directeur van een grote export- en importfirma, die vlot een aantal talen kon spreken en al heel wat van de wereld had gezien. Zijn handelshuis deed veel zaken op de Balkan en wel hoofdzakelijk met Hongarije. De Zweed bleek dadelijk voor het Amerikaanse plan te vinden. Hij kreeg de beschikking over grote bedragen aan geld en vertrok als Zweedse diplomaat naar Boedapest, voorzien van de nodige adressen van Hongaren en buitenlanders die de geallieerde zaak waren toegedaan.

plaatste Hongaarse ambtenaren over te halen met hem mee te werken en de bezitters van Zweedse paspoorten bescherming te verlenen.

Zelfs wist hij te bereiken, dat tijdelijk de deportatie van de Joden werd stopgezet. Hij huurde ongeveer 30 gebouwen, die hij liet voorzien van de emblemen van de Zweedse legatie, waardoor zij beschermd terrein werden.

Met pokkenbriefjes

In samenwerking met zijn collega's op de legatie wist hij honderden, die bedreigd werden met deportatie, van Zweedse papieren te voorzien, waardoor zij met rust gelaten werden en een veilig onderkomen konden vinden in de gehuurde gebouwen.

Zijn grote Pimpernelstunt leverde hij, toen hij onverwacht vernam, dat honderden Joden bij een grootscheepse razzia waren opgepakt en bij het station op het punt stonden naar Polen te worden getransporteerd, waar hun een wisse dood wachtte. Hij sprong in zijn auto en snelde er heen. Hij blafte de schildwachten af en wong zich tussen de soldaten door naar voren, steeds schreeuwende om

Dertig gebouwen

gareed

BEGIN JULI 1944 kwam hij in Boedapest aan en begon dadelijk aan de gigantische taak die hij zich gesteld had. Hij wist verschillende hoogge-

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till *Vergin bränt*
» 3 » *polchefer bränt*
» 4 » *bränt*

CHIFFERTELEGRAM

Från Washington

Avsänt den telex 19 kl.

Inkom den 13 / 2 19 65 kl. 0305

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr <i>72:8</i>		<i>17</i>
Avd. <i>P</i>	Gr. <i>2</i>	Mål. <i>Er</i>

17.

Vårt enclair 83. Edert chiffer 21. Dardel idag beretts tillfälle under hand gå igenom i States arkiv erforderliga handlingar berörande Wallenberg. I intet fanns uppgifter av intresse för den fortsatta efterspaningen. Bortsett från referat av svensk press har vi hemställt erhålla fotokopior av sådana dokument som kan vara av intresse däremot ur dokumenteringssynpunkt, alltså av samma som de överlämnade till ~~Willers~~ (?). Åtgärder för frigivandet beräknas ta några veckor.

Villins

de Besche

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN
pressmeddelande av den 8.2.65

Bonn den 12 februari 1965.

Materialiet över sänt 17.2.65

86

1972

65

P 2 En²

Pressmedl:

Kära Sonja,

Ambassaden erhöll häromdagen ett pressmeddelande av
den 8 februari angående ett Wallenberg-program i svensk TV.
Pressmeddelandet slutar i vårt exemplar helt plötsligt mitt
i en mening. "Svenska legationen rapporterade i - - - - -"!
Går det att få 3 nya ex.

M

*Härliga hälsningar
Din tillgivna Göran*

Göran Landberg

Fröken Sonja Silvander
S t o c k h o l m .

k

ORIGINALTELEGRAM

Kopia till:

T

CABINET STHLM

TETE STH

Stockholm 20/2 65

Från TT

5

TILL PRESSOMBUDSMANNEN

- 1/ ETT INLÄGG AV RUDOLPH PHILIPP I VECKO-JOURNALEN NR 8 (19 FEBR 1965) GER ANLEDNING TILL FÖLJANDE FRÅGA:

HUR LÅNG TID FÖRFLÖT MELLAN DET AMERIKANSKA ERBJUDANDET OM STÖD I WALLENBERGSEFTERFORSKNINGARNA OCH AMBASSADÖR STAFFAN SÖDERBLOMS 'MEDDELANDE I EFTERHAND, TILL UD OM TILLBAKAVISANDET?

ETT KLARLÄGGANDE PÅ DENNA PUNKT TYCKS VARA AV BETYDELSE SEDAN PHILIPP FRAMHÅLLIT ATT DEN SENASTE KOMMUNIKEN I ÄRENDET ÄR 'ETT FÖRSÖK ATT GÖRA EN ENSKILD ANSVARIG FÖR RAOULS ÖDE'. HAN MENAR ATT OM DÅVARANDE UTRIKESLEDNINGEN I N T E VARIT ÖVERENS MED SÖDERBLOM HADE MISSTAGET OMEDELBART RÄTTATS TILL OCH UD INFORMERAT AMERIKANSKE STOCKHOLMSAMBASSADÖREN HERSCHEL JOHNSON OM ATT SVENSKA REGERINGEN MED TACKSAMHET ANTOG DET AMERIKANSKA ERBJUDANDET.

KAND UD-PRESS FÅ DEN ANSVARIGA INSTANSEN ATT TA UNDER FÖRNYAD PRÖVNING OM INTE ÄNNU EN KOMMUNIKERE VORE PÅ SIN PLATS FÖR ATT KLARLÄGGA DENNA VÄSENTLIGA PUNKT I WALLENBERG-SKEENDET?

2/ PHILIPP ANTYDER OCKSÅ ATT PRESIDENT ROOSEVELT SÖKTE
EN KOMPETENT SVENSK ATT SOM SVENSK DIPLOMAT ANFÖRTROS
AMERIKANSKA MEDEL FÖR EN RÄDDNINGSAKTION BLAND UNGERNS
JUDAR. 'U S A S K U L L E D Ä R M E D V A R A
M E D A N S V A R I G T F Ö R R A O U L W A L L E N -
B E R G S L I V.'

ÄR DETTA EN UPPFATTNING SOM UD I DAG DELAR?
INSTÄMMER UD (=SVENSKA REGERINGEN) DÄRFÖR I RUDOLPH
PHILIPPS ÅSIKT ATT EN FÖRNYAD VÄDJAN FRÅN PRESIDENT
LYNDON B. JOHNSON OCH STATSMINISTER TAGE ERLANDER VORE
LÄMPLIG?

'ÄN KAN WALLENBERG RÄDDAS'', LYDER RUBRIKEN PÅ INLÄGGET
I VECKO-JOURNALEN.

A. G.
Pm

Pressfråga den 20 februari 1965

Besked till TT enligt Belfrage angående Raoul Wallenberg-frågan:

Dåvarande amerikanske Moskva-ambassadören Averell Harriman avsånde sin rapport den 12 april 1945, vilket framgår av UD:s pressmeddelande den 8 februari 1965.

Legationen i Moskva rapporterade i brev daterat den 19 april 1945 och som ankom till UD den 26 april.

Den 21 april 1945 beordrades legationen i Moskva att göra den démarche som verkställdes den 25 april.

44

Hochwürdiges Polizeipräsidium
in Stockholm.

Hier, am 12. Febr. 1965.

Ich komme zu Ihnen mit der Bitte, wenn es Ihnen möglich wäre, die Adresse von Frau Wallenberg, die Mutter, des Verschollenen Paul Wallenbergs, mir bekanntgeben zu wollen.

Herr Paul Wallenberg war im Jahr 1944 Botschaftssekretär in Budapest, mit dem ich in guter Freundschaft war, sowie auch mit den Herren der ganzen Schwedischen Botschaft.

Leider verlor ich alle Adressen als ich vor vier Jahren aus Ungarn kam, sowie auch die Briefe von ihm.

Ich schrieb auch des öfteren an die "große Familie", wie mir Herr Wallenberg sagte, doch die Briefe kamen zurück.

Da es sich um wichtige Mitteilungen handelt, würde ich Sie nochmals bitten,

RIKSPOLISSTYRELSEN

SAKERHETSAVDELNINGEN
STOCKHOLM 8

Missiv

Datum

22/2 61

Mottagare

Herr Bdr. Gunnar Lorentzon
Kungl. Althuset

Avsändare

Bdr. O. Jansson

☐ för yttrande

☐ för granskning

☐ för underskrift

☒ » kännedom

☐ » direkt besvarande

☐ » föredragning

☐ » attest

☐ enl. överenskommelse

☐ önskas åter

☐ » åtgärd

☐ v. g. tala med mig

☒ önskas ej åter

RPS nr 4a. 300x50. 8.64. 6828.

26/2 65

Hr. Lorentzon
Kungl. Althuset

mir die erwähnte Adresse mitteilen
zu wollen.

Von mir kurz, war in Budapest Groß-
Industrieller, Oberstleutnant a. D. und
wohne hier in Wien.

Ihr voraus dankend,

bleibe Ihr

Edward Albert Gröger

Wien, Untere Donaustrasse 35.

Fotokopia

Äkheten med original bestyrkes

Gmills for besc.

Stockholm den 26 februari 1965.

STOCKHOLM

1 bil.

~~Förtroligt.~~
N:o

BIL.

INK. D. N:o

AVD.

GR.

MÅL.

ang.

Broder,

./.

Såsom framgår av bifogade fotostatkopior av ett brev från en viss Eduard Albert Gragger till svenska polisen den 12 innevarande månad har Gragger uppgivit sig ha något att meddela i Wallenberg-ärendet. För oss som icke lämnar något oförsökt i denna fråga, vore det värdefullt erfara vem denne Gragger är. Kan Du på sedvanligt sätt söka inhämta informationer om hans allmänna tillförlitlighet etc. Vi har i ärendet samrått med specialisten i rikspolisstyrelsen, som finner det angeläget att få detaljerade upplysningar om Gragger.

Gunnar Lorentzon

Ambassadrådet Å k e r r é n,
W i e n.

Ifylles av postexpeditionen

EXPEDIERAT	
med	den
sv. kurir	/ 19.....
utl. kurir	
luftpost	.....
vanlig post	sign.

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

Bonn den 11 mars 1965.

1 bil.

Strängt förtroligt

18.3.65
hbr Lorentzon-Lagerfelt
" -" -De Geer, Paris

Vägen

Broder,

Under återopande av Ditt handbrev den 20 januari in-
sänder jag härmed en promemoria rörande ambassadens vidare
kontakter med Otto Schögl.

Ole Jödahl

Ole Jödahl

Ambassadören Bergström
Utrikesdepartementet.

Strängt förtroligt

P.M.

rörande ambassadens kontakter med Otto Schöggel

I enlighet med departementets instruktioner givna i hbr Bergström-Jödahl 20.1.65 blev jag av ambassadör Jödahl anmodad att söka nå kontakt med Schöggel per telefon för att meddela honom, att han icke kunde räkna med att någon ersättning skulle utbetalas. Schöggel hade i tidigare korrespondens ej angivit något telefonnummer, varför jag fick söka honom medelst telefonbud, som skulle anmoda honom att infinna sig på telefonstationen Weilheim (Oberbayern).

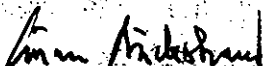
Under den sista veckan i februari sökte jag Schöggel på detta sätt utan att få något besked genom telefonstationen, om Schöggel var anträffbar eller inte. Då han inte anmälde sig, lät jag frågan falla.

Till min stora förvåning infann sig Schöggel emellertid igår personligen på ambassaden. Han sade sig först någon dag dessförinnan ha fått meddelande om att jag sökt honom per telefon. På den angivna adressen i Weilheim vistades enbart några vänner, som vidarebefordrade eventuell post. Han själv hade sin uppehållsort i Österrike. Av sina vänner hade han nu bibringats den uppfattningen, att jag ville antingen tala med honom i telefon eller direkt träffa honom personligen i Bonn. Då han sade sig inte kunna telefonera till ambassaden från Österrike, hade han valt att omgående sätta sig på ett tåg för att söka upp mig på ambassaden, då han var övertygad om att ett visst ersättningsbelopp nu skulle utbetalas.

Efter att Schöggel förklarat sin närvaro i Bonn, meddelade jag, att jag händelsevis under ett besök i Stockholm hade hört några

Kommentarer rörande hans ansökan till statsministern, vilka utmynnade i att han icke kunde vänta sig något framtida ersättningsbelopp. Vid min återkomst till Bonn hade jag inte velat försumma att muntligen överbringa dessa nyheter, varför jag sökt honom på hans tidigare angivna adress. Jag beklagade, att han själv och hans vänner misstolkat telefonbudet, men kunde tyvärr inte göra något mera i nuvarande situation. Då jag personligen sökt honom per telefon, kunde icke heller ambassaden på något sätt stå ansvaret för hans resekostnader. Han var för tillfället utan pengar för att betala sin återresa och bad, innan han gick att få veta adressen till österrikiska ambassaden, så att han som österrikisk medborgare där kunde få hjälp med kostnaderna för att återvända till Österrike.

Bonn den 10 mars 1965.

Göran Bäckstrand

Stockholm den 18 mars 1965. STOCKHOLM		
1 bil.		
Strängt förtroligt. N:o		
BIL.		
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

ang.

Broder,

I anslutning till handbrev den 21 januari angående Otto Schöggel ber jag för Din information få översända avskrift av handbrev Jöndahl/Bergström jämte bilaga den 11 innevarande månad i ärendet.

Gunnar Lorentzon

Ambassadören Friherre K.G. Lagerfelt,
W i e n.

Ambassadrådet Friherre C. De Geer,
P a r i s.

Ifylles av postexpeditionen

EXPEDIERAT	
med	den
sv. kurir	/ 19.....
utl. kurir	
luftpost	
vanlig post	sign.

4/5 1965

Förtrolig.P.M.

Vid ett lunchsamtal idag med förste sekreteraren Gergel[✓] från Sovjetunionens ambassad tog denne bl.a. upp frågan om tänkbara ämnen för samtalen med Statsministern under besöket i Sovjetunionen i juni.

Han utgick från att man å ömse sidor komme att lämna en redogörelse för inställningen till aktuella utrikespolitiska frågor. Bland bilaterala ämnen vore det väl inte otänkbart att frågan om "exchange of technical information" komme att tas upp från sovjetisk sida.

Hr Gergel gjorde därefter en lång utläggning om olämpligheten av att återigen ta upp Wallenbergärendet.

Jag hade inga upplysningar om eventuella svenska önskemål i samband med resan till Sovjetunionen. Beträffande Wallenbergfrågan hänvisade jag endast till Statsministerns uttalande efter samtalen med Chrustjov förra året.

Stockholm den 4 maj 1965.

Jan af Sillén

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

11/5 1965

Wallenberg-frågan

/ ex Politi
1 ex LänginSträngt förtrolig.P.M.

NK

Lh

Förste sekreteraren Gergel vid Sovjetunionens ambasad har vid några tillfällen inviterat mig till lunch varvid han brukat förhöra sig om den svenska inställningen till eller min personliga åsikt om en rad aktuella internationella frågor. Vid det senaste sammanträffandet, som ägde rum den 4 maj, tog han således bl.a. upp krisen i Dominikanska republiken, Vietnam, MLF, Tyskland, 33-maktskommitténs arbete och nedrustningsfrågan. Samtalet fördes på engelska som Gergel behärskar förhållandevis väl efter tjänstgöring i Nya Zeeland.

Hr Gergel frågade vidare om jag kände till något om svenska önskemålen beträffande dagordningen för samtalen under Statsministerns besök i Sovjetunionen. Han förmodade att de båda regeringscheferna komme att inleda överläggningarna med en allmän överblick av det utrikespolitiska läget. Bland bilaterala frågor vore det inte otänkbart att man på sovjetisk sida komme att föreslå "exchange of technical information".

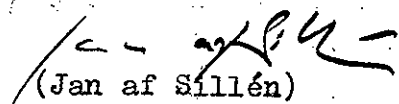
"Komme man från svensk sida att ta upp Wallenberg-fallet?", fortsatte hr Gergel. Utan att ge mig tillfälle svara, tillade han, att det vore "futile" att återigen ta upp denna fråga. De sovjetiska myndigheterna hade fastställt att Wallenberg vore död. Detta faktum hade bekräffats genom ett "document" (ev. "documents") och man hade på sovjetiskt håll vid olika tillfällen gjort "statements" i ärendet. På svensk sida begärde man det omöjliga. Chrustjov hade vid sina samtal med Statsministern redogjort för vad man kände till om Wallenbergs tid i Sovjetunionen. Det vore inte bra för "the general atmosphere of the talks" att denna fråga berördes varje gång svenska och

sovjetiska regeringsrepresentanter möttes. (Det sista konstaterandet upprepades ett par gånger.)

Jag inskjöt att den svenska opinionen uppmärksamt följde Wallenbergfallet. Gergel svarade att han personligen tvivlade på att det rörde sig om "en verklig folkopinion". I första hand vore det familjen Wallenberg som drev på i ärendet. Press och andra nyhetsorgan blåste upp affärer av denna art "for their own purposes".

Samtalet avslutades med att jag tillät mig hoppas att Gergel efter en längre tids tjänstgöring i Sverige skulle få en annan uppfattning om den svenska pressen. Några upplysningar om svenska önskemål i samband med Statsministerns besök i Sovjetunionen kunde jag tyvärr inte lämna. Som bekant sysslade jag inte med östeuropeiska frågor i departementet. Beträffande Wallenbergärendet hänvisade jag endast till Statsministerns uttalande efter samtalen med Chrustjov i juni 1964.

Stockholm den 11 maj 1965.

(Jan af Sillén)

14. 5. 1965.

Statsministern

den 18. 1965

15-65

Till Statsministern

Inför Edert blivande besök i Moskva anhålla undertecknade Maj och Fredrik von Dardel att Statsministern vid detta besök energiskt påyrkar Raoul Wallenbergs befrielse under återopande av de bevis om hans fångenskap i Vladimir efter år 1947 , som inkommit till UD. , och de upplysningar om hans fortsatta förvar inom Sovjet- Unionen , som i slutet av år 1960 meddelats den svenska ambassaden i Moskva .

Enligt bifogade utdrag ur en av Dr. Poerzgen nyligen utgiven bok förvaras fortfarande statspolitiskt viktiga fångar i Vladimir - fängelset .

Vi anhåller att Statsministern inte godtager några fortsatta bortförklaringar av de sovjetiska myndigheterna om att R.W. inte befunnit sig eller befinner sig i Sovjet-Unionen , utan bestämt tillbakavisar sådana förklaringar såsom ogrundade .

Tillgivna

Maj von Dardel Fredrik v. Dardel

Maj och Fredrik von Dardel .

✓

Utdrag av en nyligen utkommen bok av Dr: Hermann Pörzgen .

" Die Sowjetische Windrose ."

Sid 154- 155

Wladimir " - " - "

" Unter Stalin erfuhren die Gefängnisgebläude noch eine erhebliche Erweiterung . Prominente Opfer des Terrors der dreissiger und vierziger Jahre , später auch hochgestellte Kriegsgefangene - Marshälle , Generäle und Diplomaten der verschiedensten Länder - vorbrachten hier lange Jahre völlig isoliert in einer Art Schweigelager unter der strengen Abkut der Sowjetischen Staatsicherheitsbehörden . Diese halten auch jetzt noch das Gefängnis zur Verwahrung staatspolitisch wichtiger Gefangener unter ihrer Kontrolle . In Wladimir warteten der amerikanische "U 2" Pilot Powers und der wegen Spionage verurteilte englische Kaufmann Tyme auf ihren Austausch . Dort harren noch immer we vergeblich auf ihre Freilassung die beiden unglücklichen deutschen Studenten Wamann und Sonntag. "

24 MB

Pressfråga lördagen den 15 maj 1965,

Svar till TT enligt Kabinettsekreteraren på fråga om uppgifterna om Wallenbergsärendet i Aftonbladet vore riktiga:

Den svenska regeringens ansträngingar att skapa klarhet i Wallenbergs-saken har fortsatt alltsedan dåvarande sovjetiske regeringschefen Chrusjtjevs besök i Sverige förra sommaren.

Frågan torde komma att tas upp igen vid statsminister Erlangers besök i Moskva i juni.

MB

15. 5 . 1965.

hitt del 17/5-65
Stenman

Tuk. dnr 17/5-65

INK. UTRIKES DEP.		
D. N:o 230 1684		
1 8 MAJ 1965		
AVD.	GR.	MÅL
P	2	En I

Utrikesminister Torsten Nilsson .

Ph
2
Undertecknade Maj von Dardel , mor till Raoul Wallenberg ,
och Fredrik von Dardel , styvfar och god man för honom under
hans frånvaro , anhåller härmed att få del av i Utrikesdeparte-
mentet förvarade handlingar , som avse Raoul Wallenberg .

En stor del av dessa handlingar ha offentliggjorts i den
dokumentsamling angående hans fångenskap i Sovjet-Unionen , som
departementet utgivit år 1957.

Under det därefter gångna åren har , enligt vad vi erfarit,
dokument angående Raoul Wallenberg inkommit till departementet
och skrivelser angående honom avsänts till sovjetiska myndig-
heter . Då det inte kan anses föreligga större anledning att hem-
lighålla dessa handlingar än de handlingar , som med ovannämnda
dokumentsamling delgivits allmänheten , hemställer vi att de hand-
lingar , avseende Raoul Wallenberg , som efter den 19 februari 1957
inkommit till Utrikesdepartementet , och de skrivelser angående ho-
nom , som efter nämnda dag avsänts till sovjetiska myndigheter ,
utlämnas till oss som stå Raoul Wallenberg närmast . I fråga om de
upplysningar , som i slutet av år 1960 inkommit till departementet
angående Raoul Wallenbergs fortsatta förvar inom Sovjet- Unionen ,
begär vi dock inte att få veta namn på den eller de sagesmän , som

lämnat upplysningarna , utan endast ordagrann uppgift om innehållet.

Enligt vad vi hört uppgivas har den tyska undersåten Dr. Hermann Poerzgen , som år 1955 hemkommit till Tyskland efter elva-årig fångenskap inom Sovjet-Unionen, bland annat i Vladimir , då avgivit en berättelse , som berört Raoul Wallenberg och som inkommit till departementet , men icke intagits i den år 1957 utgivna dokumentsamlingen . Vi anhålla att även denna berättelse utlämnas till oss .

Enligt bifogade utdrag ur en av Poerzgen nyligen utgiven bok förvaras fortfarande politiskt viktiga fångar i Vladimir fängelset .

Med utmärkt högaktning

Maj m Dardel Fredrik v. Dardel

Maj och Fredrik von Dardel

✓

Utdrag av en nyligen utkommen bok av Dr: Hermann Pörzgen .

" Die Sovjetische Windrose . "

Sid 154- 155

Wladimir " - " - "

" Unter Stalin erfuhren die Gefängnisgebäude noch eine erhebliche Erweiterung . Prominente Opfer des Terrors der dreissiger und vierziger Jahre , später auch hochgestellte Kriegsgefangene - Marshälle , Generäle und Diplomaten der verschiedensten Länder - verbrachten hier lange Jahre völlig isoliert in einer Art Schweigelager unter der strengen Abhut der Sovjetischen Staatssicherheitsbehörden . Diese halten auch jetzt noch das Gefängnis zur Verwahrung staatspolitisch wichtiger Gefangener unter ihrer Kontrolle . In Wladimir warteten der amerikanische "U 2"- Pilot Powers und der wegen Spionage verurteilte englische Kaufmann Wynne auf ihren Austausch . Dort harren noch immer vergeblich auf ihre Freilassung die beiden unglücklichen deutschen Studenten Naumann und Sonntag . "

Moskva den 25 maj 1965.

1 bil.

Förtroligt

*Eric Jarring
Vad säger Du om Peter
Ska vi använda boken?
/He*

Broder,

Som Du finner av bifogade recension ur The Observer har Tarsis' självbiografiska roman nu utkommit i engelsk översättning. Jag har aldrig läst den på ryska - den lär ha utkommit i USA - men den kanske vore värd ett studium, nu när den är tillgänglig i engelsk översättning, med hänsyn till Wallenbergssfallet. Tarsis lär vara en pseudonym och det göres gällande att det ryska manuskriptet smugglats ut från Sovjetunionen.

Vad Tarsis säger om användningen av droger för att få misshagliga personer att glömma är icke utan intresse.

Eric Jarring
Gunnar Jarring
Gunnar Jarring

Kabinettssekreteraren B e l f r a g e,
Utrikesdepartementet.

BELL'S
SCOTCH WHISKY
"After ye go"
THE CELEBRATION SCOTCH

THE OBSERVER

WEEKEND REVIEW May 16, 1965

DON'T MISS THE SCHOOL BUS
WITH NEXT TERM'S
Cash's
WOVEN NAME TAPES
ORDER NOW from your Draper and Outfitter

WARD In this last instalment of Valeriy Tarsis's remarkable autobiographical novel, the Soviet citizens locked away by the State in a psychiatric hospital have become increasingly dissident, and even some doctors no longer hide their sympathies.

UNIVERSITY OF HATRED

THE DOCTOR in charge of the institution, Lydia Kizyak, was a woman of indeterminate age and appearance of unmistakable police functions. Similarly, the head of the hospital, Professor Stein, was a youngish, ill-mannered, arrogant and ill-mannered, he was tested by the patients. Most of the staff conformed to the Stein-zyak pattern.

Among the happy exceptions were Professor Andrei Nezhnevsky, chief consultant to the Ministry of Health, and a youngish doctor Zoya Makhova, who was deputy head of Section.

Tall, well-built, energetic in spite of his 74 years, Nezhnevsky had a world reputation as a psychiatrist and often attended scientific conferences abroad. The hospital only admitted him in difficult cases which doctors were afraid of treating with the usual amiodin. Nezhnevsky saw the right treatment but he also knew that it was inapplicable in the conditions.

He thought it absurd to call "unconformist" the man who was

either—we are short of food and housing as it is. The whole object of our society is to train robots."

It was a year since this dialogue had been held in Paris, and no reporter had got wind of it, neither had the Moscow doctors who were often put out by the amused smile on their distinguished colleague's face.

Nezhnevsky's family were scattered, and he had no friends, but he had recently begun to notice Zoya Makhova.

Pedantic husband

Zoya was 29 and had a misleadingly haughty appearance. Everyone believed her to be hard, self-satisfied and intolerant of opposition: in fact she was a woman tortured by her inability either to put up with the inhumanity of life or to stand aside from it, because she passionately loved people in all the strangeness of their destiny; she loved them all the more since she had written off her personal happiness.

Thousands of new patients were admitted in the days preceding the October Celebrations. They were sleeping on the floor, on tables in the corridors.

"I don't know." Her face was unsmiling. "I do know that I disagree with Lydia Aksenovna's conventional approach to these cases. I don't believe you can treat even a common cold if you approach it from a purely conventional standpoint. Slavkov is very gifted. If his art is out of keeping with the accepted style—though whether there can be such a thing in art is another question—it's not his fault, it's his misfortune."

"From what I know for myself, both as a doctor and a human being, I don't believe it possible for a whole nation to think and feel alike—I don't believe this kind of moral-political unanimity exists anywhere except in

terrible—there has never been anything like it in the world, and I want to forget it, force it never to have been, for fear of cursing my country. But I have seen it with my own eyes—it was not a nightmare, I lived through it.

Life hurries along, piling ugliness upon ugliness and cruelty upon cruelty, wrinkling foreheads and whitening temples. And this is what frightens me. Time is always outstripping us.

This is what I was saying to Zoya Makhova as the evening quietened down and the last footsteps in Lunatics' Avenue died away.

She looked startled.

Almazov wrote:—

An article about me in an American paper, followed by others. The policemen are worried. They think they can bribe me to come back, they can't get it into their thick heads that I've gone for good. I am

to see you about. Nezhnevsky is back from abroad. He read about you in the papers out there, and talked to people. Now he insists on your immediate release. But there's this trouble—I have to diagnose something—it can be anything, as vague as you like—otherwise Lydia Kizyak and several others must be put on trial."

"You can put down anything you like so long as you don't say I'm mad."

"Of course. I thought of something innocent like arterial sclerosis—you are likely to have it at your own expense. In that case, I think

ANTHONY COLBERT

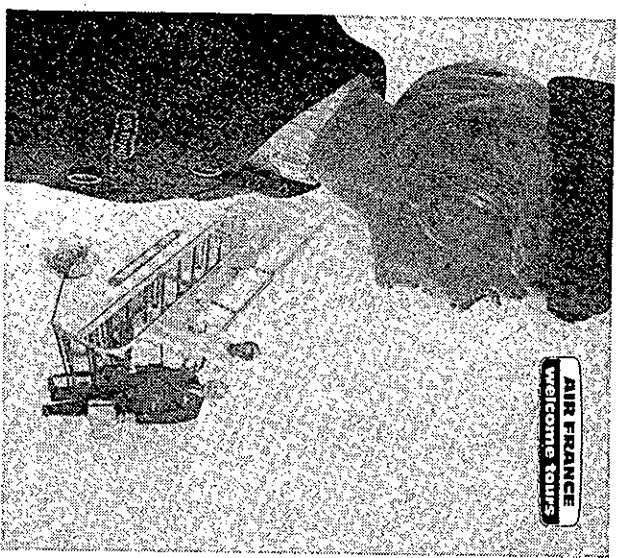
metely guilty of insufficiently administering the regime, time to give people freedom—freedom of movement to start with, since their continued stay in the Soviet paradise threatened to drive many of them to insanity or to suicide.

There were rumours that nearly half the population of Moscow had at one time or another been through the hands of the psychiatrists. 17,000 a year passed through the Villa Kanatchikov alone, and it was only one of many; the notorious Dubny on the outskirts of the city hospitalized 20,000 at a time. It was also persistently rumoured that many thousands of political prisoners were held in a big asylum in Kazan. Nezhevsky did what he could for individuals by seeing to it that their

Andaxin, aminodin and the rest of the muck—our doctors think the world of it."

"And yet the long-term effects are anything but happy! Damage to memory, to eyesight, reduced sexual potency, apathy and indifference. Can they possibly think these are the things that make for happiness?"

"Why not? It suits our masters that we should have no memory—the less of it we have, the sooner we'll forget what they did to us. The blinder we are the less unattractive we'll find our surroundings. Apathy suits them down to the ground—apathetic people don't fly into rages, they don't protest, they don't hatch conspiracies. And to reduce sexual potency is not such a bad thing

AIR FRANCE
WELCOME TOURS

ROUND THE WORLD

48 or 54 days from £850

First see India, Siam and Hong Kong—then three routes to choose from: visit Japan, Honolulu, California, Mexico and New York, or take in Australia, New Zealand, Tahiti and Los Angeles or see Australia, Tahiti, the American West, Chicago and the Great Lakes, Eastern Canada and New York. Take your pick—each trip is personally planned for you as an exclusive yet inclusive tour with air travel by Air France Boeing jet intercontinental or other scheduled flights (economy jet or tourist class), private cars for land travel, and first class hotels everywhere. Details of eight different tours, or write to Welcome Tours Dept. C-3.

a la Service

AIR FRANCE, 158 NEW BOND STREET W1
LONDON W1
LONDON W1
LONDON W1

THE WORLD'S LARGEST AIR NETWORK

science," and he was consequently heartedly to devote himself wholeheartedly to the service of his career; though less than 40, he was chief assistant to the Minister and in charge of all the psychiatric institutions in the country.

Zoya lived neither with him nor apart from him. Like thousands of other estranged couples they shared a flat because it could take anything up to 20 years to get alternative accommodation. Besides, her husband was a prominent Party member and afraid of a divorce damaging his career; and Zoya didn't really mind. They hardly ever saw each other and the mere fact of living under the same roof did not, she felt, impose on her any obligations towards him.

She loved her work, worshipped science and was wrecked at seeing that at the hospital it was replaced by a dead system of rules. What she found particularly painful was the distrust of her patients. She knew that unless she could win their confidence, she could not even diagnose their disease, much less treat them successfully. She set herself courageously to this task, but all too often without success.

Disturbed state

Professor Nezhevsky was amazed—astounded by the behaviour of Zoya Makhova. He was seeing patients in Section 39. The first on the list was Makar Slavkov. After sending him back to his ward, he turned as usual to Lydia Kizyak for her view of the case.

"A schizophrenic, obviously. A great poet because he writes anti-Soviet verse. In a very disturbed state at present. He's got involved with a lot of *stilzgers* (beams). They've turned his head. An empty-headed good for nothing boy."

"Have you read any of his poetry?"
"No. From what I'm told, it's gibberish. Your deputy looks as if she would like to argue with you." He smiled at Zoya. "Did you want to say something? You are a very argumentative person. I was told at the Ministry. That's your reputation in the corridors of power."

asbestos and our ideology, and many of them are driven to suicide as a result. That we doctors should write such people off as lunatics or as bourgeois degenerates is criminal. We don't regard western artists or writers as insane—we enjoy their art although we know that their ideas are opposed to ours. Why, when we find ideological opponents at home, do we have to hide them in lunatic asylums? It's disgraceful!"

Electric silence

When she stopped, the silence in the room was electric. Lydia had an angry flush on her cheeks; everyone looked tense.

"What do you suggest we should do, Zoya Alexeyevna?" Nezhevsky said at last.
"Allow him to go for further treatment abroad—to the country of his choice and for an indefinite period."

"And if he doesn't come back?"
"That's his business. In every democratic country—and it was so even in Tsarist Russia—people can go abroad without having to ask permission."

"This is beyond everything," Lydia shrugged helplessly.
Zoya went on without glancing at her: "In my view we are behaving equally criminally towards Almazov, and a lot of other people who have nothing whatever to do with what's going on."

Nezhevsky was shaken for the first time in years. Zoya was young enough to be his granddaughter; it saddened him that he had left it to her to speak out with so much generosity and courage.

"Yes, I see... But you know as well as I do, my dear, that it's not a practical possibility. Your husband would be the first to be horrified. If I made such a suggestion the Ministry would at best overlook it as the eccentricity of an old fool. You know that every four years abroad has to be examined in advance, almost by the Council of Ministers. Currency! And let's say they won't in the knowledge that they won't come back is playing into the hands of enemy propaganda."

"But we are doctors, we aren't quacks! Look at how we discredit

university, misuse data with hatred. Ward 7 is a university of hatred, its tens of graduates will form thousands of others. And the police are offering my wife and daughter money to help them out! Idiots!"

It was the sullen season at the end of October, rainy and wind-shaken, when the trees, finally stripped, look suddenly and indecently bare, blackened and bony.

Doctors and nurses were run off their feet: it was the traditionally busy season of all mental hospitals. Thousands of new patients were admitted in the days preceding the October Celebrations. They were sleeping on the floor, on tables in the corridors. These were the restless and unreliable elements in the city, whose presence threatened the holiday mood—people who might infiltrate the parade for instance, and shout "Down with Communism!" as well as drunkards, rumour-mongers, those who whispered about rising prices and those who talked too much in the queues.

Perfectly sane

Lydia Kizyak begged Babadjan to have her moved to another section, as Dr. Makhova, so much more energetic, was no doubt better fitted to restore discipline in 39.

"It's out of the question," Babadjan said sharply. "This is not the moment for staff changes. Stick to your job and watch out. And where is that report on Almazov? His case has been taken up by the international Press. It's up to you to produce convincing, objective proof of his illness, or we'll all be in for a lot of unpleasantness."

"I'm afraid I can't."

"Why not?"
"Because the objective fact is that he is perfectly sane."

"You know that we have had an inquiry from the Central Committee... You must look for a way out."

Lydia had devoted much thought to her plan. The situation was indeed impossible. Ward 7 was the nucleus of unrest. The obvious solution was to disperse it—scatter the patients among the other, less privileged wards. But Zoya Makhova would never stand for it. At least the numbers could be reduced by getting rid of those who came from out of town. She would put it up to Babadjan at the next opportunity.

That night an inmate hanged himself in the lavatory. As usual, the night staff were asleep. By dinner time it was known that Lydia Kizyak had been displaced; Zoya Makhova was temporarily in charge.

Almazov wrote that night: "Whether or not I have described everything exactly as it happened—the truth may have been more

you tell me night and day—and I can't sleep at night."

"I'm glad of that. The Russian spirit is still alive. There are many of us, you know. We must stand together."

"No, not that... I can't be on your side, I am not a rebel. I would sooner submit and be a good, obedient slave."

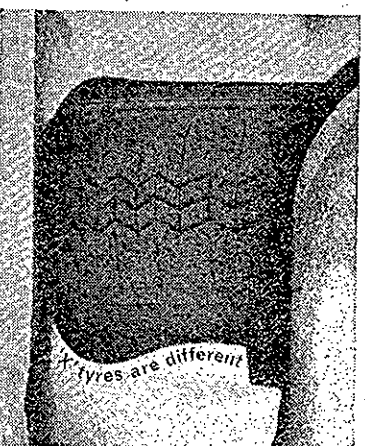
"You won't be able to stop there. You are Russian. The regime is not to yourself. But don't you realise—you are no longer tied to it, you're afloat, blown about by the wind, and there is a storm coming, a big storm."

"Perhaps you are right... I haven't the strength to argue... You know what I feel... Let's leave it for now. That's not what I wanted

soon be released too. Babadjan worried about Ward 7."

"So he should be. The regime is not to yourself. But don't you realise—you are no longer tied to it, you're afloat, blown about by the wind, and there is a storm coming, a big storm."

"Perhaps you are right... I haven't the strength to argue... You know what I feel... Let's leave it for now. That's not what I wanted

What happens
when you
brake at speed?

You're driving quite fast. Suddenly you have to brake: the wheels are held back but the car is carried forward by its own impetus. This places more load on the front tyres, less on the rear ones: the front tyres flex more, the rear less. In ordinary tyres these changes in the degree of flexion cause the tyre tread to squirm on the road, weakening its grip. In 'X' tyres the walls are so supple and the tread so firmly braced that the effect of flexing is confined to the walls... the grip of the tread is unaffected. With Michelin 'X' the whole surface of the tread stays firm on the road.

MICHELIN 'X'

The world's leading radial tyre

THIS IS THE SIGN OF
THE SERVICE
FULL TYRE SERVICE
45.005

”דישער וועלט-קאנגרעס

WORLD JEWISH CONGRESS
SVENSKA SEKTIONEN

הקונגרס היהודי העולמי

GREV MAGNIGATAN 11
TELEGRAMADRESS WORLDGRESS
TELEFON 67 35 14
POSTGIRO 19 86 87

STOCKHOLM den 9 juni 1965.

H.E.

Statsminister Tage Erlander

hit ✓
INK UTRIKESDET
Dnr *2301/1938*
10.6.13.AUG 1965
Avd *P* Gr *2* Mål *Eel I*

KONFIDENTIELLT

*Eul. statsminister Paulsson
lämnar denna skrivelse
läggs aa/
19.6.65*

Ärade Broder:

Ang. RAOUL WALLENBERG

Jag återoppar vårt samtal vid mitt besök den 2 juni 1965 och vill framhålla följande:

Enligt min mening har denna sak mycket skadats av Rudolph Philip. Jag tror, att situationen skulle vara annorlunda idag, om han icke hade blandat sig i detta ärende. Han har även i hela världen förtalat svenska regeringen - speciellt Per Albin Hansson, Dig och Undén - samt mig själv. Han har också fått tillgång till ett brev, som jag skrev till Dig den 23 november 1946 - kopia bifogas - och mycket kritiserat, att jag såsom medlem av Världsexekutiven gjort ett auktoritativt uttalande om att U.D. gör allt vad de kan i denna sak.

Detta till Din benägna kännedom.

Din tillgivne

✓
G. Storch
Medlem av World Jewish Congress
Världsexekutiv

Bilaga

התאחדות היהודים העולמית

WORLD JEWISH CONGRESS

התאחדות היהודים העולמית

RELIEF AND REHABILITATION DEPARTMENT
ORIV MAGNIGATAN 11
TELEFON 47 35 13
47 35 14
47 35 15
TELEGR.-ADR. CONGRESS
POSTGIBO 19047

P 2 Eu I
STOCKHOLM den 23/11 -46.

Till

Hans Excellens Herr Statsministern Tage Erlander.

Svenska sektionen av World Jewish Congress tillåter sig härmed att i frågan angående Raoul Wallenberg värdsamt anföra följande.

På initiativ av direktören Lauer, som nedlagt mycket arbete i denna sak, hava vi på sin tid förhandlat med Kungl. Utrikesdepartementet och amerikanska legationen, härstades, angående en aktiv insats för räddning av Ungerns judar, därvid, vid förhandlingar med utrikesrådet Engzell, föreslagits, att Raoul Wallenberg skulle benyrdigas avresa till Ungern för att leda räddningsarbetet. Härutinnan har UD visat det största intresse.

Direktören Jakob Wallenberg har, när förslaget framfördes, tillfrågats angående Raoul Wallenbergs resa. Det stod klart för direktör Wallenberg, att resan skulle vara förenad med risker, men i betraktande av att man därmed kunde göra en verklig insats för judarna i Ungern tillstyrkte direktör Wallenberg densamma.

Vi hava med beundran följt Raoul Wallenbergs arbete för räddningen av de ungerska judarna och vad han utträttat har överstigit alla förväntningar.

World Jewish Congress har försökt göra allt för att få klarhet i Raoul Wallenbergs öde. Bl. a. har dess delegat i

Moskva fått en kända av att från dessas sida stort intresse förefinnes för att åstadkomma klarhet i saken.

Vidare kunna vi meddela, att vi den 18 oktober 1946 översänt 5.000 dollars till sektionen i Budapest för dess arbete. Härvid har vi utsett, att en del av detta belopp skulle användas för att samla material angående Raoul Wallenbergs verksamhet.

Vi ha också beslutat utgeva en bok angående Raoul Wallenbergs arbete. Boken skall vid lämpligt tillfälle publiceras i samråd med Kungl. Utrikesdepartementet. För Mndamålet hava vi beviljat ett anslag av 2.000 kronor. Mellaneuropeiska kompaniet, skeppsredaren Sahlén och direktören Lauer hava också lovat ställa tillhops 2.000 kronor till förfogande för Mndamålet.

Vi betrakta oss såsom delvis moraliskt ansvariga för Raoul Wallenbergs resa. Vi hava därför självfallet med stort intresse följt ansträngningarna att få klarhet i hans öde. Det är oss angeläget att uttala, att vi anse, att Kungl. Utrikesdepartementet härutinnan gjort allt, som i betraktande av möjligheterna och omständigheterna kunnat stå i dess makt.

Stockholm som ovan.

World Jewish Congress
Svenska sektionen.

göfml

✓
FÖRFATTARE RUDOLPH PHILIPP

10/6-65
STOCKHOLM O. DEN 31 maj 1965
GREVTUREGATAN 8 B
TEL. 614224

2
Herr Statsminister Tage Erlander
Kanslihuset
Stockholm

10/6 65
Vid sammanträdet den 17 maj 1965 önskade statsministern att före resan till Sowjetunionen skriftligen av mig erhålla de fakta beträffande Dr Herman P ö r z g e n och Erhard H i l l e som jag muntligen anfört. ✓

MOTIVEN för att jag aktualiserade Pörzgen och Hille:

Sedan 1957 har Chrusjtjov och hans närmaste medarbetare enligt vad Statsministern, Utrikesministern och ambassadören Sohlman upprepade gånger före och efter Chrusjtjovs statsbesök i Stockholm 1964 meddelat oss-förklarat:

MD
"Om Sveriges regering inte som dödsattest erkänner den i Gromykos memorandum av den 6 februari 1957 åberopade handskrivna rapporten av den 1953 avlidne fängelseläkare till den efter Stalins död som sovjetfiende arkebuserade säkerhetsminister Abakumov: DÅ FINNS INGET BEVIS FÖR ATT RAOUL WALLENBERG ÖVERHUVUDTAGET NÅNGÅNG FUNNITS I SOVJET-UNIONENS FÅNGENSKAP.

VAD VÅRA VITTNEN BETRÄFFAR SÅ ÄR DE ALLA ILLASINNADE PERSONER."

Eftersom vi kan vänta att KOSSYGIN kommer att upprepa samma stereotypa diskriminering av alla våra vittnen -INTE BARA DE SOM VITTNAT OM RAOULS FÅNGENSKAP EFTER 1947 - så påpekade jag två exempel som MOTARGUMENT i det kommande samtalet mellan Statsministern och Kossygin.

MÅLET med de två exemplen är att få Statsministern och hans politiska rådgivare att denna gång inte låta denna diskriminering av alla våra vittnen oemotsagd.

Statsministern kan och måste förklara för Kossygin:

"Bland de av SSSR frigivna krigsfångarna finns till exempel en man som genom knackningskontakter kände till Raoul Wallenbergs och dennes chaufför Vilmosj LANGFELDERS fångenskap och detaljer ur deras liv före och under fångenskapen. Denne man fick kort tid efter sin frigivning INRESE- och UPPEHÅLLS-TILLSTÅND av de sovjetiska myndigheterna. Han bevisade genom sin gärning att ej var och är illasinnad mot Sovjetunionen

Bland våra vittnen finns också t.e.en tysk som vid sin frigivning ur sovjetisk fångenskap valde ATT KOMMA TILL TYSKA DEMOKRATISKA REPUBLIKEN trots att han som alla frigivna tyskar kunde ha valt FÖRBUNDSREPUBLIKEN TYSKLAND. I sitt kommunistiska hemland blev han kulturfunktionär.

Dessa två exempel motbevisar den generella diskrimineringen av hela vårt bevismaterial."

Vid en SÅDAN FORMULERING undvikar Statsministern att utpeka PÖRZGEN som av UD:S repräsentanter förhörd vittne.

Pörzgens namn hoppas vi att inte behöva uppges för Kossygin LIKA LITET som AMBASSADÖR SOHLMANS INFORMATIONSKÄLLA OM ATT RAOUL WALLENBERG BEFANN SIG I LIVET OCH I EFFEKTIVT SOVJETISKT FÖRVAR VID ÅRSSKIFTET 1960 / 1961.

Kommentar betr. Dr Hermann PÖRZGEN

På sidan 75 i UD:s VITBOK OM R!WALLENBERGS FÄNGENSKAP förklarar bl.a. nuvarande kulturrådet vid italienska ambassaden i Madrid dr.Claudio de Mohr, att han och hans cellkamrater i slutet av april 1945 kommit i kontakt med Raoul Wallenberg.

"Vi blev till den grad förvånade över att en svensk diplomat tagits till fånga att vi flera gånger begärde bekräftelser vilka gavs oss och VILKA AV OSS VIDAREBEFORDRADES TILL HERRAR MOHRMANN OCH PÖRZGEN. Kontakten med herrar Wallenberg och Roedel upprätthölls REGELBUNDET under mycket lång tid."

På sidan 84 i UD:s Vitbok förklarar dr Anton Mohrmann, f.d.legationsråd av första klassen vid tyska beskickningen i SOFIA, att han tillsammans med övriga personal vid tyska legationen den 18 september 1944 tillfångatogs och senare internerades i samma cell 153 i Lefortovskafängelset som PRESSATTACHÉN vid tyska beskickningen i Sofia PÖRZGEN och att hans cell genom kontakt med bland andra de Mohr fick meddelande om den svenske diplomaten Raoul Wallenberg.

På sidan 98 i UD:s Vitbok berättar "Sonderführer" med kaptenrang Rudolf ten Hompel att han år 1949 i Vladimirfängelset delade cell med bl.a. PÖRZGEN. "Även i Vladimir talades då och då med bland andra med PÖRZGEN om fallet Wallenberg, vilket jag ännu helt tydligt kan erinra mig."

Genom dessa vittnen som förklarar sig beredda " att inför domstol eller annan myndighet under ed bekräfta sina uttalanden är Statsministern - och varje köpare av UD:s Vitbok - moraliskt och juridiskt legitimerad att åberopa PÖRZGEN som vittne utan att först fråga honom om tillstånd.

Detsamma gäller betr.PÖRZGENS hundratals artiklar om SSSR i "Frankfurter Allgemeine Zeitung" från år 1956 till i dag, och betr. hans Böcker "So lebt man in Moskau", "Moskau" och "Sowjetische Windrose" inklusive alla biografiska data. Pörzgen resp.hans bokförlag meddelar i nämnda publikationer.

PÖRZGENS biografi plus R.Ph:s kommentar

Dr.Pörzgen fd 1905, från 1929 medarbetare i "FRANKFURTER ZEITUNG" (till 1933 Mellantysklands prominentaste liberala Tagstidning av Dagens Nyheters nivå och med judar bland ägarna och redaktörer.) 1933 "arisirade" Goebbels "Frankfurter Zeitung", och Pörzgen avancerade och blev "ausserpolitischer Redakteur".-När Tjeckoslovakien förbjöd sitt Nazistparti skickades PÖRZGEN till Prag som "ständig Korrespondent".-När Goebbels började sin propagandaattack mot Polen skickades PÖRZGEN till Warszawa.- Från 1937 till 1941 var PÖRZGEN Goebbels och Ribbentrops ombud i MOSKWA. Efter tysk-sovjetiska krigets utbrott utväxlad tillsammans med hela tyska Moskwaambassaden.- 1941 i Nordafrika. - 1944 tillfångatagen som "pressattaché" i Bulgarien.- Sedan slutet av 1956 Moskwakorrespondent för "FRANKFURTER ALLGEMEINE ZEITUNG" (inte identiskt med den gamla "Frankurter Zeitung", men en av Västtysklands tre prominentaste dagstidningar)

Resumé

PÖRZGEN är ett unikt fall.Varken i diplomat- eller journalistkretsar känner man någon parallell till att en person efter 11 års sovjetisk fångenskap omedelbart efter hemkosten koncentrerat sig på att få återvända till Sovjetunionen.-Antagandet att PÖRZGEN redan som fånge

tjänade NKVD (MVD) och blev persona grata ligger nära till hands. Varken Kossygin - och hans och partiets expert för sådana frågor - Alexander Sjeljepin, förste vice regeringschef och medlem av partiets presidium (fd politbyrå), kan vara intresserade av att kategoriskt fordra att statsministern uppger Pörzgens namn och därmed BRYTA tystnadslöftet betr. Pörzgens vittnesmål SOM MED STOR SANNOLIKHET ÄR KÄNNT FÖR SJELJEPIN OCH KOSSYGIN.

Därför avrådde jag när Statsministern den 17 maj frågade mig om man inte skulle försöka få PÖRZGEN att lösa UD från löftet. Ty ett sådant försök skulle resultera i att Kossygin denna gång inte använde sig av den stereotypa vittnesdiskrimineringen och förberett andra undanflykter OCH DÄRMED BERÖVAT OSS CHANSEN ATT ANVÄNDA MORALISKT (på grund av andra vittnesmål) berättigade argument.

Det finns chansen, att Kossygin och Sjeljepin anse den svenske regeringens diskretion om PÖRZGENS roll som raffinerad PR-man i Västtyskland som ETT TILLRÄCKLIGT STARKT SKÅL FÖR RAOUL WALLENBERGS FRIGIVNING, ÄVEN OM HAN ÄR SJUK.

Fallet Erhard H i l l e

Hilles namn fick jag av redaktör Edward af Sandeberg.

Hans moders adress av Otto Danielsson.

Jag korresponderade som "Edward af Sandeberg" med Hille, utan att nämna Raoul Wallenberg.

Brevväxlingen överlämnade jag till Arne S. Lundberg resp. Otto Danielsson.

I slutet av juni 1954 bad jag Lundberg, att telegrafiskt ordna, att en intelligent tjänsteman vid Generalkonsulatet i BERLIN skulle vänta mig vid flughamnen Tempelhof och vara mig behjälplig att få Hille - som enligt sina brev var kommunist och kulturarbetare i Östtyskland - att i närvaro av en UD-man berätta vad han visste betr. Raoul Wallenbergs och dennes chaufförs fångenskap.

Fem dagar efter min ankomst i Berlin satt vi fyra personer i firummet av en villa i BERLIN-WANNSEE: Hille och hans fru, af Sandeborgs vän (jag) och en "svensk affärsman" (kanslist vid Generalkonsulatet med titel vicekonsul BENKT GUSTAF LJUNGLIN).

Det var den 5 juli 1954.

Hille kom från sin hemort i närheten av Leipzig utan vetskap att det gällde utfråga honom beträffande Raoul Wallenberg.

Hille räknade med ETT DYGNS UPPHÅLLE I BERLIN, som hans fd fängelskamrat af Sandeberg finanserade.

Han var glad att vännen Sandeberg hade skickat honom några presenter och han berättade flera timmar om sitt liv.

Varken jag eller Ljunglin talade om Raoul Wallenberg eller ⁿfrågade Hille betr. Raoul. -

Hille började SPONTANT berätta om Raoul. Vi häpnade över hans minn. Han växlade mycket ofta fängelse och mest kom han i celler, där det fanns fångar som hade haft kontakt med Raoul eller hans chaufför Langfelder.

Hille kände t.o.m. deras yrke i det civila, födelseort, ålder etc. - Även hans andrahandsuppgifter har vid jämförelse med av UD:s män företagna förhör av senare återvända ögonvittnen visat sig förbluffande exakta.

När Hille slutat berätta hade flera timmar hunnit gå. Mina fingrar var stela av trötthet.

Hille ville omedelbart resa tillbaka.

Jag föreslog, att Hille - som hade med sig varken en veska eller Pyjamas eller tvål - skulle i lugn ta ett rum på mitt pensionat - som Ljunglin hade hittat för mig - bada och ha en skön kväll med biobesök och resa hem utvilad nästa dag. Hans invändningar, att det skulle kosta för mycket vinkade jag bort: "Sandeberg hade gett mig fria ~~fria~~ händer att göra allt för sin gamle vän Erhard". -

Nästa morgon kom Ljunglin mycket tidigt. Vi gick till Müllers rum och hjälpte dem att packa. Det blev flera paket och därför hämtade jag pappväskan som jag köpt på Tempo. Så tog vi farväl.

Två timmar senare satt jag med Ljunglin i ett låst rum på generalkonsulatet och vi skrev rapporten till Lundberg. "Nu hade Hille sedan minst en timme varit på andra sidan gränsen", trodde vi.

Det knackade på dörren. Ljunglin gick ut. Efter några minuter kom han tillbaka: Någon har ringt till konsulatet och upprört frågat, om det fanns någon svensk i Berlin med en grön bil. Kanslibiträdet svarade att det finns hundratals sådana bilar i Berlin och lade på luren. Det måste ha varit Hille, sade Ljunglin. - Är det Hille så söker han kontakt med dig eller mig. Antingen kommer han till pensionatet eller till villan in Wannsee. Den adressen känner Hille. Han har ett gott minne.

Ljunglin körde mig till pensionatet och fortsatte själv till Wannsee.

Portieren berättade att mina två vänner kommit tillbaka och ställt in sitt bagage som de ville hämta lite senare. Efter en stund knackade det på min dörr. In kom Hille. Hans ansikte speglade skräck och hat. Han gick på mig med knytnävarna.

"Ni är en Spion", skrek han.

"Hur kan ni komma på en sån snapsidé?"

"När vi kom till stationen ville min fru låsa väskan som vi fick av ^{en} i morse. NYCKLARNÄR VAR BUNDNA VID HANDET MED ETT PAPPERSSNÖRE! Såna finns inte i Väst-Berlin och ännu mindre i det rika Sverige! Ni har haft väskan med från Östzonen, men vi är inte så dumma att vi låter lura oss!" -

Jag hämtade ur min egen veska ett exemplar av den tysk-schweiziska tidskriften "Sie und Er" (nr. 51, 18 december 1952). Där fanns en intervju med mig om arbetet för Raouls frihet. Artikeln illustrerades av Raouls och mitt foto. Hille läste. Sedan skyndade ^{han} efter sin fru som tydligen väntat utanför. Fru Hille började storgråta, skakade som i kramp och sjönk ned. Hille bad om förlåtelse. När fru Hille lugnat sig sade hon: "Detta är Guds finger. Vi ska inte tillbaka till Östzonen. Det är bekvämlighet och feghet som håller oss kvar där. Vi kan börja på nytt i Västtyskland om vi också måste leva några år i baracker, skilda från varann!"

Detta är historien om den tyske vicekorpralen, möjligtvis cellspionen i sovjetiskt fångenskap, som valde Östtyskland när han fick friheten att välja och som tjänade kommunistpartiet som journalist och kulturfunktionär och som blev ~~ett~~ av våra viktigaste vittnen i kampen för Raoul Wallenberg.

Vittnen: Edward af Sandeberg, Otto Danielsson, Arne Lundberg och dåvarande kanslist (med titel vicekonsul) vid Generalkonsulatet i Berlin Benkt Gustav Ljunglin - nu i UD. -

Rudolf Höp

Arlander

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

CHIFFERTELEGRAM

Från Moskva

Avsänt den telek 19 kl.

Inkom den 11/6 1965 kl. 16.45

Utskrivet i 5 ex. Detta är ex. nr 5

Brådskanie.

ANG ÅTGÄRD SE ORIG Å

241.

INK. UTRIKES DEP.		
D. N:o 48.81 241		
AVD. <i>P</i>	GR. <i>2</i>	MAK. <i>EU</i>

För pol och press. Vårt an-clair 254.

Erlander meddelade i Wallenberg-frågan: " Vi tog upp Wallenberg men det finns ingen anledning till särskilt stor optimism. Rysserna anser sig icke kunna finna Wallenberg. Vi har inte egentligen nytt materiel, men nya belysningar på gammalt materiel. Vi fortsätter med denna fråga torsdag nästa vecka. Inget hinder att detta svaras på frågor.

Jarring

KOPIA
KOPIA

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffer-
Telegram

STOCKHOLM 11 juni 19 65		
N:o	BIL.	
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MAJ <i>PM</i> I

Ang.

(Pr.)

Svensk

Washington m. 53V

Swedeleg

New York m. 94V

Från Pressbyrån. I särskild ordning från Moskva har i anslutning tidigare telegram en clair kommit följande:
Erlander meddelade i Wallenbergsfrågan: Vi tog upp Wallenberg men det finns ingen anledning till särskilt stor optimism. Ryssarna anser sig icke kunna finna Wallenberg. ~~Vixghaxxegent-~~
~~ligen~~ Vi har inte egentligen nytt material, men nya belysningar på gammalt material. Vi fortsätter med denna ~~färg~~ fråga torsdag nästa vecka. Inget hinder detta svaras på frågor.

Cabinet

ZSVENSK MOSKVA 17.6.65

CABINET
STHLM

284 FOER PRESSBYRAAN FRAAN SUNDFELDT

PRIMO

VID PRESSKONFERENS MED SVENSKA KORRESPONDENTER TORS DAG KVAELL
GAV STATS MINISTER ERLANDER FOELJANDE I WALLENBERGFRAAGAN:

WALLENBERGFRAAGAN TOGS UPP I DAGENS SAMTAL ENLIG TIDIGARE
LOEFTE STATS MINISTER HYSER ICKE NAAGRA FOERHOPPNINGAR OM
ATT AASTADKOMMA EN AENDRING I DEN SOVJETISKUSTAANDPUNKTEN
DET SAEGES FRAAN RYSK SIDA ATT DEN REDOVISNING MAN LAEMNAT
GRUNDAR SIG PAA FAKTA VARJE GAANG SVENSKAEE SVENSKA REGERINGEN
TAGIT UPP SAKEN HAR MAN PAA RYSK SIDA VERKSTAEER VERKSTAEELLT
UNDERSOEKNINGAR DESSA UNDERSOEKNINGAR HAR ICKE LETT TILL
ANNAT AEN ATT SLUTSATSERNA FRAAN 1957 HAR BEKRAEFTATS SAEGER
MAN PAA RYSK SIDA BLAND ANNAT HAR SYSTEMZATISKA UNDERSOEKNINGAR
GJORTS I DE RYSKA FAENGELSERNA UTAN RESULTAT MAN KONSTATERAR
PAA RYSK SIDA ATT WALLENBERG FAENGSLATS ATT DET VAR KRIGSTID
ATT MYCKET HAENDE OCH ATT TJUGO MILJONER MAENNISKOR OFFRADES

MAN BETONAR OCKSAA ATT DET VAR EN MOERK TID OCKSAA I SOVJETS
HISTORIA MAN KONSTATERAR PAA RYSK SIDA ATT MAN ICKE VIDARE
KAN KLARA UPPSAKEN MERA AEN VAD SOM SKEDDE 1957 OM DET VORE
MOEJLIGT SKULLE MAN ICKE BEGAERA BAETTRE AEN ATT AATERSTAELLA
WALLENBERG MAN HAENVISAR TILL FAENGELSEJOURNALEN FRAAN 1957
DET SOM FRAAN BOERJAN VAR ETT ANTAGANDE VINNER FOER VARJE
NY UNDERSOEKNING I SANNOLIKHET DAA INGA ANDRA UPPGIFTER HAR
PAASTRAEFFATS ERLANDER FOERKLARADE ATT HAN MAASTE REDOVISA
SAKEN FOER REGERINGEN OCH SE VILKEN STAANDPUNKT MAN MAASTE
TA TILL FRAAGAN DET VAR ENLIGT STATS MINISTER DEN HAER
GAANGEN EN MERA OEPPEN OCH MERA FRI DISKUSSION AV AERENDET
AEN NAAGON GAANG STATS MINISTER TIDIGRE HAFT ANLEDNING TA UPP
FRAAGAN TOM BAETTRE AEN 1956 ERLANDER SAMMANFATTADE
NAAGON UPPSLUPPENHET KAENNER JAG INTE MED EEE MEN DISKUSSIONEN
FOERDES UPPRIKTIGT OCH UTAN BITTERHET

SECUNDO.

SAMTALET IDAG ROERDE I OEVRIKT. DET INTERNATIONELLA LAEGET
BL A I SYDOSTASSEN LAEGET BEDOEMDES FRAAN RYSK SIDA SOM
MINST LIKA ALLVARLIGT SOM FOERRA VECKANEEE VECKAN

TERTIO

STATSMINISTERN OMTALADE ATT UNDER DE SISTA 10 DAGARNA 43
NYA UTRESEETILLSTAAND GIVITS SOVJETMEDBORGARE FRAAN BALTIKUM
FOER SVERIGEBESOEK SAMMANLAGT HAR HAERMED SUMMA UTRESE-
TILLSTAAND UNDER INNEVARANDE AAR STIGIT TILL 95 JAEMFOERT
MED 125 AAR 1964, 59 AAR 1963 OCH 21 AAR 1962 DET OEVER-
VAEGANDE ANTALET AER BESOEKSTILLSTAND MEN AEVEN BOSAETTNINGS-
TILLSTAAND FINNES

QUARTO

FOERHANDLINGAR KOMMER ATT INLEDAS OM ETT NYTT KONSULAERAFTAL

QUINTO

~~UTRIKESNAEMNDEN KOMMER ATT KONFERERAS OM SAMTALEN I MOSKVA~~

SEXTO

OVANSTAAENDE KAN ANVAENDAS SOM SVAR PAA FRAAGOR=

JARRING+

SVENSK MOSKVA

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Mr. Vargen 30/6-65
offw
2

Strängt förtroligt

P.M.

angående kontakter med sekreterare Sotskov

Vid en lunch den 5 april 1965 hos ambassadör Belokhrvostikov för chefen för nyhetsbyrån Tass' huvudkontor träffade jag tredje sekreteraren vid sovjetiska ambassaden Lev Sotskov. Han sade att han hade personliga kontakter med tjänstemän vid flera av UD:s avdelningar, dock inte pressbyrån. Han sade sig vara angelägen att lära känna någon tjänsteman även vid pressbyrån och föreslog att vi skulle äta lunch. Han ringde några dagar senare och inbjöd till lunch på Maritim den 30 april.

Vid detta tillfälle hade vårt samtal en rätt allmän karaktär. Jag fick en känsla av att Sotskov - som talar utmärkt svenska - personligen är bekant med rätt många svenska tidningsmän. Han visade sig ha anmärkningsvärt goda kunskaper om de svenska tidningarnas ägarstruktur; deras inställning i olika aktuella politiska frågor etc. Ett spörsmål, som - sade han - mycket intresserade honom, vore relationerna mellan socialdemokratiska partiets ledning och regeringen å ena sidan samt Stockholms-Tidningen å den andra. När vi skildes åt uttryckte han förhoppningen om att vi snart skulle kunna träffas ånyo.

Någon dag i mitten av juni, såvitt jag kan erinra mig den 16 eller 17, ringde mig Sotskov igen och inbjöd mig till lunch. Vi bestämde att träffas på Cattelin måndagen den 20 juni. När vi möttes på restaurangen hade Sotskov just kommit från Riksdagshuset, där han träffat bl a den socialdemokratiska riks-

dagsledamoten Nancy Eriksson och amanuensen Hallqvist från UD för att diskutera beredningsutskottets förestående resa till Sovjet. Efter att en stund ha talat om värdet av sådana besök frågade Sotсков om vi inte kunde tilltala varandra med förnamn och Du, "det är mycket lättare att prata då". Samtalet kom så småningom in på Wallenberg-ärendet. Vore det sant att svenska regeringen avsåge att producera en vitbok? En sådan dokument-samling kunde ju endast belasta de eljest så goda förbindelserna mellan våra båda länder. Jag svarade att jag knappast kunde ha några andra informationer om en eventuell publicering av en vitbok än den som Statsministern personligen några dagar tidigare givit offentlighet. Vi talade därefter en stund allmänt om Statsministerns besök i Sovjetunionen. En annan punkt, på vilken Sotсков visade viss vetgirighet, gällde omfattningen av den kinesiska ambassadens kontakter med departementet.

Stockholm den 30 juni 1965

Leif Leifland

ORIGINAL TELEGRAM

Fun Raab
Fun Mocteen
fest. m^o SIP
Prensbyråerna

SVENSK WIEN
CABINET STHLM
CABINET STHLM

SVENSK WIEN 1.7.65

Lju

INK. UTRIKES DEP.		
D. No 69: A 198		
- 1 JUL 1965		
AVD. P	GRI. 2	MAL. E. I

CABINET STOCKHOLM

Fotos Press. om kort (luftpost) 2.7.65

198 WIENER WOCHENBLATT FOERBEREDER ARTIKEL OM RAUL WALLENBERG
OCH OENSKAR FOTOS BENAEGET HITSAEND OMGA
OENSKAR FOTOS BENAEGET HITSAEND OMGAENDE TVAA FOTOGRAFIER

LAGERFELT

SVENSK WIEN

[Handwritten mark]

ORIGINALTELEGRAM

Kopia till:

Virgin

ad

INK. UTRIKES DEP.		
D. No 44-A 1319		
5 JUL 1965		
AVD. P	GR. 2	MÅL Eu I

SVENSK MOSKVA 5.7.65

CABINET
STHLM

319 BRAADSKANDE FOER VIRGIN

ARTIKELN OCH INTERVJUN VI TALADE OM TORDE HA FOEREKOMMIT I
KVAELLSPOSTEN=

JARRING+

SVENSK MOSKVA

Virgin/IH

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffer-
Telegram

STOCKHOLM 5 juli 1965		
N:o 58 ✓	BIL.	
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MAL. Eu ^I

Ang.

Svensk

Washington

AN Dnr . Angeläget erhålla det material Wallenberg-ärendet som State
Department enligt Edert chiffer 17 lovat fotokopiera och friställa
för vår räkning.

Cabinet

exp. 5/7-65 0407 kl. 18.00

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Strängt förtroligt.

Chefen för pressbyrån

P 2 Env I

7/7 1965

Aufgabe fast ex.

P.M.

Vid samtal med redaktör Brandell, DN, varvid Wallenberg-frågan berördes, meddelade han spontant att han hade i sin besittning ett möjligen vilseledande dokument, som kanske kunde ge någon upplysning om skälet för eventuell rysk misstänksamhet mot Wallenberg.

Dokumentet hade tillställts DN:s polisreporter Svensson av svensk person som befunnit sig i Tyskland hösten 1945 i en delegation med uppgift att ta mikrofilmer av dokument från tyska arkiv.

Enligt det delvis oklara dokumentet, som denne person överlämnat, skulle en överenskommelse ha träffats i Budapest under de sista dagarna av 1944 mellan Wallenberg och tyska myndigheter. Enligt denna överenskommelse skulle Wallenberg utfäst sig att ge tyskarna vissa upplysningar om Röda Arméns transporter. I utbyte skulle han erhålla garanti för 100.000 judars liv. Samtidigt tycks dokumentet antyda att Wallenberg var utsatt för Himmlersidans misstänksamhet och det sägs bl.a. att Auswärtiges Amt i ett dokument gjort utrikesdepartementet i Stockholm uppmärksam på att de inte kan garantera Wallenberg säkerhet "mot egna myndigheter".

Det förekom också antydningar om tyska planer i Budapest att Wallenberg "skulle säljas till fienden".

de

han visning till

I dokumentet förekommer också "Personenakte Wallenberg", som tillhör något tyskt arkiv, möjligen Auswärtiges Amt.

Jag frågade redaktör Brandell om han kunde tänka sig att ställa dokumentet till förfogande för avskrift för det intresse det kunde ha för våra experter. Brandell lovade att så skulle ske och vi sade samtidigt varandra att detta ju icke grep in på de rättigheter som tidningen hade till ifrågavarande dokument. Å andra sidan var Brandell misstänksam mot dokumentet och fann att sakens intresse skulle gagnas av att svenska myndigheter fick titta på det, och var mycket oviss om han kunde använda en så pass dunkel källa för publicering, bortsett från den skada en publicering skulle kunna vålla. Han ansåg att sakinteresset här gick före tidningens intresse för en eventuell scoop.

Stockholm den 7 juli 1965.

Sf

/Sten Sundfeldt/

jämte SS-FÜHRUNGSHAUPTAMT IX

"EICHMANN" "AMT ZUR BEREINIGUNG DER JUDENFRAGE"

bl.a. ABSCHNITT BUDAPEST

med alla medel försöker stoppa W. i hans arbete. AUSWÄRTIGES AMT gör i minst ett dokument UD STHLM genom THOMSEN uppmärksam på att de ("AA") inte längre kan garantera W (och hans medhjälpare) säkerhet gentemot "egna" myndigheters göranden (ca oktober 1945).
"tyska"

Slutligen erinrar jag mig fragment av ett dokument som innehåller rapporter från BUDAPEST till REICHSFÜHRER-44 SICHERHEITSDIENST ("SD") (Himmlers "privata" underrättelseväsen (- och bödelsväsen)!! W. skulle antagligen "försvinna" från BUDAPEST. Planer som uppgjorts i B. skickas till BLN för bekräftelse.

Såsom sista möjlighet i samband med att BUDAPEST övergavs skulle W. "säljas" till fienden. Att hans åtagande för OKW ABWEHR därvid spelade en avgörande roll, bekräftade de sista instruktionerna från Himmler själv. (här anser jag att SKORZENY som befann sig i "FÜHRERHAUPT-QUARTIER" mycket väl skulle kunna bekräfta).

Men som sagt, i WASHINGTON och LONDON finns bevisen och US STATE DEPT (Stettinius själv 1945 jan-febr) ville låta de första US-^{"skydds-}trupperna för den första US-Military-Mission till BUDAPEST ta reda på W. (vilket som bekant avböjdes av svenska regeringen. Varför???)

I Washington finns givetvis mycket mera i denna sak, vilket förvånar mig, med hänsyn till det magra resultat som visades om W. (i filmen).

Egen reflexion:

Gentemot ryssarna är det alls ingen lämplig metod att försöka spela oskyldig. Kan vi redovisa alla fakta om W. (även de negativa) då blir ryssarna säkerligen mer meddelsamma. Givetvis har de ännu fullständigare material i "fallet W" men är som vanligt synnerligen svåra "att få i gång". Man måste på en punkt klart redovisa att man vet lika mycket som de, annars släpper dom inget! Malinowski är dock i dag den ledande mannen i Moskva och sitter säkert inne med alla informationer. Han var dock den som tog emot W i B och gav order om vidare "behandling". Även det tyska dubbelspelet var honom bekant

Egen slutsats: "W lever som nummerfånge (på livstid) utan identitet enl. rysk strafflag!"

(1)

MINNERÄNTSEKNINGAR

1945 Aug.

HOECHST / FRANKFURT/M

Vid minnas tillfälle som jag till-
frågades om om förhållandena
i Sverige av FIAP & USFET bl a

BONNIER's arkiter med DN under
kriget grundat på acknowled
från AUSWÄRTIGES AMT i Berlin.

Jag tog tillfälle att gå igenom
bete avsett om förhållandena
mellan Sverige och Tyskland
under kriget. Jag bodde i HOECHST
och höll där flera veckor bland
"acknowledger" från alla allierade,
jag var den enda svensken i gruppen
och blev tillfrågad om svenska
behov. (BEVIS: Överste John)

WASHINGTON, LIBRARY OF CONGRESS
LONDON, WAR MUSEUM)

JUDEN IN UNGARN IM RUHE ZU LASSEN
GRUPPE NALLENBERG NACH DER

ca. 1940-1941 in der Gegend von
Dresden. Die Person ist ein
jüdischer Mann, geboren am 1. April 1908 in
Dresden.

Die Person ist ein
WILHELM BESS "PERSON AKTIV"

unbekannt unklar

BODATTEST in ZENTRALE BLN
nach Vermutung off. "BSHA IV 0 VI S"

"HULLE"
CLEMENS

S. 1222 NY

("GEST. PO")

früher SS-FÜHRUNGSPRÜFUNG IX

"AMT ZUR BEFRIEDIGUNG"

"EICHMANN" DER JUDENFRAGE

→ ABSCHNITT BODATTEST

nach alle in der Früher

Stoppa W. i. Haus an der

NOSWÄRTIGES AMT 90. 1. 1941

ett dokument UD 5000
genom THOMSEN att uppgjöras
för att d (AA) och längre
hos gränslarna W (och hans
medhjälpare) säkerhets
genomströ "egna" myndigheter
givande "uppgifter"
(ca oktober 1945)

Slutligen en annan grupp
föregående av den tidigare
som innehåller "uppgifter" från

BODAPET och BODAPET
SICHERHEITSDIENST ("S D")
(Thunberg 5 "privat" meddelat till
W (och bodapet))

W skall utgöra "föregående"
från BODAPET. Plåsar om upp-
gjöret i B och Thunberg till BOD

For Baker's Palace.

Some more unemployed and unemployed
and all BOWEST over your skull
W "Gefas" are found. All
have a request for OMA BOWEST
David Spalding an Argentine
hall, Baker's Palace, the same in -
Baker's Palace from Baker's
Spalding (has a copy of a
SKORZENY for before July 1945
"THREE-FOUR-FOUR-FOUR" - Baker's
and Baker's Baker's Palace)
New York City, Washington
and New York City, Baker's Palace
US STATE DEPT. (Baker's Palace
1945 Jan - Feb) Baker's Palace

Elizabeth

a photo US - Hungarian soldiers from
 the photo US - Military - Hungary
 in BUDAPEST the photo from
 W. (with the photo of the
 birds at the Hungarian
 (Vier??)

I Washington from Graham
myself name & Anne's, will
followed by, need however be
old maps presented from other
over W. (I believe)

Byron Reflections

Guds barns system an det alls äga
 längsta maten att friska ge
 oskyldig. Kan vi påvisa alla
 påstå om W. (Arne och Margareta)
 de två sista påståelsen om
 underlämna i förvisso har

SECRET

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

43-236-0140

$P \sim \Sigma$

[illegible]

Abstract

_____

100

1. The first of these is the fact that the
 2.
 3.
 4.
 5.
 6.
 7.
 8.
 9.
 10.
 11.
 12.
 13.
 14.
 15.
 16.
 17.
 18.
 19.
 20.
 21.
 22.
 23.
 24.
 25.
 26.
 27.
 28.
 29.
 30.
 31.
 32.
 33.
 34.
 35.
 36.
 37.
 38.
 39.
 40.
 41.
 42.
 43.
 44.
 45.
 46.
 47.
 48.
 49.
 50.
 51.
 52.
 53.
 54.
 55.
 56.
 57.
 58.
 59.
 60.
 61.
 62.
 63.
 64.
 65.
 66.
 67.
 68.
 69.
 70.
 71.
 72.
 73.
 74.
 75.
 76.
 77.
 78.
 79.
 80.
 81.
 82.
 83.
 84.
 85.
 86.
 87.
 88.
 89.
 90.
 91.
 92.
 93.
 94.
 95.
 96.
 97.
 98.
 99.
 100.
 101.
 102.
 103.
 104.
 105.
 106.
 107.
 108.
 109.
 110.
 111.
 112.
 113.
 114.
 115.
 116.
 117.
 118.
 119.
 120.
 121.
 122.
 123.
 124.
 125.
 126.
 127.
 128.
 129.
 130.
 131.
 132.
 133.
 134.
 135.
 136.
 137.
 138.
 139.
 140.
 141.
 142.
 143.
 144.
 145.
 146.
 147.
 148.
 149.
 150.
 151.
 152.
 153.
 154.
 155.
 156.
 157.
 158.
 159.
 160.
 161.
 162.
 163.
 164.
 165.
 166.
 167.
 168.
 169.
 170.
 171.
 172.
 173.
 174.
 175.
 176.
 177.
 178.
 179.
 180.
 181.
 182.
 183.
 184.
 185.
 186.
 187.
 188.
 189.
 190.
 191.
 192.
 193.
 194.
 195.
 196.
 197.
 198.
 199.
 200.
 201.
 202.
 203.
 204.
 205.
 206.
 207.
 208.
 209.
 210.
 211.
 212.
 213.
 214.
 215.
 216.
 217.
 218.
 219.
 220.
 221.
 222.
 223.
 224.
 225.
 226.
 227.
 228.
 229.
 230.
 231.
 232.
 233.
 234.
 235.
 236.
 237.
 238.
 239.
 240.
 241.
 242.
 243.
 244.
 245.
 246.
 247.
 248.
 249.
 250.
 251.
 252.
 253.
 254.
 255.
 256.
 257.
 258.
 259.
 260.
 261.
 262.
 263.
 264.
 265.
 266.
 267.
 268.
 269.
 270.
 271.
 272.
 273.
 274.
 275.
 276.
 277.
 278.
 279.
 280.
 281.
 282.
 283.
 284.
 285.
 286.
 287.
 288.
 289.
 290.
 291.
 292.
 293.
 294.
 295.
 296.
 297.
 298.
 299.
 300.
 301.
 302.
 303.
 304.
 305.
 306.
 307.
 308.
 309.
 310.
 311.
 312.
 313.
 314.
 315.
 316.
 317.
 318.
 319.
 320.
 321.
 322.
 323.
 324.
 325.
 326.
 327.
 328.
 329.
 330.
 331.
 332.
 333.
 334.
 335.
 336.
 337.
 338.
 339.
 340.
 341.
 342.
 343.
 344.
 345.
 346.
 347.
 348.
 349.
 350.
 351.
 352.
 353.
 354.
 355.
 356.
 357.
 358.
 359.
 360.
 361.
 362.
 363.
 364.
 365.
 366.
 367.
 368.
 369.
 370.
 371.
 372.
 373.
 374.
 375.
 376.
 377.
 378.
 379.
 380.
 381.
 382.
 383.
 384.
 385.
 386.
 387.
 388.
 389.
 390.
 391.
 392.
 393.
 394.
 395.
 396.
 397.
 398.
 399.
 400.
 401.
 402.
 403.
 404.
 405.
 406.
 407.
 408.
 409.
 410.
 411.
 412.
 413.
 414.
 415.
 416.
 417.
 418.
 419.
 420.
 421.
 422.
 423.
 424.
 425.
 426.
 427.
 428.
 429.
 430.
 431.
 432.
 433.
 434.
 435.
 436.
 437.
 438.
 439.
 440.
 441.
 442.
 443.
 444.
 445.
 446.
 447.
 448.
 449.
 450.
 451.
 452.
 453.
 454.
 455.
 456.
 457.
 458.
 459.
 460.
 461.
 462.
 463.
 464.
 465.
 466.
 467.
 468.
 469.
 470.
 471.
 472.
 473.
 474.
 475.
 476.
 477.
 478.
 479.
 480.
 481.
 482.
 483.
 484.
 485.
 486.
 487.
 488.
 489.
 490.
 491.
 492.
 493.
 494.
 495.
 496.
 497.
 498.
 499.
 500.
 501.
 502.
 503.
 504.
 505.
 506.
 507.
 508.
 509.
 510.
 511.
 512.
 513.
 514.
 515.
 516.
 517.
 518.
 519.
 520.
 521.
 522.
 523.
 524.
 525.
 526.
 527.
 528.
 529.
 530.
 531.
 532.
 533.
 534.
 535.
 536.
 537.
 538.
 539.
 540.
 541.
 542.
 543.
 544.
 545.
 546.
 547.
 548.
 549.
 550.
 551.
 552.
 553.
 554.
 555.
 556.
 557.
 558.
 559.
 560.
 561.
 562.
 563.
 564.
 565.
 566.
 567.
 568.
 569.
 570.
 571.
 572.
 573.
 574.
 575.
 576.
 577.
 578.
 579.
 580.
 581.
 582.
 583.
 584.
 585.
 586.
 587.
 588.
 589.
 590.
 591.
 592.
 593.
 594.
 595.
 596.
 597.
 598.
 599.

[illegible]

1. 1944 - 1945 - 1946 - 1947 - 1948 - 1949 - 1950 - 1951 - 1952 - 1953 - 1954 - 1955 - 1956 - 1957 - 1958 - 1959 - 1960 - 1961 - 1962 - 1963 - 1964 - 1965 - 1966 - 1967 - 1968 - 1969 - 1970 - 1971 - 1972 - 1973 - 1974 - 1975 - 1976 - 1977 - 1978 - 1979 - 1980 - 1981 - 1982 - 1983 - 1984 - 1985 - 1986 - 1987 - 1988 - 1989 - 1990 - 1991 - 1992 - 1993 - 1994 - 1995 - 1996 - 1997 - 1998 - 1999 - 2000 - 2001 - 2002 - 2003 - 2004 - 2005 - 2006 - 2007 - 2008 - 2009 - 2010 - 2011 - 2012 - 2013 - 2014 - 2015 - 2016 - 2017 - 2018 - 2019 - 2020 - 2021 - 2022 - 2023 - 2024 - 2025 - 2026 - 2027 - 2028 - 2029 - 2030 - 2031 - 2032 - 2033 - 2034 - 2035 - 2036 - 2037 - 2038 - 2039 - 2040 - 2041 - 2042 - 2043 - 2044 - 2045 - 2046 - 2047 - 2048 - 2049 - 2050 - 2051 - 2052 - 2053 - 2054 - 2055 - 2056 - 2057 - 2058 - 2059 - 2060 - 2061 - 2062 - 2063 - 2064 - 2065 - 2066 - 2067 - 2068 - 2069 - 2070 - 2071 - 2072 - 2073 - 2074 - 2075 - 2076 - 2077 - 2078 - 2079 - 2080 - 2081 - 2082 - 2083 - 2084 - 2085 - 2086 - 2087 - 2088 - 2089 - 2090 - 2091 - 2092 - 2093 - 2094 - 2095 - 2096 - 2097 - 2098 - 2099 - 2100 - 2101 - 2102 - 2103 - 2104 - 2105 - 2106 - 2107 - 2108 - 2109 - 2110 - 2111 - 2112 - 2113 - 2114 - 2115 - 2116 - 2117 - 2118 - 2119 - 2120 - 2121 - 2122 - 2123 - 2124 - 2125 - 2126 - 2127 - 2128 - 2129 - 2130 - 2131 - 2132 - 2133 - 2134 - 2135 - 2136 - 2137 - 2138 - 2139 - 2140 - 2141 - 2142 - 2143 - 2144 - 2145 - 2146 - 2147 - 2148 - 2149 - 2150 - 2151 - 2152 - 2153 - 2154 - 2155 - 2156 - 2157 - 2158 - 2159 - 2160 - 2161 - 2162 - 2163 - 2164 - 2165 - 2166 - 2167 - 2168 - 2169 - 2170 - 2171 - 2172 - 2173 - 2174 - 2175 - 2176 - 2177 - 2178 - 2179 - 2180 - 2181 - 2182 - 2183 - 2184 - 2185 - 2186 - 2187 - 2188 - 2189 - 2190 - 2191 - 2192 - 2193 - 2194 - 2195 - 2196 - 2197 - 2198 - 2199 - 2200 - 2201 - 2202 - 2203 - 2204 - 2205 - 2206 - 2207 - 2208 - 2209 - 2210 - 2211 - 2212 - 2213 - 2214 - 2215 - 2216 - 2217 - 2218 - 2219 - 2220 - 2221 - 2222 - 2223 - 2224 - 2225 - 2226 - 2227 - 2228 - 2229 - 2230 - 2231 - 2232 - 2233 - 2234 - 2235 - 2236 - 2237 - 2238 - 2239 - 2240 - 2241 - 2242 - 2243 - 2244 - 2245 - 2246 - 2247 - 2248 - 2249 - 2250 - 2251 - 2252 - 2253 - 2254 - 2255 - 2256 - 2257 - 2258 - 2259 - 2260 - 2261 - 2262 - 2263 - 2264 - 2265 - 2266 - 2267 - 2268 - 2269 - 2270 - 2271 - 2272 - 2273 - 2274 - 2275 - 2276 - 2277 - 2278 - 2279 - 2280 - 2281 - 2282 - 2283 - 2284 - 2285 - 2286 - 2287 - 2288 - 2289 - 2290 - 2291 - 2292 - 2293 - 2294 - 2295 - 2296 - 2297 - 2298 - 2299 - 2300 - 2301 - 2302 - 2303 - 2304 - 2305 - 2306 - 2307 - 2308 - 2309 - 2310 - 2311 - 2312 - 2313 - 2314 - 2315 -

[illegible]

Don Mac, son of Mac, was born, 1915, and Sharon, daughter, 1940.
John Macella, son of Mac, was born, 1940, and Sharon, daughter, 1945.

Reservationsplaceringen i detta område är ganska god. Vi har varit gilla med
svenskarna i området. Det är väl något svenskt, men det är inte
jagligt och det är inte heller väl lagat med viss reservation. Allting är
roande på minnena. Villen och husen är i en värdig efterforskning.
Det är ett stort område som inte skulle ha en tillfrågad som är en
amerikansk myndighet och deras syn på saken. Det är en
var på sin tid - det är det för det som är det. Det är
där och jag tror att det är en av de bästa svenska författarna
och han kan kanske ge vissa uplysningar.

Jag hoppas att läraren säger att det är en av de bästa svenska författarna
och han kan kanske ge vissa uplysningar.

Med vänliga hälsningar

Din tillfrågade

Otto Lindström

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till

» 3 »

» 4 »

5

brända

CHIFFERTELEGRAM

Från Washington

Avsant den *telex* 19 kl.

Inkom den 3 / 8 19 65 kl. 23.00

Utskrivet i 5 ex. Detta är originalet.

Dnr		72:B	67
Avd.	Gr.	Mål.	
P	2	En I	

(Pd.)

67.

17 *65* Edert chiffer 58. Trots upprepade påstötningar från ambassadens sida har State ännu ej friställt Wallenberg-dokumentet. Man hoppas dock kunna överlämna dem inom några veckor.

Sundberg

Coll.: *03*
Dep U 326 A

03

3/8-65

P.M.

Ar
Chargé d'affaires Nyström i Paris ringde idag på förmiddagen för att meddela, att en representant för Expressen vid namn Eivor(?) sagt sig ha fått ett meddelande från den i Wallenberg-ärendet aktuella österrikaren Otto Schöggel. Denne hade skrivit till Expressen och berättat, att han i Paris år 1964 blivit utsatt för ett kidnappningsförsök. Därvid hade han uppsökt och fått bistånd av svenske ambassadören Kumlin.

På Expressens representants fråga hade Nyström sagt sig icke känna till denna sak utan hänvisat honom till ambassadör Kumlin (för närvarande på semester i Sverige) eller till departementet.

Stockholm den 3 augusti 1965.

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

Helsingfors den 9 augusti 1965.

HP

Wallenberg-ärendet

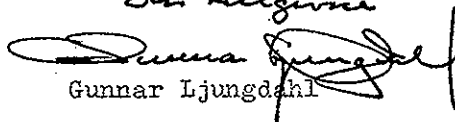
13.8.65.
hbr Lorentzen-Ljungdahl

Strängt förtroligt.

Broder,

Med anledning av uppgifterna att en vitbok angående Wallenberg-ärendet inom kort skall publiceras har byråchefen Åke Backström under hand bett mig framföra att de uppgifter, som han på sin tid bestått med inte måtte offentliggöras. Det rörde sig om upplysningar, som enligt finsk lagstiftning äro sekretessbelagda.

Härliga hälsningar!
Din tillgivne

Gunnar Ljungdahl

Ministern Eric Virgin,
S t o c k h o l m.

At

Lorentzon/IH

Wallenberg-ärendet
ang.

Stockholm den 13 augusti 1965. P 2		
Strängt förtroligt. N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.

Broder,

Åberopande Ditt handbrev den 9 augusti till Virgin angående byråchefen Åke Backström får jag meddela, att vi icke har kunnat återfinna hans namn i våra kartotek i Wallenberg-ärendet. Avser han möjligen det ärende som bl.a. behandlats i strängt förtroligt handbrev Engzell-Belfrage den 21 december 1956? Därest så icke skulle vara fallet, vare jag tacksam om Du i ett handbrev till Virgin snarast ville underrätta oss om vad Backströms uppgifter avser. Det är givet att vi även är tacksamma för en bekräftelse om Backströms uppgifter rör ämnet i det ovannämnda handbrevet.

Gunnar Lorentzon

T.f. Chargé d'Affaires Ljungdahl,
H e l s i n g f o r s.

AF
Ifyllas av postexpeditionen

EXPEDIERAT	
med	den
sv. kurir	17/8 1965
uff. kurir	21
luftpost	
vanlig post	sign.

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

Wallenberg-ärendet

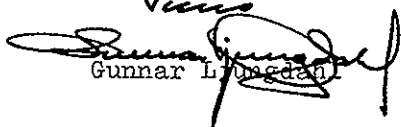
24/8
Helsingfors den 19 augusti 1965.

P2

Strängt förtroligt.

Broder,

Åberopande Din fråga den 13 augusti tror jag mig förstå
att byråchefen Bäckström i sitt samtal med mig avsåg de upp-
lysningar, som insändes dels med 591 A 21.7.64 dels med min
chefs handbrev till polchefen den 23 september 1964.

Hjärtliga hälsningar!
Gunnar

Gunnar Lundgren

Minister Eric Virgin,
S t o c k h o l m

AF

Virgin/IH

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

Chiffer-
Telegram

STOCKHOLM 3 september 1965		
N:o 8/✓	BIL.	
INK. D. N:o		
AVD. P	GR. 2	MAL. Eu ^I

Ang.

Svensk
Washington

Vid sammanträde utrikesnämnden 16 september kommer frågan eventuell publicering vitbok Wallenberg-ärendet att behandlas. Angeläget snarast erhålla amerikanska dokumenten Edert chiffer 67. Då enligt uppgift ej uteslutet dokument angående Wallenberg även finnes i tyska säkerhetstjänstens arkiv, vilket lär finnas Washington, torde Ni omgående i State Department efterhöra om möjligheterna få denna uppgift kontrollerad och eventuellt ta del av dylikt material.

Cabinet

Sep. d. 3/9-65 kl. 17.35 af.

llr

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

99
Moskva den 2 september 1965.

art. exp. m. Lenin 6.9
av pressbyrån.
a. t. pressbyrån

7.9.65.
besv.

Broder,

Skulle Du vilja be pressbyrån att sända oss ett ex. av Philipp-artikeln i Idun-Veckojournalen om Wallenberg, så att vi har den tillgänglig i vårt arkiv, och samtidigt be dem att alltid sända oss det material om Wallenberg som de må kunna komma över i pressen.

Dei Teiziane

Gunnar Jarring

Gunnar Jarring

Ministern V i r g i n,
Utrikesdepartementet.

ang.

Stockholm den 7 september 1965. STOCKHOLM		
1 bil.		
N:o		BIL.
INK. D. N:o		
AVD.	GR.	MÅL.
P	2	Eu ^I

Broder,

I enlighet med önskemålet i Ditt brev den 2 september 1965 har jag bett pressbyrån sända Dig ett exemplar av Philipp-artikeln i Idun-Veckojournalen om Wallenberg och samtidigt påmint dem om att alltid sända beskickningen det material om Wallenberg som kan finnas i pressen.

För säkerhets skull bifogar jag en kopia av en artikel i Aftonbladet den 2 september rörande vitboken. Den lär bygga på ett samtal med statsministerns pressekreterare.

Erie Virgin

Ambassadören G. Jarring,
M o s k v a.

Ifylles av postexpeditionen

EXPEDIERAT	
med	den
sv. kurir	8 / 9 19 65
utl. kurir	
luftpost	
vanlig post	sign.

torsdagen den 2 september 1965

AFTONBRADET

11

Begeerlingen klar med vitboken om Wallenberg

Den svenska vitboken om fallet Raoul Wallenberg är nu i allt väsentligt klar. Utrikesnämnden ska sammanträda den 16 september och då presenteras skriften som med all säkerhet offentliggöres samma dag. Vitboken, som till omfånget är en ganska tunn volym, inne-

AV KAJ AXELSSON

håller en fullständig dokumentation av svenska regeringens åtgärder fram till dags dato. Hela skriftväxlingen med de sovjetiska myndigheterna redovisas utförligt, liksom de olika

vittnesmål som frankommit under senare år.

Av dessa finns som bekant många enligt vilka den svenske diplomaten Wallenberg varit i livet efter den tidpunkt då han enligt de ryska beskedet skulle ha avlidit i Ljublankafängelset i Moskva.

Utrikesnämnden, som också sammanträder den 16 september, har inte att ta ställning till skriftens innehåll eller avgöra frågan om publicering.

Nämnden blir endast informerad om innehållet men torde dessutom få kännedom om re-

geringens avsikter beträffande frågans vidare handläggning.

Bland nämndens ledamöter finns samtliga borgerliga oppositionsledare.

Vitboken har utarbetats av en expertgrupp på några få personer inom utrikesförvaltningen.

ad 7/9 -65

P 2 En I

10/9-65

Strängt förtroligt

P.M.

1965

Den 8 september (på kvällen ringde mig utrikesrådet Lewenhaupt och meddelade, att nyutnämnde chefen för svenska övervakningsgruppen i Korea, överste Benedicks, i samband med överläggningar om sin förestående utresa sagt sig vilja ^{begagna tillfället att} uttrycka sin förvåning över att han aldrig av de svenska myndigheterna konsulterats beträffande Raoul Wallenberg. Benedicks hade nämligen varit svensk militärattaché i Moskva 1944-48 och på nära håll följt ärendet på beskickningen. Lewenhaupt meddelade mig, att han ställt i utsikt ^{af Benedicks} att någon i departementet som sysslade med Wallenberg-ärendet skulle söka kontakt med denne för ett samtal. ← Lewenhaupt hade även inberättat detta för kabinettsssekreterare Belfrage.

Vid samtal med kabinettsssekreteraren den 9 september sade sig denne ^{vara} ha varit förvånad över att Benedicks icke tidigare på eget initiativ sökt kontakt med departementet för att framföra sina synpunkter. Med tanke på hans ^{utsländan till} ~~initiativ gentemot~~ Lewenhaupt vore det emellertid lämpligt att jag föreslog Benedicks att besöka departementet i ärendet. Så skedde också vid telefonsamtal med Benedicks den 9 september på eftermiddagen, var-

vid överenskoms att denne skulle följande dag vid för honom lämplig tidpunkt uppsöka mig på tjänsterummet.

Benedicks besök hos mig ägde rum idag kl. 11. Han förklarade, att han önskat denna kontakt för att "avbörda sig" innan han - i morgon - avreste till sitt uppdrag i Korea. Vad han ville säga vore i korthet följande. Han hade på mycket nära håll sett handläggningen av Wallenberg-ärendet under sin tjänstgöring i Moskva och genom sina nära förbindelser med dåvarande minister Söderblom. Han ville därför som sitt personliga omdöme en gång för alla konstatera, att ansvaret för att Wallenberg icke befriades ur fångenskapen i Sovjetunionen åvilade Söderblom. Denne hade varit "paralyserad" i förhållande till de sovjetiska myndigheterna. Han hade givit full tilltro till alla sovjetiska uttalanden och hade skyggat för alla kontakter med representanter för Förenta Staterna och andra västländer. När Benedicks tidigare i år sett pressmeddelandena om de amerikanska erbjudandena att understödja de svenska démarcherna angående Wallenberg i början av 1945, hade han blivit upprörd: sanningen vore att Söderblom icke ^{hade} önskat kontakter och samarbete med amerikanerna. Han hade vidare en personlig teori att Söderbloms återhållsamma inställning ifråga om åtgärder gentemot sovjet-

myndigheterna för att uppnå Wallenbergs befrielse möjligen kunde ha samband med bekymmer inför sovjetiska anspråk på utlämning av de till Sverige flydda balterna.

Benedicks erinrade om att han enligt instruktion i början av 1945 förhört sig angående Wallenberg i den sovjetiska generalstaben och därvid erhållit bekräftelse på att de militära myndigheterna tagit Wallenberg i förvar. Vid en senare förfrågan hade generalstaben svarat, att de militära myndigheterna icke längre hade ansvaret för Wallenberg utan att detta övertagits av det sovjetiska inrikesministeriet. Benedicks underströk att han var medveten om det allvarliga i vad han anfört. Han begärde inte att detta skulle framföras till utrikesministern, men hade ingen erinran mot att så skedde. Han förklarade sig avslutningsvis "lättad" över att ha fått "tala ut".

Jag berättade för Benedicks att det vitboksutkast, som skulle ^{föreläggas} ~~underställas~~ utrikesnämnden den 16 september, gällde händelserna efter 1957, medan den epok som hans uttalanden gällde redovisats i den tidigare vitboken. Det var svårt att veta hur pressreaktionen på den nya vitboken kunde tänkas bli och om i samband därmed intresset åter skulle fästas på händelserna i början av 1945. Jag bekräftade för Benedicks att vad han sagt naturligtvis skulle behandlas med den allra största diskretion.

Stockholm den 10 september 1963. *H*

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

Bonn den 9 september 1965

I 1

164

Typ.	13/9	1965
Avd.	Gr.	M&I
P	2	En I

*Prespekt: MM
muntl. per post
21.9.65 a.a.
PR*

Broder,

Vi har redan fått en beställning på den vitbok
om Raoul Wallenberg, som väntas komma ut i september.
Förfrågan kommer från chefredaktör Manfred Schwan i
Verband der Heimkehrer, Bad Godesberg, Heerstr. 56.
Denne säger sig vara livligt intresserad av den svenska
publikationen, särskilt med tanke på att förbundet kom-
mit i beröring med en del fall, där upprepade uppgif-
ter, att vederbörande inte längre var vid liv, efter
många år visat sig vara felaktiga.

*Med vänliga hälsningar
sin tillgivne
Werner Bögli*

(Werner Bögli)

Departementssekreterare Leif Leifland
Kungl. Utrikesdepartementet
S t o c k h o l m.

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

Wallenberg-vittne

4/9-65

Wien den 13 september 1965.

R 18 1 bil.

Strängt förtroligt.

De

Broder,

./.

Efter att föredragit ärendet för Hichens-Bergström ber jag härmed få insända avskrift av en skrivelse den 4 augusti 1965 till mig från legationssekreteraren Dr. G. Hinteregger i utrikesminister Kreisky's kabinett. Skrivelsen föregicks av ett telefonsamtal från Kreisky, där han meddelade, att han ämnade skicka oss uppgift på en person, som möjligen kunde ha något att förmåla i Wallenberg-affären. Personen i fråga är, såsom framgår av skrivelsen, Dr. Aron Gabor, f.d. generalsekreterare i Ungerns Röda Kors.

Åkerrén, som hade hand om ärendet under min semester i augusti-september, sökte genom österrikiska vederbörande få tag på Gabor, men utan resultat. Den 10 september begav jag mig ned i distriktet i fråga och lyckades så småningom (den tidigare erhållna adressen var felaktig) spåra upp Gabors hyresvärdinna, som dock icke var inne. Jag lämnade då ett meddelande till Gabor, som dock ännu icke avhörts.

Jag skall om möjligt i morgon göra ytterligare försök att spåra upp Gabor.

Härliga hälsningar!
Om Kärleken
Bielke

(C.G. Bielke)

Ministern Virgin,
S t o c k h o l m.

817

C2

Kabinett
des Bundesministers
für
Auswärtige Angelegenheiten

LS DDr. G. Hinteregger

Wien, am 4. August 1965

Sehr geehrter Herr Botschaftsrat :

Im Auftrage des Herrn Bundesministers übermittle
ich Ihnen beiliegend die Kopie eines Schreibens, das
der Herr Bundesminister in der Angelegenheit Dr. Aron
Gabor erhalten hat.

Mit vorzüglicher Hochachtung

Hinteregger

Herrn
Botschaftsrat
Graf C.G. Bielke
Schwedische Botschaft
W i e n

818

Avskrift

A. Piper~~berger~~
Zentralsekretär
Wien 1, Löwelstrasse 18

Wien, 3. August 1965.

P/K/2175/01331/65

Herrn
Bundesminister
Dr. Bruno Kreisky
Ballhausplatz
W i e n 1.

Lieber Freund Kreisky!

Vereinbarungsgemäss informiere ich Dich über die Wünsche
der Genossin Anna Kethly in der Angelegenheit

Dr. Aron Gabor, derzeit wohnhaft bei
Frau Weisse in Wien 13., Lilienberggasse 2-8.

Der Genannte war Anfang 1945 Generalsekretär des ungari-
schen Roten Kreuzes zur Zeit als Genossin Kethly dessen Vor-
sitzende war.

Dr. Gabor war von 1945 bis 1960 als Deportierter in
Sibirien. Er hatte bis 1965 eine kleine Stelle, dann wurde er
entlassen und ist nach Österreich geflüchtet. Da er sich hier
nicht sicher fühlt, wird gebetet, ihm zu helfen um nach Amerika
auszuwandern zu können.

Genossin Kethly meint, dass man mit Hilfe des österreichi-
schen Roten Kreuzes beim Internationalen Roten Kreuz in Genf
intervenieren sollten.

Ferner meinte sie, dass es nützlich wäre, wenn Dr. Gabor
dem schwedischen Gesandten in Wien Informationen über Raoul Wallen-
berg geben würde.

Eine Abschrift dieses Schreiben sende ich der Genossin
Kethly mit dem Bemerken, dass Du Dich für Dr. Gabor verwenden
wirst.

Sie schreibt ausdrücklich, dass sie selbst und sämtliche
ihrer Roten-Kreuz-Kollegen für die Zuverlässigkeit des Genossen
Dr. Gabor bürgen.

Mit besten Dank im voraus und recht herzlichen Grüßen

Dein

olleslig underskrift

819

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTET

ex. 2 till *Virginia brant*
» 3 » - 4 -
» 4 »

adp
Palme
Hufvud
vids

CHIFFERTELEGRAM

Från Washington

Avsant den tel/ex 19 kl.

Inkom den 15 / 9 19 65 kl. 1630

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr	72:B	88
Avd.	P 2	Mål.
		Eu

Brådska n d e.

88.

Edert chiffer 81.

ky *ks*
P r i m o. State Department nu meddelat handlingarna vårt chiffer 17 sändes nästa kurir till Stockholms-ambassaden som kommer visa dem för UD. Blir publikation av visst dokument aktuellt skulle detta få underställas State Department. Önskar erinra om arten av handlingarna.

S e c u n d o. Genomgång av handlingarna frå n tyska utrikesministeriet innehåller intet om Sverige eller svensk-tyska mellan-havanden efter 1944.

Coll.: *van*
Dep U 326 A

von Dardel

Ua

FÖREDRAGET
 Inlämnat den / 19
ÅRS PROTOKOLLET
 Inlämnat den
 Avslutningsdatum

ang publicering av handlingar rörande Raoul Wallenberg.

Stockholm den 15 september 1965

Nr	Antal bil	
Ink dnr	Tvåårsprotokollet.	
Avd	Grupp	Mål
P	2	Eu ^I

Ans. 1965/469

13:o)

Inom utrikesdepartementet har sammanställts ett antal handlingar rörande fortsatta efterforskningar efter Raoul Wallenberg.

Kungl. Maj:t finner gott frige dessa handlingar för publicering.

Publicering skall ske vid tidpunkt som statsministern bestämmer.

Vid protokollet:

Arnold Willén

ang. publicering av handlingar rörande Raoul Wallenberg

publicering vid statsministerns presskonferens 16.9.1965

Ifylles av postexp

Avsändt med	Avsändn datum	Sign
☐ sv kurir ☐ utl kurir ☐ luftpost ☐ vanlig post		

KUNGL. UTRIKES
DÉPARTEMENTET

ex. 2 till *Balfage*

» 3 » *brant*

» 4 »

CHIFFERTELEGRAM

Från Wien

Avsänt den *telex* 19 kl.

Inkom den 15 / 9 19 65 kl. 1815

Utskrivet i 4 ex. Detta är originalet.

Dnr	<i>74:B</i>	<i>9</i>
Avd.	<i>P</i>	<i>Gr.</i>
	<i>2</i>	<i>Mål.</i>
		<i>Eu I</i>

h *15*
9.
Brådskanie. För Polchefen. Mitt handbrev Virgin 13 dennes. Intet nytt för dagen Wallenberg-ärendet. Efterforskningar Gabor genom statspolisen hittills icke lett till resultat. Anna Ketnly numera bosatt Bryssel.

Bielke

Coll.: *Dan*

Dep U 326 A

KUNGL. UTRIKES
DEPARTEMENTETChiffer-
Telegram

STOCKHOLM		16.9.65	19
N:o 246 ✓		BIL.	
INK. D. N:o			
AVD. P	GR. 2	MAL. 8 I	

Ang.

Svensk

Moskva.

Från Sundfeldt.

Primo. Vid presskonferens idag hos

statsministern framlades Wallenbergs dokumentationsmaterial. Efter sakredogörelse av kabinettsssekreteraren meddelade statsministern att Utrikesnämnden skulle mötas igen sedan ledamöterna satt sig in i materialet som framlagts vid dagens sammanträde. Den fråga statsministern då avsåg ställa till nämnden var: Anser Ni att vi på detta nu framlagda material kan fortsätta våra ansträngningar? Statsministern sammanfattade den ryska reaktionen i tre punkter: Wallenberg avled 1947. Abakumov är avrättad, någon dossier finns inte. Både Krustjov och Koszygin hade uttryckt ledsnad över att inte ha mera material. Erlander tillade cit efter de besked som lämnats är det optimistiskt att tro att man kan bryta igenom vällen med nuvarande material slutcit. Om dokumenturvalet sades att man tagit med de tillförlitligaste vittnesmålen och att det nu publicerade materialet var detsamma som ~~använda~~ ryssarna fått del av.

Secundo Statsministern och Nanna Svartz framträder i kväll i radio och TV.

C a b i n e t

Ex P. 16. 9. 65 kl. 20.00 PÅ

ORIGINALTELEGRAM

Kopia till:

[Handwritten signature]

Tel. 287 17.9.65

CABINET STHLM

886794 SVNSK D

17 SEPTEMBER 1965

333333333333333333333333333333

INK. UTRIKES DEP.		
D. N:o 121A 350		
17 SEP 1965		
AVD. P	GR. 2	MÅL Eu I

886794 SVNSK D 17/9

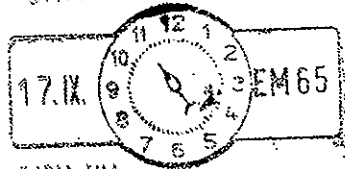
350. BRAADSKANDE FOER PRESSBYRAAN FRAAN LANDBERG

PRIMO. DAA INTET EXEMPLAR AV VITBOKEN VAR MED KURIREN
IGAAR OCH INTET ANLAENT MED POSTEN IDAG TACKSAM 5 EX.
FLYGSAENDES EXPRESS.

SECUNDO. OM SUMMARY GJORD AV PRESSBYRAAN FINNES TACKSAM
DEN TELEXAS OMGAARENDE. VI BEHOEVER FOER PRESSFOERFRAAGNINGAR
NAAGOT MATERIAL FRAAN UD. KAN EJ ENBART LAEE E E E LITA
TILL SVENSKA TIDNINGSUPPGIFTER.

JOEDAHL

ORIGINAL TELEGRAM

Kopia till:

5(

Belfrage

aa

Aa Gv

+

CABINET STHLM

SVENSK KH 17.9.65

Wallenberg

INK. UTRIKES DEP.		
D. N:o 294 1285		
1 7 SEP 1965		
AVD. P	GR. 2	MÅL E

285. BRÅDSKANDE FÖR BELFRAGE. JUST MOTTAGIT FÖLJANDE TELEGRAM FRÅN HOLMSTRÖM TV:

DETTA ÄR DE FRÅGOR SOM DET SKULLE VARA INTRESSANT ATT HÖRA EDRA SVAR PÅ. OM NÅGON UTAV FRÅGORNA SKULLE VARA SPECIELLT BESVÄRLIGA ATT BESVARA KAN VI NATURLIGTVIS FÖRÄNDRA ELLER UTESLUTA FRÅGAN:

1. HADE AMBASSADÖREN KONTAKT MED PROFESSOR SVARTZ I SAMBAND MED ATT HON FICK UPPGIFTERNA. HUR REAGERADE NI - OCH HON?

2. HUR BEDÖMDE AMBASSADÖREN VITTNESMLEEEEEE VITTNESMÅLET?

3. KÄNDE AMBASSADÖREN TILL LÄKAREN OCH HUR ÄR ER BEDÖMNING AV HONOM?

4. AEEEE VAR AMBASSADÖREN ÖVERTYGAD OM ATT WALLENBERG LEV 1961?

5. AMBASSADÖREN KÄNNER RYSSLAND. VAD KAN TÄNKAS VARA MOTIVET BAKOM BEHANDLINGEN AV WALLENBERG-FALLET?

6. HAR NI NÅOEEE NÅGON TEORI OM VARFÖR HAN KOM I FÄNGELSE FRÅN BÖRJAN?

7. NI ÖVERLÄNEEEE ÖVERLÄMNADE STATSMINISTER ERLANDERS
BREV 1961 - DÄR DET STOD ATT MAN VILLE SÄDAEEEE SÄNDA ÖVER EN
SVENSK LÄKARE FÖR ATT ORDNA HEMTRANSPORTEN - TILL MINISTERPRE-
SIDENT CHRUSTJOV. HUR GICK DET TILL? HUR REAGERADE CHRUSTJOV?

8. HAR DET GÅTT RYKTEN OM WALLENBERG UNDER ÅREN I MOSKVA
ELLER VAR DETTA UNIKT MED FRU SVARTZ.

9. HAR NI SJÄLV+ DÅ TILLFÄLE GAVS, FRÅGAT RYSKA VETEN-
SKAPSMÄN EELLER ANDRA OM WALLENBERGS ÖDE?

10. VAD ÄR ER UPPFATTNING OM WALLENBERGS ÖDE EFTER 161EEE
1961? LEVER HAN ELER EJ?

SOHLMAN

✚

CABINET STHLM

SVENSK KH KL 15.55

Fritzson/LC
KUNGL UTRIKESDEPARTEMENTET

EN CLAIR-TELEGRAM

Ärende viteboken om Wallenberg	Datum 17.9.65		Dnr
	Avd P	Grupp 2	Mål Eu I

Adress
Svensk

B o n n

P 2 Eu I

Text

287 ✓ Edert 350 för Landberg. Flygsänder 3 ex vitboken. Upplagan
synnerligen begränsad. Svenska Dagbladet idag publicerat nästan
hela materialet med korrekt återgivning.

Cabinet

Ifylles av telegramexpeditören		
Avsändt den 17.9	Klockan 14.55	Sign ms

Dep U 3250

ORIGINALTELEGRAM

Wallenberg affären
P 2 Ku I

58

CABINET STHLM

SVENSK KH 17.9.65

23.9.65 hbr Sundfeldt- Sohlman

UKR. UTRIKES DEP:T

277A286

20 SEP 1965

P 2 Ku I

286 VÄRT 285 BRÅDSKANDE FÖR BELFRAGE. OM JAG SKULLE SVARA HADE JAG TÄNKT SÄGA FÖLJANDE VAROM JAG TACKSAM SNARAST FÅ DINZEE DINA KOMMENTARER.

1. PROFESSOR SWARTZ LUNCHADE BESKICKNINGEN MED MIN HUSTRU OCH VÅR DÄVARANDE ATTACHE OCH HANS LÄKARUTBILDADE MAKÄ INNAN HON HADE DET SAMTAL VARVID HON MOTTOG UPPGIFTERNA. DR EEE SENARE HEMKALLADES JAG FÖR ATT FÅ DEL AV VITTNESMÅLET. HON VERKADE DÅ ÖVERTYGAD OM ATT VEDERBÖRANDE SOVJETISKE VETENSKAPSMAN UTTALAT SIG PÅ SÄTT SOM HON OMVITTNAT.

2. EEE ENLIGT MIN MENING BORDE SAKEN BEDRIVAS PÅ BASIS AV DET LÄMNADE VITTNESMÅLET.

3. DET VAR MIG BEKANT ATT VETENSKAPSMANNEN ÅTNJÖT ETT STORT ANSEENDE SÄVÄL I SOVJETUNIONEN SOM I INTERNATIONELLA MEDICINSKA KRETSAR. HAN HAR FÖR ÖVRIGT ETT FLERTAL GÅNGER VARIT VÅR GÄST PÅ BESKICKNINGEN, BL.A. TILLSAMMANS MED SVENSKA LÄKARKOLLEGER, ÄVEN EFTER PROFESSOR SWARTZS SAMTAL MED HONOM. AV KOLLEGER SOM HAFT ANLEDNING KONSULTERA HONOM RESPEKTIVE BEHANDLATS AV HONOM HADE JAG HÖRT OM HANS FRAMSTÅENDE EGENSKAPER SOM LÄKARE OCH SOM MÄNNISKA I ALLMÄNHET. ÄVEN PÅ MIN HUSTRU OCH MIG SJÄLV GJORDE HAN SAMMA INTRYCK. DÄREMOT HADE VI GIVETVIS INGEN MÖJLIGHET ATT BEDÖMA HANS PERSON FRÅN MERA BEGRÄNSAT JURIDISKA SYNPUNKTER.

4. ÅRF JÖMDUM YO== FRY =ÖÅM EEEE

MRF EE MED HÄNSYN TILL DET LÄMNADE VITTNESMÅLET OCH MED TANKE PÅ VAD DE SVENSKA JUSTITIERÅDEN ANFÖRT I SITT UT-
LANDE ANSÅG JAG DETTA MÖJLIGT OCH TILLSTYRKTE ATT VI ARBETADE VIDARE FRÅN DENNA UTGÅNGSPUNKT.

5-6. DET SKULLE FÖRA ALLTFÖR LÅNGT OCH TA ALLTFÖR LÅNG TID FÖR MIG ATT NU SÖKA GÖRA ETT FÖRSÖK TILL ATT UPPSTÄLLA NÅGOON TEORI OM FRYYA SPÖRSMÅL. JAG VILL DOCK SÄGA ATT DET FÖRE-
FALLER SVÅRT ATT FÖRSTÅ ATT EN MAN SOM CHRUSTIOV VILKEN JU TAGIT ANSVARET FÖR AVVECKLINGEN AV ARBETSLÄGREN FRÅN STALINS TID EJ SKULLE FRIGE WALLENBERG.

7. CHRUSTIOV MOOTTOG MIG I NÄRVARO AV FÖRSTE VICE UTRIKES-
MINISTER KUZNETZOV SAMT I ALLT FALL EN TOLK. SEDAN JAG ÖVERLÄM-
NAT BREVET OCH FRAMHÅLLIT DEN VIKT MAN FRÅN SVENSK SIDA TILLMÄTTE
SAKEN UTTALADE SIG DEN DÄVARAN DE PREMIÄRMINISTERN PÅ SÄTT SOM
FRANGÅTT AV VITBOKEN SAMT GJORDE EN DEL ALLMÄNNA STARKT KRITISKA
POLIYI EEE POLITISKT FÄRGADE OBSERVATIONER OM BAKGRUNDEN TILL
DET FAKTUM ATT MAN Å SVENSK SIDA NU ÅTERKOM TILL ÄRENDET. SAM-
TALET AVSLUTADES MED ATT JAG BEMÖTTE HANS ANMÄRKNINGAR.

8. UNDER FÖRSTA TIDEN WD EE EFTER KRIGET NÅDDE VISSA OFTA
MYCKET VAGA RYKTEN OM WALLENBERG BESKICKNINGEN. HÄROM HÖLLO VI
GIVETVIS UD UNDERRÄTTAT.

9. INGA KOMMENTARER.

10. SAKNAR MÖJLIGHET UTTALA MIG.

SOHLMANM

SVENSK KH

SVENSK KH†

CABINET STHLM KL. 17.15 MOM

ORIGINALTELEGRAM

⊕
DABINET STHLM
SVENSK KH 17.9.65

Wallenberg affären
P 2 Eu I

Belfrage

287 VÅRT 286 BRÅDSKANDE FÖR BELFRAGE. PUNKT SJU IN FINE
TILLÄGG CIT OCH FRAMHÖLL ÅNYO SAKENS VIKT UR DE SVENSK-SOVJETISKA
FÖR BINDELSEARNAS SYNPUNKT SLUTCIT

D SOHLMAN

⊕
CABINET STHLM
SVENSK KH KL. 17.20
OK?

a.a.
pk.

1965. UPPRINGS DEP:T	
BRZ	29-A 287
20 SEP 1965	
AVD	P 2 Eu I

ORIGINALTELEGRAM

PRIVATE

Belfrage

Wallenberg

+

CABINET STHLM
SVENSK KH

20/9/65

As

INK. UTRIKES DEP:T		
Dnr 29-A1288		
20 SEP 1965		
AVD <i>P</i>	GR <i>2</i>	MAL <i>Eu</i>

22.9.65 hbr Fritzson-Jarring

288 VÅRT 286. TELEFONSAMTAL KABINETTSEKRETERAREN ÅBEROPAS. PRIMO. EHURU TT DISTRIUBERAT ETT DELVIS FELAKTIGT REFERAT MINA SVAR TV HAR JAG AVSTÄTT HEMSTÄLLA KORRIGERING DÅ SÅDAN ENDAST KUNDE LEDA TILL YTTERLIGARE SKRIVERIER SAKEN. SEDAN BL. A. SVENSKA DAGBLADET, SKÅNSKA DAGBLADET BERLINGSKE TIDENDE SLAGIT SÄRSKILT UPP DEN FELAKTIGA DELEN REFERATET VILL JAG ERINRA OM MINA SVAR VÅRT 286 PUNKT 2 SAMT 4. SECUNDO. DÅ DET SYNES MIG ANGELÄGET FÖREBYGGA INTRYCK SVENSK ÄMBETSMAN GJORT UTTALANDEN FÖR VILKA JURIDISKT SETT TÄCKNING EJ FINNES HEMSTÄLLER JAG DETTA TELEGRAM LIKSOM TEXTEN TILL MINA NYSSBERÖRDA SVAR JÄMTE MOTSVARANDE FRÅGOR VÅRT 285 DELGES MED JARRING EN CLAIR LIKSOM ÄVEN MEN ENDST FÖR KÄNNEDOM MED TT OCH DEN REDAKTÖR STOCKHOLMS TIDNINGEN SOM JAG PÅ HANS FRÅGA HÄNVISAT TILL TV-INTERVJUN.

SOHLMAN

+

CABINET STHLM

SVENSK KH

KL. 1120

Arvika d. 18/9-65

21/9

Stabs. Palme ardit
b

AN

Utrikesnämnden, Riksdagen
Stockholm.

Vallenbergsaffären

- I en kommunistisk eller i en gasistisk stat betyder staten allt och Individiden - ingenting, annat än möjligen slavtjänst för parti politiska mål.
- Vi tro att svensken och Människan R. Vallenberg räkat ut just för denna form av "kidnappning",
- eftersom han så totalt försvann - icke borta från Sovjet - utan också från jordens yta. - Kanske har han sedan - efter fullbordat uppdrag - fått dö "lugnt och stilla", vem vet? - "Högsta Sovjet" ligger i varje fall som muren, och de svenska uthedningarna i fallet har heller icke kommit saken närmare.
Antydningarna om att chismon mellan ^{frd} säkerhetschef. Beria och Levestjof skulle ha med Vallenberg att göra är väl också bara gissningar; - ty "högsta Sovjet" är ju van vid att "byta" män på riktiga samhällsposter? - Endligt min - och många mening.
- Men därför Utrikesnämnden nu ska kräva ärendet. Höga aktning fullt.
definitivt. Brot Svensson N. Esplanaden 6B.
Arvika.

KUNGL UTRIKESDEPARTEMENTET

EN CLAIR-TELEGRAM

Ärende Wallenberg-affären	Datum 21 september 1965		Dnr 371V
	Avd P	Grupp 2	Mål Eu ^I

Adress

Svensk

Moskva

Text

Nr . Från pressbyrån.

Primo. Telegram från ambassadör Sohlman till UD: cit. Primo. Ehuru TT distribuerat ett delvis felaktigt referat mina svar TV har jag avstått hemställa korrigerings då sådan endast kunde leda till ytterligare skriverier saken. Sedan bl.a. Svenska Dagbladet, Skånska Dagbladet, Berlingske Tidende slagit särskilt upp den felaktiga delen referatet vill jag erinra om mina svar vårt 286 punkt 2 samt 4. Secundo. Då det synes mig angeläget förebygga intryck svensk ämbetsman gjort uttalanden för vilka juridiskt sett täckning ej finnes hemställer jag detta telegram liksom texten till mina nyssberörda svar jämte motsvarande frågor vårt 285 delges med Jarring en clair liksom även men endast för kännedom med TT och den redaktör Stockholms-Tidningen som jag på hans fråga hänvisat till TV-intervjun. slutcit.

Secundo. Det i telegrammet avsedda felaktiga referatet är enligt TT-telegram cit. jag anser mig inte ha någon anledning att tvivla på sanningshalten i de vittnesuppgifter som lämnades professor Svartz av en rysk vetenskapsman, sade ambassadör Sohlman slutcit. Ambassadör Sohlmans yttrande enligt avskrift av TV-intervju var cit. Holmström: Betyder det att ambassadören var övertygad om att Wallenberg levde då 1961? Sohlman: Jag ansåg det att med hänsyn till det här vittnesmålet och på grund utav vad justitieråden hade sagt i sitt yttrande något tidigare så var det möjligt att man borde agera med sådana utgångspunkter. Holmström: Ambassadören känner Ryssland väl efter många år där. Vad kan tänkas vara motivet bakom den här behandlingen av Wallenberg-affären? Sohlman: Ja, det skulle föra alltför långt ~~at~~ och ta alltför lång tid att gå in på att försöka lämna en förklaring till de här i och för sig mycket svårbegripliga sammanhangen så det ber jag att få avstå från. Slutcit.

Cabinet

Ifylles av telegramexpeditören		
Avsändt den 21/9	Klockan 19.00	Sign <i>[Signature]</i>

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN
holländsk press obser-
verar vitboken om Raoul
Wallenberg

Haag den 21 september 1965.

HP 39

\$ bil. ✓

130

Ink.	22.9	65
Avd.	Gr	Mat
P	2	Enl

Broder,

Vitboken om Raoul Wallenberg har ägnats rätt stor uppmärksamhet i holländsk press.

Ett antal klipp ur tidningarna närslutes.

*Kärlekfulla hälsningar
Vår frimare*

Brynolf Eng
Brynolf Eng

Kanslirådet von Celsing,
Stockholm.

17-9-'65

Witboek tart Russen Zweden gelooft niet aan dood diplomaat

STOCKHOLM, vrijdag
De relatie Rusland-Zweden kreeg gisteren een ernstige knauw door de Zweedse publicatie van een witboek over de zaak Raoul Wallenberg, een Zweedse diplomaat, die in 1945 als secretaris van het Zweedse gezantschap in Boedapest op geheimzinnige wijze in Russische handen raakte en verdween.

In de jaren, die hierop volgden, deed de Zweedse regering diverse stappen in Moskou om achter de verblijfplaats van Wallenberg te komen. De Russen ontkenden aanvankelijk iets van de diplomaat te weten. Later, in 1957, gaven zij toe, dat Wallenberg in 1947 overleden was in de Lublanskaya-gevangenis in Moskou.

In leven

De zaak-Wallenberg kwam in januari 1961 opnieuw aan de orde toen de Zweedse professor Nanna Svartz op een internationaal congres in Moskou in contact kwam met een Russische ingenieur, die hem vertelde, dat Wallenberg nog in leven was, maar erg ziek was.

Wallenberg wist door persoonlijk ingrijpen in 1944 een 20.000 joden te redden uit de nazigas-kamers in Hongarije.

Het witboek van de Zweedse regering, waarin duidelijk tot uitdrukking komt, dat men ervan overtuigd is, dat de Zweedse diplomaat nog in leven is, is een laatste poging de Russen te bewegen de diplomaat eindelijk vrij te laten.

Wallenberg zou nu 53 jaar zijn.

ZWEEDSE REGERING IN WITBOEK: Wallenberg vertoefde in 1961 in gesticht

STOCKHOLM (Reuter, AP) Raoul Wallenberg, de Zweedse diplomaat die volgens Moskou in 1947 in een gevangenis in de Sowjet-hoofdstad aan een hartaanval zou zijn overleden, was vier jaar geleden nog in leven en vertoefde toen in een gesticht voor zenuwzieken, aldus een Witboek van de Zweedse regering.

Premier Tage Erlander heeft herhaaldelijk pogingen gedaan van de Sowjet-regering inlichtingen te krijgen over het lot van Wallenberg, die in 1945 in Boedapest is verdwenen toen het Sowjet-leger daar binnentrok. Premier Chroesjtsjov echter werd tijdens zijn bezoek van vorig jaar aan Stockholm zo boos toen Erlander weer over de zaak begon, dat Erlander zijn pogingen wel moest opgeven.

In 1961, aldus het Witboek, heeft een internationaal bekende Russische geleerde tijdens een bezoek van een Zweedse arts aan Moskou, professor Nanna Svartz, verteld, dat Wallenberg op dit ogenblik in een gesticht voor zenuwzieken in Moskou vertoefde. De geleerde, wiens naam niet is meegedeeld, heeft later gezegd dat hij verkeerde inlichtingen had verschaft omdat 'zijn Duits zo slecht' was.

Maar ook een Oostenrijker, die van 1945 tot 1955 in de Sowjet-Unie gevangen heeft gezeten, heeft meegedeeld dat hij begin 1955 met Wallenberg een cel heeft gedeeld. Van de gevangenisautoriteiten had hij toen opdracht gekregen dit te verzwijgen.

Wallenberg heeft tijdens de Tweede Wereldoorlog ongeveer 20.000 joden helpen ontsnappen door hun Zweedse paspoorten te verstrekken.

Hij werd het laatst gezien op 17 ja-

nuari 1945, toen hij onder Russische begeleiding op de Zweedse legatie zijn persoonlijke bezittingen ophaalde. Hij vertelde het achterblijvende personeel toen dat hij naar het hoofdkwartier van generaal Malinowski ging, maar dat hij niet wist of dit was als 'gast of als gevangene'. Sedertdien is er niets meer van hem vernomen.

De andere Zweden van de legatie werden door de Russen overgebracht naar Roemenië.

WITBOEK OVER DIPLOMAAT

Zweden blijft speuren naar Wallenberg

Kremlin herhaalt doodsbericht

STOCKHOLM, 17 sept. (Reuter/AP) — De Zweedse regering koestert nog altijd hoop, dat er enig licht komt in de mysterieuze zaak van de diplomaat Raoul Wallenberg. Wallenberg, die in 1945 secretaris was op de Zweedse delegatie in Boedapest, viel dat jaar in handen van de Russische bezetters en sindsdien werd niets meer van hem vernomen. Pas in 1957 bekende het Kremlin, dat de Zweed in een Russische gevangenis had gezeten en in 1947 in de Ljoeblianka-gevangenis aan een hartaanval was overleden. De Zweedse regering heeft zich nimmer bij deze verklaring neergelegd.

In Stockholm werd gisteren een 2e witboek gepubliceerd over de ver-

dwenen diplomaat. Sinds 1957 heeft de Zweedse regering de Russen 15 keer benaderd om meer gegevens over Raoul Wallenberg, overigens zonder veel resultaat. Veel waarde wordt in het witboek gehecht aan verklaringen van voormalige gevangenen in Rusland, die hebben getuigd, dat zij in 1954 en in 1955 Wallenberg hebben gezien. Niet minder belangrijk acht de regering in Stockholm de verklaring van de bekende Zweedse vrouwelijke arts, professor Nanna Schwartz. Zij bezocht in januari 1961 een medisch congres in Moskou. Tijdens haar verblijf ontmoette zij een Russische collega, die op een terloops gestelde vraag over Wallenberg antwoordde: „Hij is ernstig ziek.”

Terug in haar land bracht Nanna Schwartz deze mededeling onmiddellijk over aan haar regering. Na een verzoek aan premier Erikson werd op juni van dit jaar opnieuw in Moskou de Russische arts ondervraagd. Hij verklaarde toen dat de Zweedse professor in 1961 zich moest hebben vergist. Hij had nooit over Wallenberg gehoord.

Joden gered

Wallenberg was tijdens de Tweede Wereldoorlog secretaris op de Zweedse legatie in de Hongaarse hoofdstad Boedapest. Hij wist hier 20.000 joden uit handen van de Hongaarse fascisten te redden door hun Zweedse paspoorten te geven. In 1945 raakte hij in handen van de Russische bezetters. Wallenberg werd voor het laatst gezien 17 januari 1945. Vergezeld van Russische militairen keerde hij toen terug naar de Zweedse legatie om enkele persoonlijke bezittingen op te halen. Aan het personeel vertelde hij, dat hij op het hoofdkwartier van de Russische maarschalk Rodion Malinofski moest blijven. „Ik weet niet of ik een gast of een gevangene ben.” Een dag eerder had het Russische ministerie van buitenlandse zaken de Zweedse ambassade in Moskou laten weten: „Wij zorgen voor Wallenberg”. Dit was voorlopig het laatste wat men van de diplomaat vernam. Alle Zweedse vragen liepen dood op het antwoord van Stalin, dat hij niets van Wallenberg afwist. Pas in 1957 stuurde Kroesjef het bericht de wereld in dat de Zweedse secretaris in de gevangenis aan een hartaanval was overleden.

Gevoelig punt

De kwestie-Wallenberg is altijd een gevoelig punt gebleven in de Zweeds-Russische betrekkingen en heeft voortdurend de Zweedse publieke opinie opgezet tegen de Russen en de communisten. Tijdens topgesprekken met de Russen heeft de Zweedse regering steeds gehamerd op de vraag: „Wat is er gebeurd met Wallenberg?” Voor al Kroesjef, die vorig jaar juni een bezoek bracht aan Zweden, is toen danig door allerlei vragen in verlegenheid gebracht. In het witboek staat te lezen, dat de Russische leider kwaad antwoordde: „U kunt niet van mij verwachten, dat ik verantwoording afleg over alles wat gebeurde in Stalins tijd. Ik wil niet worden lastig gevallen met vragen, die al lang geleden werden beantwoord, namelijk dat Wallenberg stierf in de Ljoebliankagevangenis in juli 1946”.

*W*JODENHELPER VERDWEEN IN '45
IN SOWJET-GEVANGENSCHAP

Wallenberg werd nog na zijn „sterfdatum” gesignaleerd

DE Zweedse regering heeft donderdag een witboek gepubliceerd over de zaak van Raoul Wallenberg, een Zweedse diplomaat, die in 1945 op mysterieuze wijze in Boedapest verdween. Pas in 1957 gaf de regering-Chroesjtsjow toe, dat de Zweedse diplomaat in Russische hechtenis had vertoeft. Verklaard werd, dat hij in 1947 in de Lyublyanka-gevangenis aan een hartaanval was overleden.

Wallenberg, die ongeveer 20.000 joden tijdens de tweede wereldoorlog hielp ontsnappen door hun Zweedse paspoorten te verstrekken, werd het laatst gezien op 17 januari 1945, toen hij onder Russische begeleiding op de Zweedse legatie in Boedapest zijn persoonlijke bezittingen ophaalde. Hij vertelde het achterblijvende personeel, dat hij naar het hoofdkwartier van generaal Malinowsky ging. „Ik weet niet of ik een gast of een gevangene ben”, voegde hij eraan toe.

VAN WALLENBERG, die destijds secretaris was op de Zweedse legatie in Boedapest, werd sindsdien niets meer vernomen. Wel deelde het Russische ministerie van buitenlandse zaken op 16 januari 1945 aan de Zweedse ambassade in Moskou mee, dat voor Wallenberg en zijn bezittingen was gezorgd. De andere Zweden van de legatie werden door de Russen overgebracht naar Roemenië.

Getuigen

IN het Zweedse witboek wordt melding gemaakt van getuigenverklaringen, waaruit blijkt dat Wallenberg na

1947 nog in leven was. Zo verklaarde een Zwitser, E. Brugger, dat hij in juli en augustus 1954 samen met Wallenberg in de Wladimir-gevangenis ten noordoosten van Moskou had gezeten. Een Oostenrijker, die eveneens inmiddels is vrijgelaten, verklaarde begin 1955 met Wallenberg in deze zelfde gevangenis gezeten te hebben.

Ook maakt het witboek melding van het feit, dat toen prof. Nana Schwartz, een Zweedse natuurkundige, in januari 1961 op een congres in Moskou naar Wallenberg vroeg, te horen kreeg: „Hij is erg ziek.” Maar toen de Russische geleerde, die dit verklaard had, er in juni van dit jaar weer naar gevraagd werd, zei hij dat de Zweedse zich moest vergissen en dat hij nog nooit van Wallenberg gehoord had.

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

material om Raoul
Wallenberg, vitbok etc.

Paris den 21 september 1965.

I 4.

Från Silander - Möller 7/10

178

Ink.	22.9	1965
Avd.	P 2	Eu I

Fröken Silvander, SS.

H

Kära Sonja,

Redaktionen för "Le Contrat Social - revue historique et critique des faits et des idées" - som utkommer med sex nummer årligen - har för avsikt att publicera en artikel om fallet Wallenberg och har därför tillskrivit ambassaden med anhängan om vitböckerna och annat material. Jag vore därför tacksam att för vidarebefordran få tillgängligt material på franska eller engelska.

För eventuella ytterligare förfrågningar vore det kanske praktiskt att ha något eller några reservexemplar av den senaste vitboken.

Vänliga hälsningar
Gunhild Möller

Gunhild Möller

Fröken Sonja Silvander,
Utrikesdepartementet.

Fritzson/eb

ARKIVEXEMPLAR

Stockholm den 22 september 1965.

P 2

3 bil.

ang

Wallenberg-affären.

U.n.

Nr 108	Antal bil	
Ink dnr		
Avd P	Grupp 2	Mål En I

Pol.

Herr Ambassadör,

Åberopande vårt telegram igår rörande TV-intervju med ambassadör Rolf Skilman i anslutning till offentliggörandet av vittnena om Raoul Wallenberg överlämnar jag härmed i kopier TV-reportern Bo Holmströms på förhand ingivna frågor, ambassadör Skilmans i förväg utformade svar på frågorna samt en nedteckning av TV-intervjun från TV-aktuellits ljudband.

Per Fritzson

Ambassadör Gunnar Jarling

M o d e r n a

Ifylles av postexp

Avsändt med

☒ sv kurir

☐ utl kurir

☐ luftpost

☐ vanlig post

Avsändn datum

Sign

22.9.65

KUNGL
SVENSKA AMBASSADEN

Wallenbergsaffären
i dansk press.

Köpenhamn den 22 september 1965

P 2

162 \$ bil. ✓

INK UD		
Dnr		
28/9 1965		
P	2	Eu I

a-a. Kuc
Roul John
Pr.

Prensktionen:

sfw

Broder.

./.

För det intresse det kan erbjuda närslutes ett antal tidningsklipp, belysande den publicitet i dansk press som förekommit i anslutning till vitboken om Roul Wallenberg.

Hes enlig kabinet
Benkt Jerneck

Benkt Jerneck

Kanslirådet Sundfeldt,
Utrikesdepartementet.

Tjänste
KUNGL. UTRIKESDEPARTEMENTET
Stockholm 16

407 1440

Information 16 SEP. 1967

Svensk hvidbog om Wallenberg

STOCKHOLM (RB-TT) — Den svenske regerings hvidbog om diplomaten Raoul Wallenberg bliver offentliggjort efter et møde i stortingets udenrigspolitiske nævn i dag.

Hvidbogen indebærer i realiteten, at regeringen har opgivet at få rede på diplomatens skæbne, siden han forsvandt samtidig med de sovjetiske troppers indrykning i Budapest i 1945.

De svenske myndigheder har i 20 år forsøgt at få den sovjetiske regering til at udlevere Wallenberg, h

Wallenbergs tragiske forsvinden

STOCKHOLM (AP). Den gådefulde Wallenberg-sag er nu atter taget op af den svenske regering, der står imod sovjetiske påstande, at den svenske diplomat, hvis forsvinden fra Budapest i 1945 stadig belaster forholdet mellem Stockholm og Moskva, var i live i Sovjetunionen så sent som i 1950-erne.

Den svenske regering udsendte en hvidbog med en række vidneudsagn om, at Wallenberg var fange i Vladimir-fængslet, nordøst for Moskva i slutningen af halvtredserne og måske helt til 1961.

Først i 1937 indrømmede de sovjetiske myndigheder, at den svenske diplomat havde været fængslet i Sovjetunionen. Det hed i en sovjetisk note, at Wallenberg beklageligvis døde i Moskvas Ljubljanka-fængsel i juli 1947.

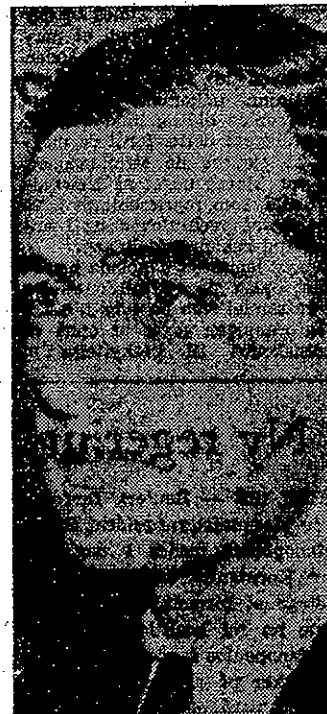
Raoul Wallenberg, der var sekretær ved Sveriges legation i Budapest, reddede under anden verdenskrig omkring 20.000 jøder fra at falde i de ungarske fascisternes hænder. Han blev sidst set den 17. januar 1945, da han under russisk eskorte ankom til den svenske legation for at hente nogle personlige ejendele.

Wallenberg sagde til sine kolleger, at han skulle til den sovjetiske mandskaf - og nuværende forsvansminister - Rodion Malinovskis hovedkvarter.

Det hedder i den nye hvidbog, at Sverige har spurgt de sovjetiske myndigheder om Wallenberg-sagen omkring femten gange siden 1937, da Sverige sidst udsendte en hvidbog om sagen.

En af forespørgslerne blev i begyndelsen af i år rettet til den nye sovjetiske ministerpræsident Alexei Kosygin. Den sovjetiske regering svarede den 22. marts, at en ny undersøgelse havde vist, at Sovjetunionens tidligere erklæringer om Wallenbergs død i 1947 var korrekte.

Blandt de vidner, der bliver citeret i den 57 sider store hvidbog,

RAOUL WALLENBERG.

er schweizeren E. Brugger, der sidst i halvtredserne blev løsladt fra sovjetisk fængsel. Brugger erklærer, at han i juli og august 1934 i Vladimir-fængslet ved Moskva havde udvekslet bankesignaler med en medfange, der hævdede, at han hed Wallenberg.

En østriger, der ligeledes er løsladt fra Vladimir-fængslet, oplyser, at han i begyndelsen af 1955 delte celle med Wallenberg. Da østrigeren blev overført til en anden blok, fik han strenge pålæg om aldrig at sige, at han havde været i kontakt med Wallenberg.

Hvidbogen fører også den kendte kvindelige prof. Nanna Schwartz som vidne. Da den svenske læge under en kongres i Moskva i januar 1961 over for en russisk kollega henkæstet spurgte denne om Wallenberg-sagen, fik hun svaret: »Han er meget syg».

Da der senere på officielt foranledning blev arrangeret et møde mellem professor Schwartz og hendes sovjetiske kollega, hævdede denne, at hun måtte have misforstået ham. Han tilføjede, at han aldrig havde hørt om Wallenberg.

17 SEP. 1965

Information

DEN FORSVUNDNE WALLENBERG

Berlingske Tidende 18 SEP 1965

SAGEN Raoul Wallenberg vil leve videre. Den har vedblivende været knyttet til en person, et menneske af særlige kvaliteter, men den er i årenes løb villig blevet udtryk for to modstridende principper: respekten for det enkelte menneske og bedømmelsen af mennesket.

Den svenske hvidbog, som nu vil være kendt over hele den frie verden, har på ny søgt at samle alle foreliggende kendsgerninger om Wallenbergs forsvinden. Fra sovjetrussisk side har man øjensynlig kun forsøgt at mørklægge Wallenbergs skæbne. Kvintessensen af de svar, der fra russisk side er afgivet på snart talrige diplomatiske og personlige henvendelser fra Sveriges regering til russiske myndigheder, kan sammenfattes i en særpræget udsendelse, der går ud på, at for det første har Wallenberg aldrig været i Sovjetunionen, for det andet døde han i 1947 i et fængsel uden for Moskva, og for det tredje har man aldrig kendt noget til ham. Endog svensk-russiske samtaler på højest plan er endt med afvisninger af sagen eller blot med meningsløse svar.

Man skulle umiddelbart synes, at det havde været en mulighed

for sovjetmyndighederne at vise tilbage til Stalintidens grusomheder som årsag til Wallenbergs for omverdenen ukendte skæbne og eventuelt tale om en tragisk misforståelse, men denne udvej er forpasset gennem snart en halv snes år.

Dette forhold turde være tilstrækkelig motivering for den tvivl, der hersker i Sverige angående de sparsomme og modstridende russiske forklaringer. Tilmed understøtter den russiske optræden de på forskellige vidneforklaringer byggede formodninger om, at Wallenberg i hvert fald endnu for få år siden var i live.

Den udsendelse om Wallenberg, der viste i dansk TV torsdag aften, måtte gøre et stærkt indtryk overalt, et indtryk, der forstærkedes ved referaterne i går fra den svenske hvidbog. Man ved, at Wallenbergs sidste mission gjaldt en henvendelse til marskal Malinovski angående dennes støtte til en Nansen-aktion i Ungarn. Men hr. Malinovski er tavs også nu. Mange andre, som måtte formodes at have vidst besked, synes også at være tavse og ikke blot, fordi de er gjort tavse.

Wallenberg-sagen er ikke blot blevet en hæmsko på svensk-russiske relationer. Den er et historisk eksempel på, hvorledes et frit, demokratisk samfund som det svenske, selv i den givne situation, nægter at afskrive en medborger som tabt, og samtidig på en i Sovjet herskende retstilstand, der udelukker ret.

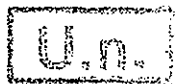
ARKIVEXEMPLAR

Stockholm den 23 september 1965.

P 2

1 bil.

ang

TV-intervju om
Wallenberg-affären.

Nr	95		Antal bil
Ink dnr			
Avd	Grupp	Mål	
P	2	Eu ^I	

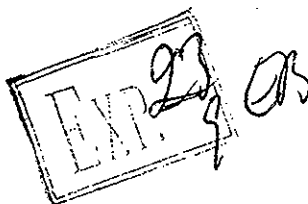
Broder,

Åberopande ambassadens telegram 285 vill jag meddela på kabinettsekretariatens uppdrag att Jarring fått del av alla texter enligt Dina önskemål - inklusive utskriften av TV-intervjun från bandet. Vad Du säger på TV-bandet stämmer helt med uppläggning i Ditt telegram 286. Jag har även underrättat TT-chefen om diskrepansen mellan TT-referatet och Ditt uttalande. Något har jag icke funnit anledning att leta reda på den redaktör på Stockholms-Tidningen som Du Åberopar eftersom Stockholms-Tidningen inte återgivit något om intervjun som vi kunnat finna.

./.

Jag bifogar utskrift av Din intervju ord för ord från TV:s bandupptagning.

Sten Sundfeldt

Ambassadör Rolf Schuman
K ö p e n h a g n

Ifylles av postexp

Avsändt med	Avsändn datum			Sign
☐ sv kurir	☐ utl kurir	☐ luftpost	☐ vanlig post	

✓
Bo Holmström, TV Aktuellt, intervjuar ambassadör Sohlman
ang. Raoul Wallenberg

- Holmström: När de senaste sensationella uppgifterna om Raoul Wallenbergs öde framkom var ambassadör Rolf Sohlman Sveriges ambassadör i Moskva. Nu är ambassadör Sohlman i Köpenhamn.
Hade ambassadören kontakt med professor Svartz i samband med att hon fick uppgifterna?
- Ambassadören: Ja, det var så att professor Svartz lunchade på beskickningen ensam förresten med min hustru och vår dåvarande attaché och hand läkarutbildade maka omedelbart före hon hade de samtal då hon fick de här uppgifterna. Själv hemkallades jag sedan för att få del av dem.
- H.: Hur reagerade Ni och hur reagerade hon?
- S.: Ja, hon verkade helt övertygad om att ha rätt uppfattat sin sovjetiska sagesmans uttalande.
- H. Hur bedömde ambassadören själv vittnesmålet?
- S. Jag ansåg att man borde bedriva saken med ... på basis av vittnesmålet.
- H. På diplomatisk nivå alltså.
- S. På diplomatisk väg eller den väg man ansåg lämplig.
- 3 H. Känner ambassadören själv till läkaren och vad är Er bedömning utav honom?
- S. Ja, han är ju en internationellt mycket välkänd och aktad sovjetisk vetenskapsman. Själv har vi träffat honom, min hustru och jag, Han hade förresten flera gånger varit vår gäst även efter de här samtalen med professor Svartz. Och av kolleger i diplomatiska kårer som hade konsulterat honom som läkare och behandlats av honom så hade jag hört mycket gott om honom. Så vi hade det bästa intryck av honom.
- H. Betyder det att ambassadören var övertygad om att Wallenberg levde då 1961?
- 3 S. Jag ansåg det att med hänsyn till det här vittnesmålet och på grund utav vad justitieråden hade sagt i sitt yttrande något tidigare så var det möjligt och att man borde agera med sådana utgångspunkter.
- H. Ambassadören känner Ryssland väl efter många år där. Vad

kan tänkas vara motivet bakom den här behandlingen av Wallenberg-affären?

- S. Ja, det skulle föra alltför långt och ta alltför lång tid att gå in på att försöka lämna en förklaring till de här i och för sig mycket svårbegripliga sammanhangen så det ber jag att få avstå från.
- H. Ni överlämnade statsminister Erlanders brev till Chrusjtjov. Det brev där det stod att man ville sända över en svensk läkare för att ordna med hemtransporten. Hur reagerade Chrusjtjov? Hur gick det till?
- S. Ja, jag blev då mottagen utav honom. Han hade vid sin sida den dåvarande, den nuvarande förresten, förste vice utrikesminister Kuznetsov som var fungerande utrikesminister och en tolk. Jag hade ännu inte betonat den vikt som vi måste tillmätta det här ärendet så reagerade Chrusjtjov mycket kraftigt och uttalade sig på ett sätt som framgår av vitboken. Samtidigt gjorde han en del politiskt färgade, starkt kritiska, observationer om den bakgrund som han förmodade man skulle se den svenska framställningen. Jag bemötte det där så gott jag kunde och sedan var samtalet över.
- H. Hade Ni på förhand undrat någon gång över just det här vittnesmålet eller som det står i vitboken förnekade han det meddelssamma?
- S. Han torde väl ha haft .... det vet jag inte om han hade kännedom om det på förhand.
- H. Har det gått rykten om Wallenberg för övrigt i Moskva eller var detta med fru Svartz unikt?
- S. Särskilt under de första åren jag var här kom det vaga rykten oftast vaga rykten. Om dem höll vi naturligtvis UD underrättat.
- H. Har Ni själv vid tillfälle frågat vetenskapsmän eller andra lämpliga personer?
- S. Inga kommentarer.
- H. Vad är Er uppfattning om Wallenbergs öde efter 1961? Tror Ni att han lever?
- S. Det kan jag inte uttala mig om. Jag har ju inte varit i Sovjet på de sista ett och ett halvt åren.
- H. Tack ambassadören.

Stockholm den 23 september 1965.

ang Wallenberg-affären
w

Nr 279	Antal bil	
Ink dnr		
Avd P	Grupp 2	Mål Eu ^I

Pr.

Broder,

Jag hoppas Du vill betrakta dessa rader som i hög grad tillkomna "för ordningens skull".

I fredags hade TV-aktuellit en intervju med ambassadör Sohlman om Wallenberg. Intervjun refererades i TT:s inrikes-telegram 107 högst förtjänstfullt men i en för Sohlman relevant punkt föll några rader bort ur vad han sagt.

Enligt TV:s bandupptagning sade Sohlman följande på frågan om han var övertygad att Wallenberg levde 1961: "Jag ansåg det att med hänsyn till det här vittnesmålet och på grund utav vad justitieråden hade sagt i sitt yttrande något tidigare så var det möjligt att man borde agera med sådana utgångspunkter."

I nämnda TT-telegram står följande återgivande: "Jag anser mig inte ha någon anledning att tvivla på sanninghalten i de vittnesuppgifter som lämnades professor Nanna Svartz av en ryk vetenskapsmann" sade ambassadör Sohlman.

TT har återgivits i de flesta tidningar som sig bör och Sohlman har varit bekymrad över att som han säger det synes skapa intrycket att svensk ämbetsman gjort uttalanden för vilka juridiskt sett täckning ej finnes.

Sohlman är emellertid klok nog att icke yrka på något tillrättaliggande utan endast att hans synpunkt bringas till TT:s kännedom, vilket jag härmed har gjort.

Direktör Jan-Otto Modig,
Tidningarnas Telegrambyrå,
S t o c k h o l m

23
3
EAS

Fylls av postexp

Avsänd med

☐ sv kurir☐ utl kurir☐ luftpost☐ vanlig post

Avsändn datum

Sign

Jag vill tillägga att jag väl förstår den tjäningsman
som inte i alla delar återger vad som sagts offentligt och
jag tror icke saken kan tillmätas någon större betydelse.

/Sten Sundfeldt/

Oslo den 23 september 1965.

✓ norsk presskommentar
till Wallenbergfrågan

HP 1

1 bil. ✓

INK UD		
Dnr 2419 1965		
P	2	Eu I

Kronholm/MN 29.9.65 (Onumr delg)
a+b f kdm t besk.ch i Moskva
e.u. Engfeldt/kr/
Exp 29/9-65/MN

Broder,

./.

K Jag vill inte underlåta att översända närslutna klipp från Norges Handels- og Sjøfartstidende den 18 september, vari den senaste vitboken om Wallenberg kommenteras. Det kan tilläggas att denna tidning tidigare vid flera tillfällen uppmärksammat Raoul Wallenberg, hyllat hans insats och kritiserat de sovjetryska myndigheternas handlande.

Vitbokens publicering synes icke i övrigt ha kommenterats av de ledande norska dagstidningarna, men på nyhetssidorna har det frisläppta materialet givetvis behandlats.

LS Hågerme

Bertil Arvidson

Departementssekreteraren, friherre Hamilton,
Utrikesdepartementet.

Norges Landets - og Trykts -
tidende 18.9.65.

DOGNET og VERDEN

I disse dager lider demokratiet et bittert nederlag. Man kan også si at det er mennesket som gjør det, det enkelte menneske som skulle være i sentrum, men som av de sentrale mennesker skyves ut i periferien, i samfunnets periferi, i tidens periferi, i bevissthetens aller fjerneste periferi.

Dette er ikke en valgartikkel, selv om det burde være det. Men det er også et ørfitte moment av noe lite tiltalende i det å ta Raoul Wallenberg med i forbindelse med et politisk valg, så derfor er det

ikke gjort, ikke i Sverige tror vi og heller ikke i Norge.

For begge land, humanismens hjemland i egen norsk innbiling, er Wallenberg-saken et pinlig memento og en årsak til bitter selverkjennelse.

La oss begrunne dette nærmere ved å angripe saken fra en annen side, «hoppe inn» i den på en annen måte.

★

I 1930-årene begynte de store sovjet-russiske, stalinistiske utrenskningsprosesser. Også Norge spilte en rolle i dem, en del av de forredere, lakeier, sosialfascister og erkekeijltringer som ble stillet opp mot muren og skutt, de hadde vært i Norge og konferert med Trotsky om hvordan man skulle få sabotert den herlige sovjet-økonomi og drept Stalin. Nøyaktige tilståelser ble avlevert i retten, stortingsmann Knudsen fra Ringerike spilte faktisk en rolle i saken om vi ikke misser feil.

Hvert eneste vrøvl-ord som ble sagt i disse rettsaker og som henspilte på norske forhold, var løgn. Om det var de tiltalte som løy først eller om det var sovjet-politiet som skrev opp hvordan det skulle lyves, det er uklart. Men det er fullt på det rene at man løy.

Siden er det løyet om Katyn. Siden er det løyet om Terijokki. Siden er det løyet av sovjet-ambassadøren i Washington om Cuba — det siste er en løgn som Kennedy og Krusitsjov ble enige om å glemme, men som vi vel var ufine nok til å minne om i denne avis. Vi angret ikke på det. Og vi har etter evne pekt på en rekke andre løgner også, og når det gjelder norsk-sovjet-russiske forhold og problemer av i dag, så har vi en hel del nye å peke på, likesom vi kunne ramse opp serier av løftebrudd og traktatbrudd. Dette minner vi om for å kunne ha bakgrunn for påstanden om at Sovjet er kommet med løgn etter løgn når det gjelder mennesket Raoul Wallenberg.

★

Bil
Hvordan/ den 23. 1965
Haukelstad
Ambas i Oslo

P 2 En I

Han ble anklaget om å komme med en russisk militærplan en stund etter russernes erobring av Budapest. Han visste at han ikke skulle være med som gjest eller som fange.

Det ble som fange. Han ble først benektet man på russisk hold at han var i Sovjet. Så tilsto man at han var der og snart kom hjem.

Så benektet man at han var der.

Så sa man at han var død. Så ble det klart at han var i live.

Så sa man at han var død senere.

Så fikk man på svensk hold vite at han likevel levde.

Så sørget man for at det ikke ble mulig å få vite noe mer, og så er han forsvunnet. Og nå sier det at han er død, så beklagelig.

Dette er en rask sammenstilling av hva som faktisk ikke detaljert, ikke kontrollert for total nøyaktighet, heller som et sinnsbilde.

Det gjengis her ikke for å få anledning til å fordomme det sovjet-regime som var og det som ennå i betydelig grad er. De anledningene har vært mange, og Sovjets trusler om krig og infiltrasjon og alt annet gir såvisst all mulig årsak til «kritikk» for å si det stillferdig. Ikke to ord mer om det.

Det vi vil ha sagt, og det som kanskje kan ha vært medbragende til at Raoul Wallenberg enten ikke er mer, eller lever som vrak på et sovjetisk asyl, det er at det demokratiske Norden nok fra tid til annen har sagt at Raoul Wallenbergs skjebne var av en viss interesse, men at det demokratiske Norden like fullt har handlet på en måte som beviste at det hele knapt nok spilte noen rolle.

Da man visste at Wallenberg, jødernes redningsmann i Budapest, var i Sovjet, erklærte man ikke at videre vennskapelig samvær med Sovjet var avhengig av at det menneske som man påsto var i sentrum ble sendt tilbake til den stockholmske periferi. Man dyrket sitt kjøpmannskap, man ga Sovjet-kreditt, man ropte hurra og lot Sovjet merke at man aldeles ikke så så alvorlig på et menneskeliv at det spilte inn politisk.

La oss se bort fra Emlands stilling i Helsingfors kunne man lite eller ingenting. Men i Stockholm, i København og i Oslo har man elskverdig reist til Moskva og til Leningrad. Nordiske statsministre har kanskje spassert rundt om i byen hvor Wallenberg satt fengslet og bedyret sin gode vilje til økt handel, til samarbeid med fanger og fakter, til demokratisk forståelse, til hurra og til gjenbesøk og leve hverandre.

Imens satt Wallenberg i Sovjets fengsler og døde, bit for bit. Nå er det intet annet å gjøre enn å sende ut en hvitbok. Og der sier det at den som sa at han

levde, hvilket stemte med alle andre utsagn man hadde, han har under lederskap av et effektivt sovjetisk politi med effektive tolker forklart at kjære, det han sa var at han interbaserte om Wallenberg, hvem er nå for øvrig det?

I nordiske hovedsteder offentliggjør vi boken, kanskje kommenterer vi en smule, men mennesket Wallenberg er i periferien og det hele er jo så lenge siden. Men hver enkelt av oss i de nordiske land er et menneske. Og hver enkelt av oss kan få den samme skjebne.

Over gravene på fortidens og fremtidens døde, hilser vi Sovjets politikommisærer velkommen: I demokratiets og menneskets navn.

—ud.

TT

TIDNINGARNAS TELEGRAMBYRÅ

Stockholm 1, Box 224
Sveavägen 17
Telefon: växel 22 44 80
direkt 10 25 06
Telex 1167, 1168

INRIKESCHEFEN

Minister Eric Virgin
UD

Eric Virgin

24/9-65

INK UTRIKESDEP		
Dnr. 230.1345		
25/9 OKT 1965		
Avd. <i>p</i>	Gr. 2	Mål <i>Em</i> 2

Har nöjet översända klipp ur tre olika tidningar. De visar hur vi "lade upp" reportaget kring vitboken.

Vill på samma gång framföra ett tack för att TT fick tillgång till handlingarna och möjlighet till orientering.

Med utmärkt högaktning

Helge Törnlund

Ryss uppgav att Wallenberg fortfarande levde år 1961

[illegible]

En bild av Rolf Walenberg som han tog ut vid tiden för foreständandet.

[illegible]

sade forskare till Nanna Svartz

Professor Nanna Sævi.

Den 13. maj 1865 anmeldte Sofie-Louise, Døt. finsk ingen, datter over-
unionsens ambassader Bolshoijsky-Wallenberg, varfor visse med inter-
at han, med udbødning af Blandings Om Wallenberg var i Livet skulle have
vedhængt Hl. Koenig, i ferum, sat blæs mycket fort.
oppefaldt at meddele det, Sofie-
regeneration i sin tid den 6. februar

D. KARLSEN & BERGSTRAND

STOCKHOLM (TT). Den första maj ska ett nytt planeringsverk för byggsverksplanering i Sverige inleda sin verksamhet. Det nya verkets planeringsverksamhet kommer att leda till en betydande ökning av byggsverksplaneringen i Sverige. Verket kommer att leda till en betydande ökning av byggsverksplaneringen i Sverige. Verket kommer att leda till en betydande ökning av byggsverksplaneringen i Sverige.

Under Christoffers besök i Sverige har det varit en mycket intressant och fruktbar utbytet mellan de båda ländernas byggsverksplaneringsverksamheter. Det har varit en mycket intressant och fruktbar utbytet mellan de båda ländernas byggsverksplaneringsverksamheter. Det har varit en mycket intressant och fruktbar utbytet mellan de båda ländernas byggsverksplaneringsverksamheter.

Under Christoffers besök i Sverige har det varit en mycket intressant och fruktbar utbytet mellan de båda ländernas byggsverksplaneringsverksamheter. Det har varit en mycket intressant och fruktbar utbytet mellan de båda ländernas byggsverksplaneringsverksamheter. Det har varit en mycket intressant och fruktbar utbytet mellan de båda ländernas byggsverksplaneringsverksamheter.

Under Christoffers besök i Sverige har det varit en mycket intressant och fruktbar utbytet mellan de båda ländernas byggsverksplaneringsverksamheter. Det har varit en mycket intressant och fruktbar utbytet mellan de båda ländernas byggsverksplaneringsverksamheter. Det har varit en mycket intressant och fruktbar utbytet mellan de båda ländernas byggsverksplaneringsverksamheter.

Under Christoffers besök i Sverige har det varit en mycket intressant och fruktbar utbytet mellan de båda ländernas byggsverksplaneringsverksamheter. Det har varit en mycket intressant och fruktbar utbytet mellan de båda ländernas byggsverksplaneringsverksamheter. Det har varit en mycket intressant och fruktbar utbytet mellan de båda ländernas byggsverksplaneringsverksamheter.

Fredag 17 september 1965

Nr 215 - Årgång 86

Lösnummer 45 öre

Barometern

Nädret
SOLEN
upp 5.37
ned 18.10
-ak vind. Väckande molnig-
het 15 till grader.

Ny svensk vitbok om Wallenbergdramat CHRUSJTJOV STOPPADE VITTIME

*Chockuppgifter
av framstående
vetenskapsman*

Hur står det till
med samarbetet?

En framstående sovjetisk vetenskapsman lämnade i januari 1961 upplysningar till professor Nanna Svartz som enligt hennes tolkning innebär att Raoul Wallenberg fortfarande befann sig i livet och vårdades på ett mentalsjukhus ett stycke från Moskva.

Vetenskapsmannen tog senare tillbaka uppgifterna då han kallats upp till ministerpresident Chrusjtjov i Krenl.

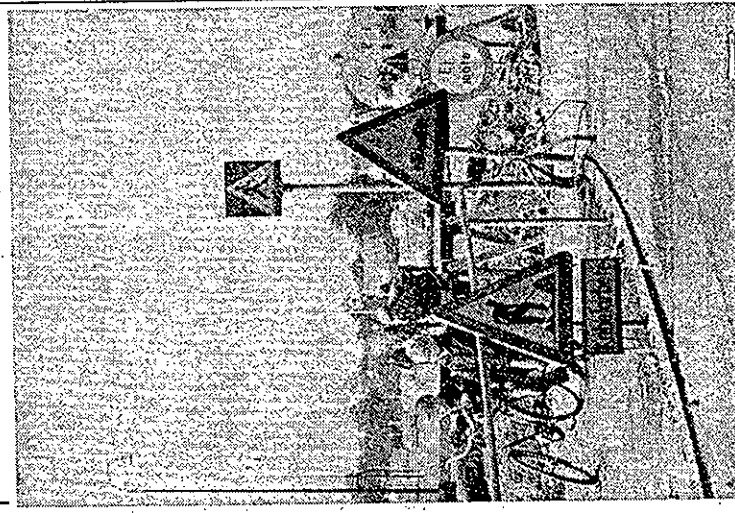
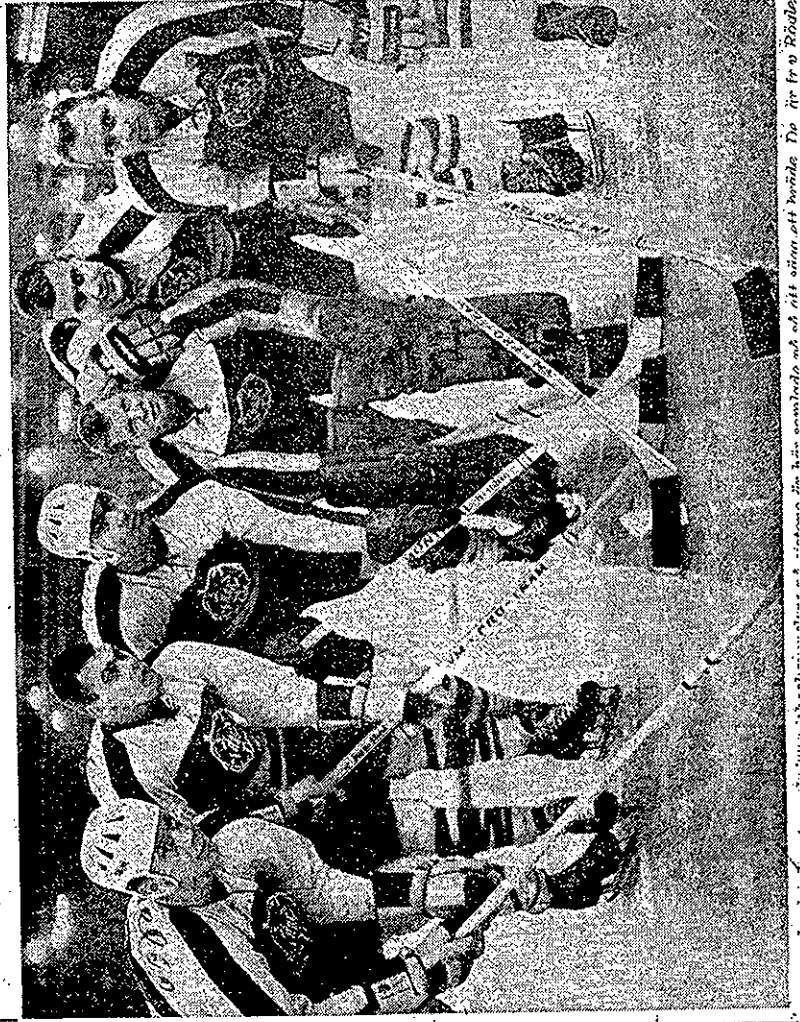
DETTA framgår av den nya vitbok i Wallenberg-affären som publicerades på torsdagsförmiddagen.

PROFESSOR Svartz uppgifter har blivit grundvalen för väpn återkommande framställningar

**Wallenbergaffären
i utrikesnämnden**

Wallenberg-affären behandlades i utrikesnämnden på torsdagen. Nämndens ledamöter ville först studera materialet innan de gick in på en ingående diskussion av det.

SE UPP MED NYBRO IF

De är fyra Rödber

Karomelen

Ny vitbok om Wallenberg vittnar om talrika demarscher Chrusjtjov irriterad över de svenska frågorna

Fråga i Sovjet: Varför finns ej Wallenberg-akt

STOCKHOLM (TT) Svenska regeringen attackerade med tåta mellanrum åren 1957—1965 sovjetmyndigheterna om Raoul Wallenbergs öde. Det framgår av den nya vitbok som UD gav ut på torsdagen omfattande denna tidsperiod.

Chrushjov blev vid ett tillfälle uppenbarligen irriterad över de svenska frågorna. Det var vid sverigesbesöket i juni förra året. Han svarade att man inte kunde vänta sig att han "här skulle avlägga räkenskap för Stalintiden". Chrushjov ville inte utsätta sig för detta förhör med en massa frågor som för länge sedan var besvarade nämligen att Wallenberg i juli 1947 avlidit i Ljubljanskafängelset.

Det spår efter Wallenberg som man i Sverige tagit fasta på är uppgifter av krigsfångelser till Wallenbergs ryska fängelser att Wallenberg någon gång efter 1947 överflyttat till fängelset i Vladimир, nordost om Moskva.

Vitboken gäller tiden 1957-1963. Under de åren gjorde svenska regeringen ett 15-tal stormöten i Wallenberg-affären. Chrusjov blev vid ett tillfälle uppenbart irriterad, då han såg Sverige-beholdet i "Inte förra året. Han sade att han tänkte avslåa riksstämpan för S:t-andén".

De snår efter Wallenberg som man tagit fasta på är enligt vitboken uppgifter om krigsfångar som släpps ut i svenska fångar. Dessa fångar har på flera sätt varit ett utmärkt

— Alla de anställningar som från svensk sida gjorts i denna sak har varit gyllerakt motiverade av Raoul Wallenberg's insats för att hjälpa lidande människor och av hans förtjänster för Sverige och för mänskligheten.

and *Monodon, Monodon* (1966) 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914,

Varken statsminister Tage Erlander eller blivande kommunikationsministern Olof Palme såg särskilt glada ut under presskonferensen om Wallenberg och den senaste boken. Längst i tv:s Bo Holmström

**Rysk sagesman nekar Wallenbergmysteriet
till vad han har sagt började 17 jan 1945**

STOCKHOLM (TT) Professor Nanna Svartz gjorde i januari 1961 i samband med en vetenskaplig kongress försök att få upp-
 lygningar om Wallenberg. Hon träffade främstänke sovjetiska v-
 etenskapsmän och frågade en av dem om han kände till fallot v-
 vid han nylunda läst. Han fick beskedet att den efterfråg-
 var på reaktionsplatsen. Sedan tillfido den sovjetiska vetenskaps-

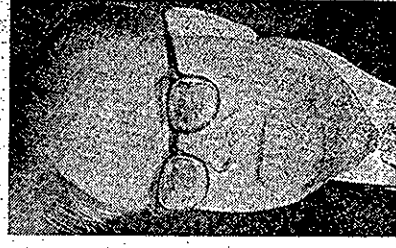
STOCKHOLM (TT) Raoul Wallenbergs öde har starkt engagerat svensk opinion och vi har haft visshet om att han befunnit sig i fängelse i Sovjetunionen, säger statsministern i anslutning till UD:s nya vitbok.

— Vi har inte nått det resultat vi eftersträvat. Alla de ansträngningar som från svensk sida gjorts i denna sak har varit självklart motiverade av Raoul Wallenbergs insats för att hjälpa lidande människor och av hänsynen till hans familj.

Men detta engagemang och dessa ansträngningar har också en vidare aspekt. I ett demokratiskt land skall den enskilde medborgaren kunna lita på att samhället inte sparar några ansträngningar till hans skydd.

Så länge möjlighet finns, måste denna strävan fortsätta och fullföljas. Regeringen har i sin strävan att nå en lösning av fallet Wallenberg känt stödet av en enhälligt svensk opinion, säger herr Eriander.

Mellan 1947 och 1951 ingick inte till svenska UD några väsentliga nya fakta i ärendet. Allteftersom utländska fångar började sändas hem från Sovjetunionen, framkom emellertid bestämda uppgifter om att Wallenberg hölls i fångsligt förvar i Moskva. Detta föranledde en ny lång serie svenska demarscher, likaledes utan resultat.

**STATSMINISTER
TAGE ERLANDER**

Statsministeren har i dag offentliggjort sit første forslag til statsbudget for 1956. Budgeten er baseret på den økonomiske udvikling, som er sket i Danmark i 1955. Den er baseret på den økonomiske udvikling, som er sket i Danmark i 1955.

FICK LØYTE

I april 1956 besøgte jeg og min hustru Norge. Vi var i Norge i forbindelse med en tur til Norge. Vi var i Norge i forbindelse med en tur til Norge.

FICK LÖFTE

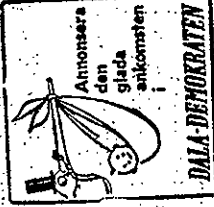

DALA-DEMOKRATEN

Nr 215 • Årgång 48

FREDAGEN DEN 17 SEPTEMBER 1965

Läsnummer 4,5 öre

Wallenbergs öde retade Chrusjtjov

Vittnesmål styrker tidigare teorierna

STOCKHOLM (TV). Svenska regeringen attackerade med tåta mellanrum åren 1957—1965 Sovjetmyndigheterna om Raoul Wallenbergs öde. Det framgår av den nya vitbok som UD gav ut på torsdagen omfattande denna tidsperiod.

Chrusjtjov blev vid ett tillfälle uppenbarligen irriterad över de svenska frågorna. Det var vid Sverigesbesöket i juni förra året. Han svarade att man inte kunde vänta sig att han "här skulle avlägga räkenskaper för Stalintiden". Det spår efter Wallenberg som man i Sverige tagit fasta på är uppgifter av krigsfångar som släppts ur ryska fångelser att Wallenberg någon gång efter 1947 överförts till fångelse i Vladimir, nordost om Moskva.

I slutet på 50-talet granskade förra justitieråden Eklund och Lind då föreliggande material. En ny granskning gjordes våren 1960 beträffande vittnesmålen om Vladimirus av förra justitieråden Gyllenswärd och Santesson. De förklarade att man av det material som presenterats enligt svensk rätt kunde anse att Wallenberg sannolikt varit vid liv åtminstone i början av 50-talet.

De sista tio sidorna av vitboken 57 ngörs av en redogörelse för professor Nanna Swartzs försök att personligen i Moskva nå Klarhet om Raoul Wallenberg. Hennes aktion skedde parallellt med svenska regeringens ansträngningar i saken.

Mer om vitboken på sid 3

RAOUL WALLENBERG.

Advokatlön 6.700 i strid om 3.500

Enbart advokatarvoden i den bittra slötsjef om 3.500 kr., som två kusiner i Enskilten etablerat, uppgår till 6.700 kr. Inför häradsrätten i Falun rullades på torsdagen historien — vilken Dala-Demokraten berättade om på tisdagen — upp. Någonsting nytt i sak utöver vad som tidigare redovisats framkom icke. Däremot blev ordvitzlingen stundtals rätt skarp mellan parterna, vilka företäcktes av advokaterna Torsten Ljungquist och Sten Levander. Fyra vittnen hördes, men vittnesmålen bidrog inte nämnvärt till att sprida klarhet i historien. Den 7 oktober är häradsrätten redo meddela sitt beslut.

Blomkvistare i Falun vittnen mot bedragare

Två s. k. blomkvistare — ungdomar i 15-årsåldern — kom att spela en central roll i ett uppnärksmål mål mot fyra äldrebedragare, vilka på torsdagen hade sitt svar för sina bedrifter inför talutgången. Enligt distriktsåklagare Gunnar Bengtsson berättade påstående hade en 76-årig änkesfru vid två tillfällen fått sitta emellan. I det första fallet hade hon till bedragarna förmått utbeta 475 kr. för att få behålla en häck "som måste bort inför högertrafiken" och i det andra 300 kr. för en brunt takrännor vilka "staden bestämde" skulle uppmonteras. De båda ungdomarna uppnärksmålet — en pojke hade bl. a. antecknat numret på den bil mannen åkte i — kunde de gripas och häktas.

Fort. på sid. 11

Influensa hotar travsporten

Klarhet om regeringen nästa vecka

SYSTER RUTH
- hon kan hon!

Nytt sensationellt vittnesmål i wallenbergaffären

Rysk vetenskapsman har uppgett att Raoul levde i januari 1961

STOCKHOLM (TV). En framstående sovjetisk vetenskapsman lämnade i januari 1961 upplysningar till professor Nanna Svartz som enligt hennes tolkning innebär att Raoul Wallenberg fortfarande befann sig i livet och vårdades på ett mentalsjukhus ett stycke från Moskva. Vetenskapsmannen tog senare tillbaka uppgifterna då han kallats upp till ministerpresident Chrusjov i Kreml.

Detta framgår av den nya vitbok i Wallenberg-affären som publicerades på torsdagseftermiddagen. — Professor

Svartz uppgifter har bildat grundvalen innan de gick in på en ingående diskussion av det. Affären tas upp vid nästa sammanträde som skall hållas snarast möjligt. Vitboken gäller tiden 1957—1965. Under de åren gjorde svenska regeringen ett 15-tal framställningar i Wallenberg-affären. Chrusjov blev vid ett tillfälle uppenbart irriterad. Det var vid Sveticesbesöket i juni förra året. Han sade att han inte tänkte avlägga räkenskaper för Stalin.

De spår efter Wallenberg som man hittade efter att utrikesminister Sjö- tagt fasta på enligt vitboken uppgifter av krigsfångar som släppts ur ryska fångelser. Dessa fångar har uppgett att Wallenberg någon gång efter 1947 överförts till fångelse i Vladimir nordost om Moskva.

Våren 1949 granskade före justitiedepartementet med de fristående förhörsmaterialet att man av det material som presenterats enligt svensk rätt kunde se att Wallenberg sannolikt varit vid liv i Vladimir i början av 1950-talet och då befunnit sig i Vladimir-fängelset. Det utgående inofficiella dock inte full bevisning.

Vitboken ger en ingående redogörelse för professor Nanna Svartz olika kontakter med den ryske vetenskapsmannen. Professor Svartz gjorde i januari 1961 i samband med en likartad kongress försök att få upplysningar om Wallenberg.

En framstående sovjetisk vetenskapsman niktade hälsande när hon frågade om han kände till Wallenberg. Hon fick beskedet att den efterfrågade fanns på mentalsjukhuset i en likartad kongress.

Professor Svartz nämnde att Raoul Wallenberg var patient hos hon och skulle behöva ro och full vishet om sonen. Det skulle vara en välgärning om han kunde få vårdas i hemlandet.

Vetenskapsmannen svarade att han skulle göra allt han förmådde. Professor Svartz nämnde att hon kände

Hansyn har ej tagits till det "negativa" samarbetet mellan sentorparat och kristligt folkparti. Det förra ställde i år inte upp i två tycken och det senare inte i tre. Samtliga avgivna röster var 2 031 632 mot 1 655 880 1961. Valdelsgandet var 84,4 (71,2) procent.

Så här man ut rösterna på samlet

Ökning till 49,1 från 47,8 procent för de borgerliga

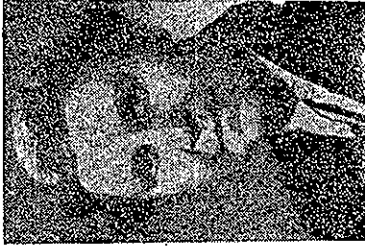
OSLO (TV-VTE)

Sammanräkningen av rösterna i samtliga kommuner i Norge, inbegripet folkrösterna i Oslo och Bergen, visar att de tre socialistiska partierna följande med 1961 maktat från 52 till 56,9 procent, medan de fyra samarbetspartierna ökat från 47,8 till 49,1 procent.

Parti	Röster	Procent
Arbeiderpartiet	579 065 (853 642)	43,4 (45,9)
Høyre	423 465 (388 768)	20,9 (20,0)
Kommunalsamarbeidspartiet	29 650 (53 529)	1,5 (2,9)
Kristelig folkeparti	151 774 (172 068)	7,9 (9,4)
Senterpartiet	201 993 (172 068)	9,9 (9,4)
Venstre	209 490 (166 103)	10,4 (9,0)
Socialistisk folkeparti	212 399 (43 992)	60 (2,4)
Övriga	42 (425)	0 (0)

Enligt den senaste utgåvan av "Hansyn" har ej tagits till det "negativa" samarbetet mellan sentorparat och kristligt folkparti. Det förra ställde i år inte upp i två tycken och det senare inte i tre. Samtliga avgivna röster var 2 031 632 mot 1 655 880 1961. Valdelsgandet var 84,4 (71,2) procent.

Så här man ut rösterna på samlet

NANNA SVARTZ presenterade sensationellt vittnesmål i wallenbergaffären.

Tystnad för att undanröja ryska hinder

STOCKHOLM, TT. Statsminister Erlander kände att man genom tystnaden velat undanröja eventuella hinder för ett försoningsfullt samarbete med Ryssland i fallet Wallenberg.

När jag träffade regeringschefen Nikita Chrusjov föra samman för ett samtal om Wallenberg, var stämningen rätt irriterad, framför allt under den första överläggningen den andra dagen efter hans ankomst, sade hr Erlander. Sedan blev det lite lugnare, och vid den tredje utrikesnämndens slut på en kort utrikesnämnd i slutet av september, överlägningen verkade han närmast ledig över att han inte hade ett material som kunde klarlägga frågan.

TAGE ERLANDER har gjort uppgärade framställningar i fallet Wallenberg.

I maj 1962 var Nanna Svartz åter på en kongress i Moskva. Hon träffade åter vetenskapsmannen som förklarade att det inte var lämpligt med ytterligare privata samtal i detta ärende. Det hela måste ske på diplomatisk väg.

I början av maj 1961 fick professor Svartz ett brev från vetenskapsmannen som ville göra gällande att han redan föregående gången sagt att han aldrig hade hört talas om något Wallenberg och inte hade den minsta begreppet om ämnet var i livet eller ej.

Professor Svartz svarade i brev att något missförstånd på grund av språksvårigheter inte kunde ha

Sagesmannens namn hemligt

STOCKHOLM (TV). På frågan av TT om professor Nanna Svartz vill kalla vittnen sitt uppmärksammande vittnesmål i vitboken efter att något att tillägga svarat "nej" har uttalandet redogjort för att uttalandet inte kommer att offentliggöras. Utboken kommer att offentliggöras i Wallenbergaffären. Utboken kommer att offentliggöras i Wallenbergaffären. Utboken kommer att offentliggöras i Wallenbergaffären.

— Under åren närmast efter krigets slut på 40-talet har jag ett intryck av passivitet hos regeringens utrikesdepartement i Wallenbergaffären, sade hr Erlander. Men på senare delen av 50-talet tog jag en annan intryck. Det var då jag såg att det var för att bringa klaget i förtid. Vi finner professor Svartz vittnesmål mycket märkligt och intressant. Det bakgrunden av att regeringen i slutet av 50-talet hade en oerhört hög ångest i slutet av 50-talet. Inom 1-2 år är det med vittnesmål, innerst jag det helt naturligt att uttalandet borde ha varit uttalandet vid torsdagens sammanträde och att det vid torsdagens sammanträde hade uppifrån igen vid ett kommande sammanträde.

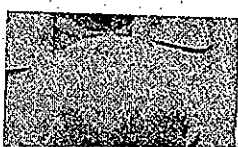
— Han reste mycket omkring i Sovjetunionen och hade kontakt med ryska likare över hela landet. Jag hade stor beundran för honom ändå sedan jag träffade honom på 50-talet, och det bidrog i hög grad till att mitt val föll på honom när jag ville ha utgifter i Wallenbergaffären.

Efter återkomsten till Sverige underrättade professor Svartz den svenska regeringen om samtalet. När hon på nytt besökte Sovjetunionen i mars sanna och åter sammanträffade med den ryske vetenskapsmannen, var situationen förändrad. Han kände att hela samtalet var ett missförstånd orsakat av hans bristfälliga tyska.

I juli i år träffade hon honom åter i Sovjetunionen i ett tre timmar långt samtal, och åter stod uppgift mot uppgift.

— Vad som kan ha ändrat hans uppfattning vägar jag inte gissa, säger professor Svartz. Något måste ha inträffat under mellanspelet. Två av oppositionens företrädare i utrikesnämnden, folkpartiets ledare Bertil Ohlin och högerns man Allan Hemsjö, intervjuades också i Dagens Nyheter.

Hänsyn har ej tagits till det "negativa" samarbetet mellan senterpartiet och kristelig folkeparti. Det första stället i år inte upp i två fylken och det senare inte i tre. Samtliga avgivna röster var 2.031.632 mot 1.835.689 1961. Valdeltagandet var 84,4 (77,3) procent. Slår man ut rösterna på antalet

m
n
st
a
e
n

professor Svartz ett brev från sagesmannen som ville göra gällande att han redan första gången sagt att han aldrig hade hört talas om namnet Wallenberg och inte hade den ringaste uppfattning om denne var i livet eller ej.

Professor Svartz svarade i brev att något missförstånd på grund av språksvårigheter tillika kunde ha förelagat. Både hade svårtilligen vald förstått varandra, under honom. Statsminister Erlander tog upp affären, med regeringschefen Kosygin under sitt besök i Sovjetunionen i juni i år. Kosygin samtyckte till att professor Svartz åter träffade den sovjetiske vetenskapsmannen i Moskva. Det blev också ett möte 6 juli i år. Man kom inte längre vid detta möte. Utsaga stod mot utsaga.

Hr. Erlander hade före Sovjetresan — 11 februari i år — skrivit till Kosygin och förklarat att ett kläggande av Wallenberg-affären skulle avlägsna ett besvärsmoment i de svensk-sovjetiska relationerna och därigenom på ett utomordentligt gynnsamt sätt befrämja den framtida harmoniska utvecklingen av dessa relationer.

Det officiella svaret kom strax före avresan till Moskva. Den 13 maj meddelade Sovjetmyndigheterna via sin ambassadör i Stockholm att Sovjetregeringen i sin not 6 februari 1957 klargjort att Wallenberg dog i fängelse under förhållanden som gjorde honom bekräftat att på var fall. Professor Svartz vittnesmål måste grunda sig på ett missförstånd.

— Alla de ansträngningar som från svensk sida gjorts i denna sak har varit självklart motiverade av Raoul Wallenbergs inatts för att hjälpa lidande människor och av hänsynen till hans familj, säger statsminister Erlander i en kommentar till vitboken.

Men detta engagemang och dessa ansträngningar har också en tydlig aspekt. I ett demokratiskt land skall den enskilda medborgaren kunna lita på att samhället inte sparar några ansträngningar till hans skydd.

xxx

UD:s vitbok är en koncentrerad översikt i 26 punkter på 17 sidor av vad som hänt i affären sedan första vitboken publicerades 7 februari 1957. I tolv bilagor på 31 sidor återges motväxlingar mellan Sovjet och Sverige, interpellationssvar, pressmeddelanden och skriftväxlingar.

De sista tio sidorna av vitbokens 57 utgörs av professor Nanna Svartz redogörelse.

ALEXEJ KOSYGIN

hade ingenting nytt i tallet att förstås inte Erlander.

its

me-
ne-
so-
ver-
ion-
av-
vi-

lev-
ade-
de-
gif-
all-
tats

port-
ista-
den-
des-
för-
ull-
ns-
ör-
ed-
de-

pta-
som-
om-
gs-
all-
fge-
se-
des

in-
a-
l-

leeka.

P 2 Eu I

Pressfråga måndagen den 27 september 1965

Besked till Jens Hildén, SDS, m.fl. enligt Virgin rörande
Wallenberg-fallet:

Ett flertal spår har lett till antagandet, att Raoul Wallenberg vid någon tidpunkt skulle ha befunnit sig även i Butirskajafängelset i Moskva. Dessa spår har dock icke varit så tydliga, att man kunnat dra några bestämda slutsatser i detta hänseende. Zoltan Rivo, vars namn är väl känt för utrikesdepartementet, har trots efterforskningar icke kunnat påträffas. Mogens Carlsson - som departementet även känt till - har med sin berättelse icke tillfört något nytt utöver vad som redan erfarits genom andra medfångar till Zoltan Rivo.

Godkänd av Medrådet Palme

27.9.65

Ett flertal spår har lett till antagandet, att Raoul Wallenberg vid någon tidpunkt skulle ha befunnit sig även i Butirskaja-fängelset i Moskva. Dessa spår har dock icke varit så tydliga, att man kunnat dra några bestämda slutsatser i detta hänseende. Zoltan Rivo, vars namn är väl känt för utrikesdepartementet, har trots efterforskningar icke kunnat påträffas. Mogens Carlsson - som departementet även känt till - har med sin berättelse icke tillfört något nytt utöver vad som redan erfarits genom andra medfångar till Zoltan Rivo.

**TIDNINGARNAS
TELEGRAMBYRÅ**
VERKSTÄLLANDE DIREKTÖREN

Sundfeldt/eb
28.9.65 nr 436 ✓
a f kdm t. amb. Sohlman,
Köpenhamn
u/Sundfeldt

Kanslirådet Sten Sundfeldt
Kgl Utrikesdepartementet
Pressbyrå
Box 16121
STOCKHOLM 16

INK. UTRIKESDEP		
250-1543		
27 30 SEP 1965		
Avd	Gr	Mål
P	2	Eu 2

EXPERIMENT	
med	den
sv. kurir	
utl. kurir	
luftpost	
vent. post	Sign.

Stockholm den 24 september 1965

Broder,

Med anledning av Dina, enligt egen utsago "för ordningens skull", tillkomna rader rörande TT-telegrammet om ambassadör Sohlmans uttalande i TV i Wallenberg-affären vill jag gärna säga följande.

Vi har själva inte kvar någon bandupptagning från TV-intervjun, men med utgångspunkt från den i Ditt brev citerade ordalydelsen framstår naturligtvis TT-telegrammets formulering som en tämligen fri tolkning av det sagda. Emellertid är ju ett sådant sätt att tolka vad en intervjuad uttalar inte endast beroende på vederbörandes direkta ordval utan även i övrigt på det intryck uttalandet framkallar hos intervjuaren och i detta fall den, som följer intervjun i TV. En sådan rätt att efter bästa förstånd "tolka" en talare eller en person, som uttalar sig, och att uttrycka tolkningen på ett klart och lättfattligt språk måste inrymmas även åt TT:s medarbetare, även om särskilt stränga krav på korrekthet i referatet alltid skall ställas på dessa. Däremot kan det otvivelaktigt mot det omskrivna meddelandet göras den invändningen, att man icke borde valt formen av ett direkt citat, när man på detta sätt frångick ordalydelsen i uttalandet.

Jag skulle vara tacksam, om Du ville vidarebefordra dessa synpunkter till ambassadör Sohlman tillika med mina personliga hälsningar.

Din tillgivne

Jan-Otto Modig
Jan-Otto Modig

JOM/VM

ORIGINALTELEGRAM

KÖPIA TILL

CABINET STHLM

SVENSK KH

29/9/65

INK. UTRIKES DEP.		
D. No 29: A 300		
29 SEP 1965		
AVD.	GR.	MAL
P	2	Eu

300 FÖR VIRGIN.

DANSKE FABRIKÖREN FELDSTED ANDRESEN KONTAKTADE IDAG BESKICKNING
OCH ERBJÖD ORDNA SAMMANTRÄFFANDE LÖRDAG MED F. SOVJETFÄNGEN
MOGENS CARLSON SOM NYLIGEN UTTALAT SIG TILL TIDNINGAR BL. A.
DAGENS NYHETER I VALLENBERGAFFÄREN- ANDRESEN SÄGER SIG VÄL
KÄNNA CARLSON SOM EMELLANÅT BRUKAR BESÖKA HONOM OCH VÄNTAS
GÖRA DETTA PÅ LÖRDAG. CARLSON HAR NYLIGEN FLYTTAT OCH ANDRESEN
VET INTE HANS NUVARANDE ADRESS. ANDRESEN HAR TELEFON KÖPENHAMN
15 19 28 OCH SIN FIRMA STUDIESTRAEDE 31. TACKSAM INSTRUKTION.
SOHLMAN

CABINET STHLM

SVENSK KH KL. 1220

OK

KUNGL
SVENSKA KONSULATET

Zürich den 27.9.65

Nr 29

I 10

Dokumentsamling ang.
Raoul Wallenberg.

INK UD		
Dnr 721 29		
29/9 1965		
P	2	En F

Projekt: M
avg. 1
M
Till Utrikesdepartementet.

M
Y
Konsulatet har äran härmed anhålla att om möjligt
ytterligare tvenne exemplar av de nu publicerade
handlingarna rörande efterforskningarna av Raoul
Wallenberg benäget måtte hit översändas.

Y. Ekmark
Y. Ekmark
Generalkonsul

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

Wallenberg-vittnet
Gabor

Wien den 27 september 1965. 29/9

R 18

Strängt förtroligt. 1 bil.

Broder,

I anslutning till mitt handbrev den 13 september rörande det eventuella Wallenberg-vittnet Dr. Aron Gabor ber jag härmed få översända avskrift av en från Wiens polisdirektör erhållen, den 23 september dagtecknad, rapport i ärendet. Såsom därav framgår, befinner sig nämnde Gabor numera i München under en i rapporten angiven adress. I Wien har han tydligen endast haft en täckadress, där han aldrig varit bosatt.

Hänsliga hälsningar!
Din Livsfrö
C.G. Bielke

(C.G. Bielke)

Ministern Virgin,
S t o c k h o l m.

820

Co

bil. hbr. Bielke-Virgin 27.9.65

Avskrift.

Wien, den 23.9.1965.

BUNDESPOLIZEIDIREKTION WIEN

A b t e i l u n g I

Zahl: I - 7548-StB/65
Betr.: G a b o r Aron, Dr.
Erhebung.

B e r i c h t

Im Verlaufe der weiterhin durchgeführten Erhebungen gab Elisabeth W E I S S, Wien 13., Lilienberggasse 2A/1/7 wh., welche am 21.9.1965 von ihrem Urlaub nach Wien zurückgekehrt ist und unter der Tel. Nr. "82-35-97" erreichbar war, an, dass der im Akte genannte

Dr. Aron G A B O R, ca. 50 Jahre alt,
nähere Daten unbekannt, derzeit in
MÜNCHEN/BRD, Schleifheimerstrasse 198 bei
Frau Karoline Petersen wohnhaft und unter
der Tel.Nr. "München 34-93-32" erreichbar ist.

Dr. Aron GABOR ist den Angaben der Elisabeth Weiss zufolge bisher nicht bei ihr wohnhaft gewesen und lässt sich lediglich seine Post an ihre Anschrift übersenden, weil er sonst niemanden in Wien kennt. Den an Dr. Gabor adressierten Brief der schwedischen Botschaft (H.C.B. Bielke) hatte sie am 22.ds.M. nach München übersandt. Am 23.ds.M. hatte sie ausserdem mit Dr. Gabor telephoniert und ihm mitgeteilt, dass ein Brief der schwedischen Botschaft an seine Anschrift in München weitergeleitet wurde.

oläslig namnteckning
Krim.Röv.Insp.

821

P HP 2 Eu^I

Orig. se C 52 W/allm

Pressfrågor onsdagen den 29 september 1965

Besked till Michanek, Expressen, enligt Lewenhaupt
angående särskild registrering för diplomatbilar:

Frågan är under utredning och övervägande i samråd mellan
utrikesdepartementet och överståthållarämbetet.

Besked till Michanek, Expressen, enligt kabinetssekre-
teraren och Palme angående Wallenbergsmaterial.

Michanek hade frågat om regeringen avsåg att lägga
fram nytt material utöver den publicerade vitboken vid
sammanträde med utrikesnämnden fredag denna vecka.

Svar: Vi känner inte till att något nytt material skall
läggas fram. Statsministern sade ju att nämnden skulle
sammankallas för att ta ställning till det material som
redan fanns.

ORIGINALTELEGRAM

Kopia till:

Virgin

CABINET STHLM

SVENSK KH

ack
talet m. bekl. 30/9/65
Minister & Kommer

a. f. Rappstam

INK. UTRIKES DEP:T		
Dnr <i>290A 1303</i>		
30 SEP 1965		
AVB: <i>P</i>	GR: <i>2</i>	MAC: <i>Eu</i>

03 FÖR VIRGIN. ÅBEROPANDE DAGENS SAMTAL ANGÅENDE VITTNET MOGENS
ARLSON HAR FABRIKÖREN FELDSTED ANDRESEN KONTAKTATS AV BESKICK-
INGEN OCH LOVAT SÖKA ORDNA SAMMANTRÄFFANDE LÖRDAG KL. 10 SIN
BOSTAD BORGMESTER JENSENS ALLE 4, ANDRESEN HAR TYVÄRR INTE
ARLSONS NUVARANDE ADRESS MEN RÄKNAR MED ATT FÅ BESÖK AV HONOM
DAG ELLER I MORGON OCH FÖRESLÅR DÅ NÄMNDA TIDPUNKT FÖR ETT MÖTE.
ID EVENTUELLA SVÅRIGHETER GER ANDRESEN OSS SNABBT BESKED.
NDRESENS PRIVATA TELEFON BOSTADEN ÄR TRIA 3992.

SOHLMAN

CABINET STHLM

SVENSK KH

KL. 1200

OK?

21123

KUNGL
SVENSKA AMBASSADEN

Helsingfors den 28 september 1965.

Nr 664

bil. ✓

✓ ang. Ledare i finsk press om
Wallenberg

P 2

Kronholm/UA 4.10.65
Moskva, Köpenhamn m fl.

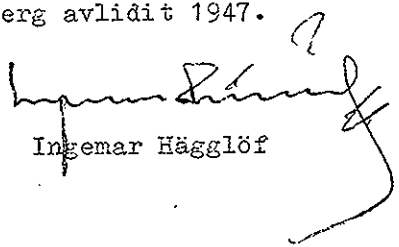
INK UD		
Dnr 26/664		
30/9 1965		
P	2	En 4

Till Utrikesdepartementet.

X Jag ber härmed att i översättning få insända ett ledarstick med rubriken "Wallenberg", vilket publicerades i Helsingin Sanomat den 18 september.

I ledaren framhålles att Wallenberg på sätt och vis kommit att representera tusentals av de civilpersoner som försvann under de kaotiska förhållandena vid andra världskrigets slut och vilkas öde förblivit okänt för de anhöriga. Tidningen anser även att offentliggörande av uppgifterna från svensk sida befogat, eftersom man från ryskt håll iakttagit fullständig tystnad utöver det knapphändiga meddelandet om att Wallenberg avlidit 1947.

Ingemar Häggelöf

Översättning från finskan
ledarstick i Helsingin Sanomat
18.9.65.

P2 Cu I

WALLENBERG

Om den svenska diplomaten Raoul Wallenberg, som i januari 1945 begav sig från Budapest till marskalk Malinovskys fronthögkvarter och på denna väg försvann, har varit i livet ännu flera år, efter det att han enligt det enda officiella ryska meddelandet rörande honom och enligt en handskriven dödsattest skulle ha avlidit i Ljubljanka-fängelset redan 1947, har han med sannolikhet varit en så förtvivlad och sjuk person, att han redan av tvång måste haft att göra med ryska läkare. Därför är också den av Sveriges regering publicerade vitboken en bekräftelse på redan erhållna informationer om att två ryska läkare för knappt fem år sedan meddelat, att Wallenberg då var i livet och nervsjuk, och därför har den ånyo rest en rad frågor, som man icke fått svar på, samt vissa anmärkningar rörande den hemlighetsfullhet som den svenska regeringen har visat.

Det finns ingen anledning att betvivla det vittnesmål som professor Schwarz avgivit om de yttranden som framförts vid hennes samtal på tu man hand med ryska läkarkollegor. Därför är det överraskande, att den ene av läkarna senare har tagit tillbaka sitt ord och upprepat dementin även skriftligen ännu i fjol. Den gamla frågan, varför Wallenberg, som ju uträttade ett rent humanitärt arbete, anhölls i Ungern och varför diplomaten hölls fängslad, är fortfarande obesvarad.

Ett klarläggande av den svenska diplomatens öde intresserar även många andra länders medborgare än svenskarna av den anledningen, att han på sätt och vis kommit att representera tusentals andra civilpersoner, som försvann vid krigsslutets kaos och om vilka de anhöriga icke fått några upplysningar, även om de fortfarande skulle vara i livet.

I Sverige håller detta på att bli en politisk fråga därför att regeringen dröjt med att offentliggöra vissa informationer. Vitboken kommer att behandlas i riksdagens utrikesutskott, där regeringen har möjligheter att bemöta anmärkningarna. En förståelig förklaring kan vara förhoppningen, att Sovjet eventuellt skulle visat större vilja att förklara saken, om felet så småningom skulle fallit i glömska hos den stora allmänheten. Tystnaden i öster har dock varit obruten med undantag av ett enda opreciserat och genom sin knapphet uppseendeväckande meddelande, och därför är det på sin plats, att man i Sverige nu offentliggör allt vad man vet om tragedin Wallenberg.

Kronholm/UA

ang. ledare i finsk press
om Wallenberg

Onumr. delgivn.
Stockholm den 4.10.65

Överlämnas för
kännedom till ...

E.u.: Hamilton/tjf kr/

Besk.chefen i

Ronn
London
Moskva *at G*
Paris
Peking
Washington
Helsingfors
Mariehamn K
Köpenhamn
Oslo
Reykjavik
Belgrad
Berlin GK
Budapest
Bukarest
Sofia
Prag
Warszawa
Ankara
Istanbul GK
Athen
Bern
Bryssel
Dublin
Haag
Hamburg GK
Lissabon
Madrid
Nicosia
Rom
Wien

Abidjan
Addis Abeba
Dar-es-Salaam
Lagos
Léopoldville
Monrovia
Nairobi
Pretoria
Salisbury K
Bogotá
Buenos Aires
Caracas
Guatemala
Lima
Mexico
Montevideo
Quito
Rio de Janeiro
Santiago de Chile
Canberra
Wellington
Ottawa
New York GK
FN-repr.
Genève-del.
OECD-del.
Bryssel-del.
Konungen
Prins Bertil

Frithiofson, F&D
Högsell, F&D
Peterson, KD
Wickman, FiD
Klackenberg, FiD
Lundström, FiD
Eckersten, JoD
Wahlfisk, JoD
Härdén, JoD
von Sydow, HD
Lundberg, HD
Englund, HD
Leuf, HD

Utrikesnämnden
Undén

Ch.f. Fst
Henning, FKE
Westin, Fst
Ch.f. Ast/FN
Vinge

Ärkebiskopen
Petrén, Svea Hovrätt
Åsbrink, RB
Joge, RB
Malmfors, KK
Michanek, NIB
Widell, Sjöf.styr.
Hult, Fiskeristyr.
Swärd, ÖRF
Wennersten, EKN
Öberg, Uppl.beredn.
Petrén, N.r.
Hildeman, Sv. Inst.

Dahlman, SIF
Nordenson, SAE
Grenander, Red.fören.
Kördel, Grossistförb.
Liljefors, Bankfören.
Kugelberg, SAF
Geijer, LO
Bolin, LO
Rydström, Jernkont.
Wedin, Ibero-am.inst.
Widstrand, Afrika-inst.
Boman, Nordiska Tanganyika-
projektet

Eklund, K.A.3
von Vegesack, I.13
Nordenskiöld, Fst
Fehrm, FOA
Ericsson, FOA
Prawitz, FOA

Excellensen
Kab.sekr.
Bitr. kab.sekr
Ch.f. adm.avd.
Polchefer
Bitr. polchefer
Pol.bch: .....
Rättschefer
Bitr. rättschefer
Handelschefer
Bitr. handelschefer
Hand.bch: .....
S-chefer

Ch.f. rapportsekretariatet
Protokollchefer
Presschefer
Arkivchefer
Myrdal
Lind
Hammarskjöld
Inspektören
Blix
Björk
Särnstrand
Bohm
Beskow

C-pärmen
E-pärmen
R-pärmen
P-pärmen
U-pärmen
Regeringspärmen
Avd.chefspärmen
Byråpärmen

Ifylles av postexpeditionen

EXPEDIERAT	
med	den
sv. kurir	/ 19
utl. kurir	
luftpost	
vanlig post	sign.

STOCKHOLM 4.10

19 65

N:o

BIL.

INK. D. N:o

Helsingfors Nr-684

AVD.

GR.

MÅL.

P

L

ell

KUNGL.
SVENSKA AMBASSADEN

Wallenberg-vittnet
Gabor

Wien den 28 september 1965.

R 18

Strängt förtroligt. 1 bil.

30/9-65

Broder,

h
./.
He
I anslutning till mitt handbrev den 27 dennes ber jag härjämte få insända fotokopia av ett brev den 26 september från Dr. Aron Gabor. Denne säger sig däri för närvarande icke kunna hörsamma min uppmaning att taga kontakt med ambassaden, eftersom han saknar riktigt pass.

Därmed torde denna ambassads möjligheter att få något ut ur Gabor vara uttömda. I den mån ambassaden i Bonn nu kommer att kopplas in på ärendet, vore vi dock tacksamma hållas informerade om utvecklingen.

Härligen hälsningar!
Din tillgivna
Esthelle

(C.G. Bielke)

822

Minister Virgin,
S t o c k h o l m.

C³

bil. hbr. Bielke-Virgin 28.9.65

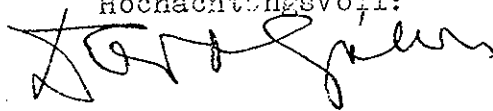
Sehr Geehrte Herren!

Ihren werten Brief von 10.Sept. dieses Jahres erhielt ich erst heute. Ihrer werten Einladung kann ich leider nicht folgen, da ich noch nicht über meinen politischen Flüchtlingspass verfüge, daher ohne Reisepass bin. Ich hoffe, dass sich meine diesbezügliche Angelegenheit möglichst bald regelt.

Es würde mich unendlich freuen Sie in München begrüßen zu können.

26. September 1965.

Hochachtungsvoll:

Dr. Aron Gabor

gewesener Generalsekretär des
Ungarischen Rotes Kreuzes

8 München 13 Akademiestr. 19. c/o
Borbély

823

Raoul Wallenberg.

30/9
Paris den 28 september 1965.

HP 1

Strängt förtroligt.

Broder,

Ambassaden besöktes idag av M. André Csasznik, statslös av judisk härkomst och f.d. ungersk medborgare. Csasznik, som är född den 15 mars 1912 och för närvarande uppger sig vara bosatt 70, rue la Condamine, Paris 17, hade följande att förtälja.

Han flydde 1939 från Ungern och kom till Frankrike. Under kriget tjänstgjorde han i franska armén, bl.a. i Narvik. Efter att ha arbetat i Paris åren 1945-1956 som mekaniker reste han 1956 till Ungern för "att hjälpa revolutionen". Han tillfångatogs emellertid av ryska trupper, när revolutionen nedslogs och skickades till arbetsläger i Sovjetunionen. Han kunde emellertid omöjligen ange var i Sovjetunionen detta läger befann sig. Fångenskapen varade cirka 6 år. Vid två tillfällen, mars 1961 och november 1962, hade han träffat en fånge som sade sig vara Raoul Wallenberg. Fången skulle till Csasznik ha sagt: "Jag är Raoul Wallenberg, jag är Raoul Wallenberg". Något mera hade ej blivit sagt, då Wallenberg varit strängt bevakad.

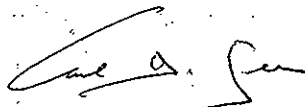
Csasznik släpptes 1962 och kom 1963 till Israel. Här hade han 1963 uppsökt svenske ambassadören i Tel Aviv och berättat vad ovan relaterats. Han hade emellertid ej hört något mera från ambassaden i Tel Aviv och vände sig därför nu ånyo till svenska myndigheter. Han vore

Ambassadören Hichens Bergström,
Stockholm.

personligen övertygad om att den person han träffat verkligen var Raoul Wallenberg och ämnade tillskriva fru von Dardel.

När vi pressade Csasznik för att erhålla mera preciserade uppgifter verkade han undvikande. Han gjorde även i övrigt ett föga tillförlitligt intryck och vi har givetvis inte kunnat få några av hans uppgifter verifierade. Till och med när han på fråga skulle ange sin nuvarande bostad och arbetsplats var han påtagligt vag.

Är tillgiven

Carl De Geer

20370

Förtrolig 30/9-65

Palme vidt
4.10

P.M.

Enligt uppdrag av statsministern tog jag idag eftermiddag telefonkontakt med fru von Dardel för att meddela henne, att det i dagarna i Paris framkomna vittnet vore känt för departementet genom en rapport den 22 juli 1964 från beskickningen i Tel Aviv. Vittnet hade vid ett samtal med ambassadör Thorsson sagt sig ha träffat Wallenberg i olika fängelser åren 1961 och 1962. Vittnesmålet hade emellertid icke varit av den övertygande karaktär att departementet ansett ytterligare åtgärd påkallad. Emellertid kunde rapporten gärna ställas till förfogande för fru von Dardel.

För den ytterligare kontrollens skull skulle byråchefen Danielsson och departementssekreterare Leifland söka kontakt med vittnet i Paris om några dagar i samband med en resa till Köpenhamn och München för kontroll av två andra "spår" som framkommit de senaste dagarna.

Besöket i Köpenhamn gällde ett samtal med förre sovjetfångnen Mogens Carlsson, som nyligen uttalat sig till tidningar, bl.a. Dagens Nyheter, angående Wallenbergs eventuella vistelse i Butyrskaja-fängelset i Moskva. En dansk fabrikör, Feldstedt Andresen, hade erbjudit beskickningen i Köpenhamn att förmedla en kontakt lördagen den 2 oktober mellan en svensk representant och Carlsson. Åtgärder hade vidtagits för att ordna ett sådant sammanträffande, i vilket Danielsson och ^{Leifland} Carlsson skulle delta.

Besöket i München gällde att om möjligt få ett samtal med dr Aron Gabor, som i början av 1945 var generalsekreterare i ungerska Röda Korset. Förslaget att söka ett sammanträffande med dr Gabor i Wallenberg-ärendet har förmedlats via österrikiske utrikesministern Kreisky. Sedan dr Gabor visat sig ha lämnat Österrike,

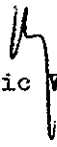
^{på rapport}
han vid efterforskningar ~~visat sig numera vara besatt~~ i München.

^{vara}
Fru von Dardel sade sig ^{mycket} tillfredsställd med att byråchef Danielsson skulle göra denna resa. Hon uppehöll sig särskilt vid Parisvittnet, som tillskrivit henne och som hon sökte nå per telefon. Med tanke på att Danielsson snart skulle träffa vittnet, var det eventuellt ej nödvändigt för henne att fullfölja ansträngningarna att själv nå telefonkontakt ~~med vittnet~~. På hennes begäran läste jag upp rapporten från beskickningen i Tel Aviv. På hennes fråga varför myndigheterna icke satt tilltro till vittnets utsagor, nämnde jag, att dennes uppgift om sitt omnämnande i en ungersk vitbok - och över huvud som Ungerns fiende nr 1 - icke kunnat bekräftas vid studium av tillgängliga uppslagsverk och att även i övrigt berättelsen i flera hänseenden - t.ex. att Wallenberg skulle ha befunnit sig i fängelserna i Kamensburg resp. Yekaterinenburg - icke gav intryck av att vara sannolik. Tyvärr förekom ganska ofta utsagor angående Wallenberg som vid granskning befunnits ohållbara. Sistnämnda uttalande bekräftades av fru von Dardel med visst eftertryck.

Fru von Dardel bad mig att så snart som möjligt ~~bli~~ underrätta ^{henne} om vad Danielsson komme att erfara under sin resa, vilket jag lovade att göra. Hon tog även fasta på erbjudandet att få en kopia av ambassadör Thorssons rapport - "för sin dossier".

Rapporten har sänts i dubbelklistrat kuvert per post till fru von Dardel.

Stockholm den 30 september 1965.

Eric Virgin

Madame

OCTO
1965

BIEN

Internationale des

JEUNES ARTISTES

Frederik von Dardel

Monsieur Wallenberg

Por Art
Express

EXPRESS
UTDELNING
* * *

1966
Aurevägen 25
Djursholm
Söder

Cher Madame
monna d' monsieur Raul Wallenberg
moi parti avec votre fils a Russie
2 fois 61. 62 mor.

lui e pas morte sans

Si vous interesse l' sujet j' serai a votre
service.

J' parle a Tel Aviv
avec l' Madame Ambassadeur
aprici a Paris.

mettant a l'and a votre repos.
Cher Madame

ANDRE. C.S.

Paris 17 em

70 Rue la CONDAMINE